

sinematek.net

Yedinci

AYLIK
SİNEMA
DERGİSİ

SANIAT

**yeni
mevsim
özel sayısı**

7. EYLÜL
1973
7,5 TL.

EKRAN ve SİNTEL

Her yıl olduğu gibi 1973/74 Sinema Mevsiminde de en unlu yönetmen ve oyuncuların en güçlü filmlerini Sinemaşevrelere sunmakla kıvanç duyacaktır. İşte bu filmlerden bazıları...

PIETRO GERMI
ALFREDO ALFREDO
DUSTIN HOFFMAN

LUCHINO VISCONTI
YABANCI
" Stranger "
MARCELLO MASTROIANNI

ALFRED HITCHCOCK
CINNET
" Frenzy "

ROBERT ALDRICH
ULZANA
" Ulzana's Raid "
BURT LANCASTER

FRANCIS FORD COPPOLA

baba

" The Godfather "
MARLON BRANDO

NADINE TRINTIGNANT
ACI GÜNLER
" Ça N'arrive Qu'aux Autres "
MARCELLO MASTROIANNI
CATHERINE DENEUVE

ROGER VADIM
DON JUAN 1973
BRIGITTE BARDOT

ALAN J. PAKOOLA
BAHAR RÜZGARI
" Pookie "
LIZA MINELLI

JOSHUA LOGAN
İKİ KABADAYI
" Paint Your wagon "
LEE MARVIN - CLINT EASTWOOD

yedinci sanat

AYLIK SINEMA DERGİSİ

Sahibi : Nezh Coş. Genel yayın yönetmeni : Atilla Dorsay. Yazı işleri sorumlusu : Engin Ayça. Yazışma ve havale adresi : P.K. 654 Beyoğlu - İst. Yönetim yeri : Siraselviler Cad. 95/5 Taksim - İst. Sayısı 5 TL., yıllık abonesi 50 TL., altı aylığı 25 TL. dir.. Yabancı ülkeler için iki katı alınır. Dergiye gönderilen yazılar geri verilmez. Dizgi ve baskı : EKO Matbaası. Son baskı tarihi : 30 Ağustos 1973.

Ön kapak : Erkal Yavi

	7. SAYIYA GİRERKEN	2	
KAYNAKLAR			
	YENİ MEVSİM SINEMA KILAVUZU	3	
FORUM			
	SINEMA KULÜPLERİ ÜSTÜNE	32	
	TÜRKİYE SANATÇILAR BİRLİĞİ RAPORU (2)	35	
YÖNETMENLER			
	G. ROCHA FİLMLERİNİN YAPISAL ÇÖZÜMLEMESİ	38	ERDEN KIRAL
	JEAN PIERRE-MELVILLE KONUŞUYOR	42	
	MELVILLE'İN DAMGASI	43	JACQUES DONIOL - VAL-CROZE
	YVES BOISSET İLE BİR KONUŞMA	45	(Çeviren : A. Dorsay) (Çev. : Engin Özden)
ÜLKELER			
	MISIR SINEMASININ DRAMI	48	ALİ SUBAŞI
			(Çeviren : A. Dorsay)
HABERLER		56	
SORUŞTURMA	EN İYİ 10 TÜRK FİLMİ	64	Düzenleyen : AGAH ÖZ-GÜÇ
SİNE-MİZAH		66	Derleyen : BURÇAK EVREN
	KARİKATÜR	67	OSMAN ASLANDERE
YAYINLAR			
	FİLM TEKNİĞİ ÜSTÜNE BİR KİTAP	68	BURÇAK EVREN
	KISA FİLM KONULARI	70	

7. SAYIYA GİRERKEN

YEDİNCİ SANAT, bu sayısı ile, yeni sinema mevsiminin başlangıcında, ithal şirketlerinin ilân ettikleri yabancı filmlerin tüme yakın bir bölümünü okurlarına bir kılavuz biçiminde tanıtarak, onların film seçmelerine ve değerlendirmelerine daha baştan bir kaynaklık etmek amacını güdüyor. Derginin ağırlığı bu kılavuzun üstünde toplanıyor, bu sayı böylece bir "özel sayı" kılıfına bürünüyor.. Derginin bu sayısında ikinci ağırlıklı bölümü, katılma süresi bitmiş olan "Kısa Film Konusu Yarışması"na gelen konular arasından seçilenlerin yayımlanması kapsıyor. "Yedinci Sanat", konuları yayımlamaya önümüzdeki sayılarda da devam edecek, yarışmanın sonuçları yıl sonuna doğru açıklanacak. Bu arada yarışmaya istenen uzunluğun çok üstünde konuların da gönderildiği görülüyor. Bunlardan ilginç olanlar "yarışma dışı" notuyla dergimizde yine yayımlanacak, ancak öteki konularla eşitsiz koşullarda katıldıklarından değerlendirmeye sokulmayacaklardır.

Derginin Türk sinemasının sorunlarına açıklık kazandırmak amacıyla yayımladığı "Türkiye Sanatçılar Birliği Sinema Raporu", bu sayımızda yer alan Birliğin önerileriyle bitmiş oluyor.. Forum bölümünde bulacağınız "Sinema Kulüpleri Üstüne" başlıklı yazı ise, çanaksızlıklar içindeki bugünkü sinema kulüplerinin başka tür çalışmalarla, hatta kulüp niteliğinin dışında, gurup çalışmalarıyla da yararlı olabilecekleri önerisini getiriyor.. "Yönetmenler" bölümünde bu sayı üç isim yer alıyor. Arkadaşımız Erden Kıral'ın dışarda gördüğü filmlerinden hareket ederek, yeni bir analiz yöntemiyle, Brezilya ve günümüz dünya sinemasının en önemli isimlerinden Glauber Rocha'nın filmlerinin yapısını incelediği ilginç yazı, geçen ay ölen ünlü Fransız yönetmeni Jean-Pierre Melville'i kendi ağzından ve bir eleştirmenin kaleminden anlatan yazılar ve son yıllarda yaptığı siyasal filmlerle ilgi çeken Yves Boisset ile konuşma, bu bölümü oluşturuyor.. Bu sayıdan başlayan ülke sineması tanıtımlarımız arasında da ilk olarak Mısır sineması yer alıyor.. Dergi, eski sinema yazarlarımızın düzeyini gösteren "Sine-Mizah"; Ayhan Eyikan'ın "Filim" adlı kitabını ele alan bir tanıtma ve eleştiri yazısı, "En iyi 10 Türk Filmi" soruşturmasının listeleri ve dolgun bir "Haberler" bölümüyle bütünlüyor.

Bir hatırlatma : Dergimize 6 aylık aboneleri biten okurlarımızın yeni sayıları adreslerine gönderilmiştir. Abonelerini yenilemek isteyenlerin, gereken tutarı, posta kutumuza göndermelerini rica ederiz.

YEDİNCİ SANAT

Kaynaklar

Yeni Mevsim Sinema Kılavuzu

YEDİNCİ SANAT, bu sayısında, sinemaseverlere bir hizmet olarak, bu yıl gösterilecek belli başlı bütün yabancı filmlerin konularını, türlerini, yönetmen ve oyuncularını ve önemlerini kısaca belirten bir **SİNEMA KILAVUZU** veriyor. Şirketlerden ancak bir kısım filmler için alınabilen sinopsis (kısa konu özeti)'lere, çeşitli yabancı kaynakları da tarayarak eklenen bilgilerden meydana gelmiş bir kılavuz.. Sinemasever, genellikle filmin sonuna doğru yetişebilen, üstelik filmlerin yurdun değişik yerlerinde değişik zamanlarda gösterilmesi nedeniyle çoğu yerlerde yararlı da olamıyan gazete eleştirmelerini beklemek zorunda kalmadan, kılavuza bir göz atmakla film seçiminde bir rehberle kavuşmuş olacak. Türkiye'de bu tür bir çalışma ilk kez yapılıyor ve umarız yararlı olur.

Kılavuzdan yararlanmak için, önce, verilen alfabetik sıralamada filmin Türkçe ismini bulup karşısındaki türüne bakmak, sonra her türe ayrılan bölümde yine kendi aralarında alfabetik olarak verilmiş isimlerden filmi bulup gerekli bilgiyi almak mümkün olacak. Bu yöntemde temel alınan filmlerin Türkçe isimlerinin, mevsim içinde bazen değişmesi durumu halinde, iş okuyucunun gayretine kalıyor.

YEDİNCİ SANAT, Türkiye'ye ithal edilen filmlerin önemli bir bölümünün halkımızın toplumsal ve kültürel gelişimine yararı olamıyan, çoğunlukla ise ters yönde şartlamalar meydana getirdiği için zararlı bile olan filmler olduğuna inanıyor. Ama ithal filmciliği de, kökü çok daha temel sorunlara bağlı bir "olgu" olduğundan, var olan koşullarda nasıl olsa seyredilme zorunda kalınan filmlerin böyle bir haberlemesini ve hiç olmazsa sinema sanatı yönünden önem taşıyanların izlenmesini sağlayabilecek olan değerlendirmesini vermenin, pratik açıdan yararı küçümsenmeyecek bir davranış olduğunu da kabul ediyor. Kılavuz, bu görüşün sonucudur.

Kılavuzda sözü edilmeğe değer bulunmayan birçok filmin yanı sıra, haklarında bütün çabalara rağmen hiç bir bilgi bulunamıyan bazı filmlerin de eksikliği olacak. Ayrıca filmcilerin son dakikada bazı filmleri getirip ortaya çıkarttıkları da biliniyor. Bu tür eksiklikler için okurlarımız bizl bağışlar sanırız. Diğer yandan, aynı çalışmayı bu yılki Türk filmleri için de yapmak istedikse de, filmcilerimizin hiç bir plân ve program tanımayan çalışma yöntemleri bunu önledi.

Aşk

ARKADAŞLIK UĞRUNA (To Find A Man). Annesinin jigolösundan gebe kalan lise öğrencisi bir kızın, erkek arkadaşının yardımıyla bu durumdan kurtulmaya çabalaması. Newyork'ta kürtaj olayının incelenmesi.. 1972 Cannes şenliğinde Amerika'yı temsil etmiş filmlerden biri. Pamela Martin, Phillis Newman gibi genç oyuncularını **Arnold Schulman** yönetmiş.

AŞK VE İSTIRAP (Love and Pain and the Whole Damn Thing). Klâsik sinema anlatımını sürdüren ama kendine özgü mizansenıyla dikkati çeken "Fahişe'nin yönetmeni **Alan Pakula**'nın aynı stilde, ama çok değişik sayılamayacak bir yeni denemesi. Maggie Smith, Timothy Bottoms.

BAHAR RÜZGARİ (Pookie). Üniversiteye yeni başlayan iki gencin, bir yandan evlerinden uzakta yeni bir yaşama uyarken, diğer yandan da aşkı tanımaları.. **Alan Pakula**'nın ilk filmi. Liza Minnelli, Wendell Burton oynuyor.

BENİ SEVECEKSİN (L'Ours et la Poupée). Müzikten başka birşey düşünmeyen, kendi dünyasına kapanmış bir erkekle, onu baştan çıkarmaya kararlı bir kadının öyküsü.. Senaryocu Nina Compанееz - yönetmen **Michel Deville** işbirliğinin en başarılı sayılmış ürünlerinden biri olan bu film, duygusal komedi havasında.. Brigitte Bardot, Jean-Pierre Cassel oynuyor.

CESUR AŞIK (Mr. Forbush and the Penguins). Bir genç kızın aşkını kazanmak için, buzlu göllerde penguenlerle tek başına aylar geçiren bir biyoloji bilgininin serüveni.. Hayley Mills, John Hurt'u **Al Viola** yönetmiş.

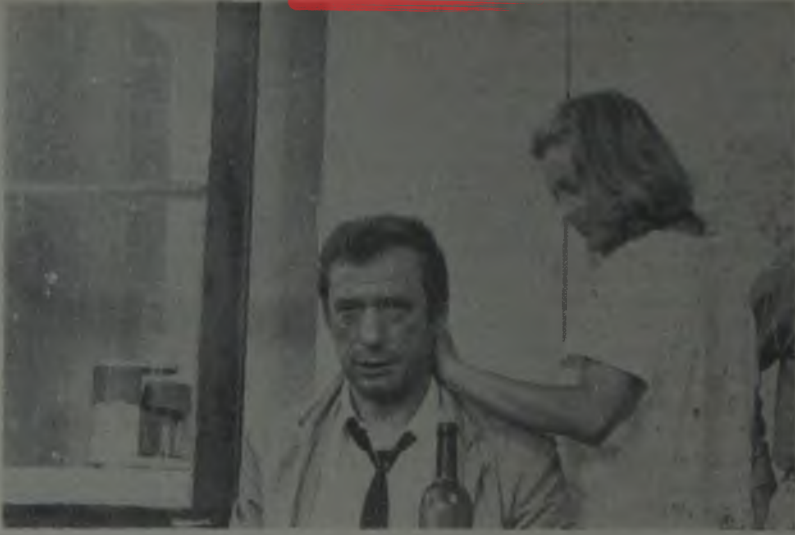
ÇILGIN FAHİŞE (Lisa). Günümüzün en önemli yönetmenlerinden biri sayılan **Marco Ferreri**'nin en ilginç filmlerinden biri; Türkiye'de gösterilecek ilk filmi.. Karısını, işini, çevresini bırakarak toplumdan uzak bir adaya çekilen bir çizgi-roman ressamı ile, adaya ayak basıp adamın dünyasına giren, köpeğini uzaklaştırarak onun kölesi olmayı, bir "nesne-kadın" haline gelmeyi deniyen bir kadının serüveni.. Marcello Mastroianni, Catherine Deneuve oynuyorlar.

ÇIRKINLERİ SEVERİM (Dr. Popaul). **Claude Chabrol** un bu yıl gösterilecek 2 filminden biri.. Çirkin kızlara bayılan, bu sayede başarı merdivenini hızla çıkan bir doktor, günnün birinde, çirkin karısının güzel kızkardeşine âşık olursa, ne olur? Karısı, Hitchcock'su bir incelelikle doktordan intikamını alacaktır. Jean-Paul Belmondo, Mia Farrow.

DON JUAN 73 (Si Don Juan Etait Une Femme). Evet, ya Don Juan kadın olsaydı? **Roger Vadim**, Don Juan kadın olsaydı mutlaka Brigitte Bardot olacağını savunuyor. Çağımızın kadın Don Juan'ı, aralarında Maurice Ronet ve Robert Hossein de bulunan birçok erkeği baştan çıkarıyor. Vadim'in dış ülkelerde beğenilmemiş son filmi.

HAYALIMDEKİ KIZ (Jennifer On My Mind). Zengin çevrelerden gelme iki gencin, pop müziği, otomobil, uyuşturucu maddeler gibi çağdaş tutkular arasında gelişen ve mutlu bir sona vafamıyan aşk öyküsü.. Hollywood'un yenilerinden **Noel Black** in bu filminde Michael Brandon ve Tippy Walker oynuyorlar.

İKİMİZ DE SEVMIŞTİK (Baxter). Boşanmış olan anne ve babasında aradığı sevgiyi bulamıyan 12 yaşındaki Baxter, tanıdığı çeşitli kişiler (birbirini seven genç bir çift, kendisine yardım etmek isteyen bir kadın doktor) aracılığıyla normal bir yaşama dönmeye çalışıyor. Scott Jacoby, Patricia Neal, Jean-Pierre Cassel, Britt Ekland gibi oyuncularını, **Lionel Jeffries** yönetmiş.

C. Sautet / SEN VE BEN / Y. Montand, R. Schneider

ILIK BİR KIŞ GÜNÜ (A Warm December). Sidney Poitier'nin ikinci yönetmenlik denemesi.. Londra'ya tatilini geçirmeye gelen Washington'lu bir zenci doktor, Afrika'lı bir ulkenin elçisinin yeğeni olan bir genç kızla tanışır. Esrarlı davranışları olan kızla doktorun arasında bir sevgi doğar. Eski usül bir aşk filmi. Sidney Poitier, Esther Anderson oynuyor.

KELEBEKLER HÜRDÜR (Butterflies Are Free). "Kelebekler Gibi" adıyla seyrettiğimiz piyesin sinema uyarlaması.. Annesinden ayrılıp, tuttuğu bir dairede yaşayarak kendi başına olabileceğini ispata çalışan kör bir gençle, apartıman komşusu delişmen kızın aşk öyküsü.. Edward Albert, Goldie Hawn'ı, Milton Katselas adlı yeni bir yönetmen yönetmiş.

MEÇHUL VENEDİKLİ (Venetian Anonymous). Meslek yaşamında istediği düzeye çıkmamış bir orkestra şefi, ayrıldığı karısını tekrar görüşmek üzere Venedik'e çağırır. Tek isteği, karısına kendisini yeniden sevdirmek, Venedik'in etkileyici dekorunda ölmüş bir aşkı tazelemektir. Yönetmenliğe geçen ünlü oyuncu Enrico Maria Salerno'nun yönettiği filmde, Tony Musante ve Florinda Bolkan oynuyorlar.

PARIS'LI FAHİŞE (Bubu Di Montparnasse). 1800 ortalarının Paris'i.. Fahişelerin, pezevenklerin, jigeloların sefil dünyasında, gencecik, güzel bir kızla, fahişelik yaparak beslediği sevgilisinin iç burucu öyküsü Mauro Bolognini, önemsiz bir romandan başarılı bir film çıkarmış. Ottavia Piccolo, Massimo Rainieri.

ROMALI DILBERLER (Roma Bene). Fellini'nin "Roma"sı yanısıra, önemli İtalyan yönetmenlerinden Carlo Lizzani de, Virna Lisi, Senta Berger, Michèle Mercier, Nino Manfredi gibi oyuncularla başka bir Roma evreni çıkarıyor karşımıza.

RÜZGÂR GIBİ GEÇTİ (Gone With The Wind). Bir uyarılama (Margaret Mitchell'in romanından), bir tarihsel film, bir üstün-yapım, sinema tarihinin en çok para getirmiş, en ünlü filmlerinden.. Ama herşeyden önce, "Rüzgâr Gibi Geçti", gelmiş geçmiş en büyük aşk filmlerinden biridir. Rhett Buttler'la Scarlett O'Hara'nın aşkları, Güney-Kuzey savaşları dekoru üzerinde, bu kez 70 mm.'nin olanaklarıyla seyirciye sunuluyor. 35 yılın (1939'dan kalma) ardından... **Victor Fleming**'in bu ünlü filminin oyuncularını, Clark Gable, Vivien Leigh, Leslie Howard ve Olivia De Havilland..

SEN VE BEN (César Et Rosalie). Güzel Rosalie'nin çevresinde, yılların ötesinden gelen eski sevgilisi César ve yeni, genç, bohem sevgilisi David vardır. İki erkek de kadını ölesiye sevmektedir. Ama aşk paylaşılabilir mi? **Claude Sautet**'nin aşk filminde Yves Montand, Romy Schneider, Sami Frey, heyecan verici birer oyun çıkarıyorlar.

SEVİŞMEK (Boulevard Du Rhum). 1920'lerde, perdede görüp âşık olduğu sessiz sinema yıldızlarından Linda Larué'yle tanışmak için peşine düşen zengin bir kası soyguncusunun öyküsü. **Robert Enrico**, Antil adalarında çektiği bu filme, gösteri-sinemanın bütün çekiciliğini kazandırmış. Brigitte Bardot, Lino Ventura oynuyor.

ŞAŞKIN VE ÇAPKIN (The Heartbreak Kid). Hollywood'un yeni ve ilgi çeken kadın yönetmenlerinden **Elaine May**, evlendikleri gece birbirlerine uygun olmadıklarını anlayan bir genç çiftin serüvenini ve genç adamın, aşkı başka bir kızda aramasını anlatıyor. Neil Simon'un bir piyesinden alınma filmde, Charles Grodin, Sybil Sheperd gibi genç oyuncular var.

ÜÇLÜ OYUN (The Triple Echo). İkinci Dünya Savaşı günlerinin İngiltere taşrasında, kocası askerde olan bir kadın, rasladığı bir askere âşık olarak onu ordudan kaçmaya yöneltir ve tehlikesizce evinde saklamak için de, kadın kılığına sokar. Ama civarda kamp kuran bir birlikteki çavuş, bu "güzel kız"a ilgi duymaya başlayınca, işler çatallaşır. Değişik konulu bir film. Glenda Jackson, Oliver Reed, Bryan Dicksen'i **Michael Apted** yönetmiş.

Bilim - Kurgu (Science-Fiction)

2001 UZAY YOLU MACERASI (2001- A Space Odyssey). Çağımızın en büyük birkaç sinema dâhisinden biri olan **Stanley Kubrick**, insanın geçmişinden (maymunluktan insanlığa geçiş) geleceğine (uzay dünyasına) doğru uzanan büyük bir destan ortaya koyuyor. Yılın değil, son 10 yılın en önemli birkaç eserinden biri.. "2001, perdeyi, sinema tarihinin en önemli görsel mucizelerinden ve teknik başarılarından biri ile dolduruyor" (Time) "İnsanlığın geleceği hakkında fantastik bir film. Eşi görülmeyen bir deneyin unutulmaz filmi" (Life). "Görülmemiş biçimde şiirli bir bilim-kurgu" (New Yorker). 70 mm. Keir Dullea, Gary Lockwood oynuyorlar.

MAYMUNLAR CEHENNEMİNDE İSYAN (Conquest of the Planet of the Apes). Bir önceki filmde (Maymunlar Cehenneminden Kaçış) bir sirk sahibinin himayesine bırakılan konuşan bebek maymun Sezar, büyüyünce insanların köle gibi kullandığı maymunların başına geçerek insan-maymun savaşını başlatır. Serinin bu yeni filmini **Jack Lee Thompson** yönetmiş, Roddy Mc Dowall, Don Murray oynuyor.

TEK ADAM (The Omega Man). 1977'de Los Angeles.. Çin'le Rusya arasındaki bir bakteriyolojik savaş sonucu, insan nesli mahvolmuş, arda kalan, tanınmaz hale gelmiş bir avuç garip yaratık, son kalan uygarlık izlerini de yoketmeğe girişmiştir. Kendi keşfettiği bir aşıyla kurtulan bir doktor, bu insan artıklarıyla mücadele ederken, kendisi gibi kurtulmuş bir avuç insana raslar. Richard Matheson'un öyküsünü **Boris Sagal** filme almış, Charlton Heston, Anthony Zerbe oynamışlar.

Casus - Ajan

AKREP (Scorpio). Yaşlı bir casusu ortadan kaldırmak görevini üstlenen genç bir meslekdaşının serüveni.. **Michael Winner.** Viyana'nın eşsiz görüntülerini fon yaparak. Burt Lancaster ve Alain Delon'u, yeniden karşı karşıya getiriyor.

GIZLI SAVAŞ (Innocent by Standers). Bir İngiliz Entelijans servis hafiyesi, Amerikalılar tarafından önemli bir Rus bilgininin nerede olduğunu bulmak için kiralanıyor. Hafiyeye atıyor, tarıyor ve bilginin... Türkiye'de bir yerde gizli olduğunu keşfediyor. **Peter Collinson**'un yönettiği bu filmde Stanley Baker, Geraldine Chaplin oynuyor.

GÖLDEKİ ESRAR (Salzburg Connection). Bir fotoğrafçı tarafından Salzburg gölünde bulunan bir kasa, savaşta Nazi suçlularının listesini içermektedir. Bu listenin kimse'nin eline geçmesini istemiyen yeni Naziler, peşine düşerler. Bu arada işe, Salzburg'da tatilini geçiren Amerika'lı bir avukat da istemeden karışır. **Lee Katz**ın yönetiminde, Barry Newman ve Anna Karina oynamışlar.

ÖLÜME BİR ADIM DAHA (Embassy). Bir Rus bilgini, Beyrut'taki Amerikan elçiliğine sığınır. Olayın diplomatik gelişimi sürdüğü sırada, Ruslar tarafından elçilikten çıkarılır. **Gordon Heissler**'in yönetimindeki filmde, Max Von Sydow, Richard Roundtree oynamışlar

YILAN (Le Serpent). Yüksek bir Sovyet memuru, özgürlüğü seçerek Batı'ya sığınır. Yainde, hem Batı'ya, hem Rusya'ya çalışan iki yönlü casusların listesi vardır. Esrarlı bir "Yılan", bu işe ismi karışan kimselerin ölümüne birer intihar süsü verir. CIA, gerçeği ancak birçok ölümden sonra (ve tabii filmin sonunda) öğrenecektir. **Henri Verneuil** ün bu pahalı filminde, Yul Bryner, Henry Fonda, Dirk Bogarde, Philippe Noiret, Michel Bouquet, Farley Granger gibi oyuncular bir araya geliyor.

Dram - Ruhbilim

ACI GÜNLER (Ça n'arrive qu'aux Autres). Evlidirler, küçük bir de yavruları vardır. Fakat günlük yaşam, herşeyi anlamsızlaştırmıştır. Bir gece çocuklarının hastalanması ve ölümü dramını yaşarlar. Bu dram, onları birbirlerine bağlayacaktır. Jean-Louis Trintignant'ın karısı **Nadine Trintignant**'ın yönettiği filmde, Marcello Mastroianni, Catherine Deneuve ikilisi oynuyor.

AŞK BITİNCE (Divorce). Uzun yıllar süren bir evliliğin sonunda, ayrılık kaçınılmazlaşmıştır. Barışma umudu bir ara belirir gibi olursa da, uzak ülkelere iş zorunu yapması gereken yeni bir yolculuk, kadını erkeği birbirinden temelli ayırır. **Warris Hussein**'in yönetiminde, Elisabeth Taylor - Richard Burton çiftinin son filmleri.

BABA (The Godfather). İkinci Dünya Savaşı'nın bitimi günlerinde Amerikan toplumunda meydana gelen yeni değişimlere uyarak, eski gangster çetelerinin de kendilerini yeni bir aşamaya tâbi tutması gerekmektedir. Eskiye bağlı, tutucu "baba", ailesiyle birlikte yeni koşullara göğüs germeğe çalışır. Geçen yılın bu ünlü filminde, **Francis Ford Coppola** yönetiminde, Marlon Brando, Al Pacino, Robert Duval, James Caan oynuyorlar.

DAMGALI ADAM (Born To Win). Prag olaylarından sonra siyasal mülteci olarak Amerika'ya sığınan, yıllar önce Sinematek'te gördüğümüz "Loş Işıkları - L'Eclairage Intime" filminin yönetmeni Çek **Ivan Passer**'in Batı'daki ilk filmi. Newyork'taki esrar tutkunlarının dünyasına Passer'e özgü bir ışık tutan önemli yapıt. Georges Segal, Paula Prentiss.

J. Mankiewicz / KANLI ŞAKA / M. Caine, L. Olivier

DEMİRYOLU ÇOCUKLARI (The Railway Children). Bir ailenin dramı.. Önce bozulan malî durumları nedeniyle fakir bir banliyö mahallesine taşınmak zorunda kalırlar. Sonra, babaları haksız bir suçlamayla hapse girer. Küçükler, bu arada yaşamın gerçek ve acı yüzünü öğrenirler. **Lionel Jeffries**'in yönetmiş olduğu bir İngiliz filmi. Baş rolde, Jenny Agutter var.

DIŞI ŞEY TAN (The Legend of Lylah Clare). Ünlü yıldız Lylah Clare, evlendiği gece merdivenden yuvarlanarak esrarlı şekilde ölür. Sonraları bir benzeri ortaya çıkarak gitgide parlamaya başlar. Bir yönetmen, ona Lylah Clare'i efsaneleştiren bir film çevirtir. Acaba genç kadının da sonu, benzeri gibi trajik mi olacaktır. **Robert Aldrich**'in bize gelmesi geciken bu değişik filminde, Kim Novak ve Peter Finch oynuyorlar.

KANLI AŞIKLAR (Les Noces Rouges). Fransa'nın bir küçük kasabasında birkaç yıl önce gerçekten olan bir olayın filmi.. Belediye başkanının karısının, sevgilisiyle birleşerek, kocasından ve sevgilisinin karısından kurtulmaları.. Bu çifte cinayetin sonu, yazarların önünde sona erecektir. **Claude Chabrol**'un filminde, Michel Piccoli, Stephane Audran oynuyor.

KANLI ŞAKA (Sleuth). Antony Schaffer'in ünlü piyesinin **Joseph Mankiewicz** tarafından yapılmış uyarlaması.. Karısının âşığını evine çağırarak ona bir tuzak hazırlayan, ancak tuzağa kendi düşmek tehlikesinde kalan bir yazarın serüveni.. Anglo-Sakson eleştirirmenlerine göre başarısız bir tiyatro uyarlaması, Fransız eleştirirmenlerine göre ise bir başeser olan filmde, Laurence Olivier ve Michael Caine oynuyorlar.

KELLERMAN KİMDİR? (Who Is Kellerman). Başarılı bir besteci ve rock şarkıcısı, ruhsal bir bunalım geçirmekte ve intiharı bile düşünmektedir. Yaşamındaki başarısızlıklardan sıçumlu olarak düşünüldüğü Harry Kellerman adlı meçhul birisini aramağa karar verir. Değişik bir deneme. Dustin Hoffmann, Barbara Harris, Jack Warden'i **Ulu Grosbard** yönetmiş.

ÖLÜM OYUNCULARI (The Comedians). Graham Greene'in bir romanı, İngiliz yönetmeni **Peter Glenville** tarafından sinemaya aktarılmış. Gezginci bir tiyatro trupunun çeşitli üyeleri arasında meydana gelen olaylar, Elisabeth Taylor, Richard Burton, Alec Guinness, Peter Ustinov gibi büyük oyuncular oynuyor.

PARİS'TE SON TANGO (Last Tango in Paris). Yaşlarının, dünya görüşlerinin, yaşama bağlılıklarının, herşeylerinin ayırdığı iki kişi, bir kadın ve bir erkek, Paris'te olağanüstü bir aşk serüveni yaşarlar. Yaşlanmağa yüz tutmuş Amerikalı ile genç ve hayat dolu kızın ilişkisi, Paul için yaşamının "son tango"sudur. **Bernardo Bertolucci**'nin ünlü filminin oyuncularları Marlon Brando, Magda Schneider, Jean-Pierre Leaud, Massimo Girotti.

SAPIK RUHLAR (The Possession of Joel Delaney). Ruhlar, bir insandan diğerine geçebilir mi? Kötü bir arkadaşının ruhunun geçmesiyle genç bir adam, cinayete dek giden kötülüklerle başlayacak, ablasının cabalarına karşın, etrafını mahvetmeğe doğru adım adım gidecektir. **Warris Hussein** in filminde, Shirley Mac Laine ve Perry King'i seyredeceğiz.

SATILIK GÜZEL (Operation Maceoaine). Fabrika işçiliğinden mankenliğe geçen güzel bir kızın para uğruna adım adım bataklığa saplanışının öyküsü.. **Jacques Scandalari,** Michele Mercier ve Pierre Brasseur'ü yönetmiş.

ŞOK (Traitement de Choc). Deniz kıyısındaki bir klinikte bir süre dinlenme kürü yapmak isteyen bir genç kadın, bir zaman sonra, doktorun tedavi usullerinden şüpheye düşer. Klinikte garip şeyler olmakta, hastabakıcılar kaybolmakta, bütün kadınlar, yarıkışıklı doktorun etkisi altına girmektedir. En iyi arkadaşının intiharı, genç kadının, hayatına malolabilecek tehlikeli bir araştırmaya girmesine vesile olur. Fransız orta kuşağından **Alain Jessua**'nın yönettiği bu ilginç filmde, Alain Delon ve Annie Girardot oynuyor.

YAŞAMA KAVGASI (Sounder). 1920 sonlarındaki büyük iktisadî bunalım sırasında, Amerika'nın güney bölgelerinde zencilerin yaşamına bir bakış.. **Martin Ritt**'in bu filmi, Fransız eleştirmenlerine göre "siyahlar üzerine, bir beyaz tarafından yapılmış en içten ve en iyi film".. Oscar'a aday gösterilen kadın zenci oyuncu Cicely Tyson'un enfes oyunu.

C. Chabrol / KANLI AŞIKLAR

J. Huston / KANUNUN BEKÇİSİ

Komedi

ALFREDO, ALFREDO. Küçük bir İtalyan kasabasındaki bir banka memuru, aynı kasabanın bir eczanesinde çalışan bir kıza âşık olur ve evlenir. Küçük adamın eski düzeni, bu evlilikle tamamen değişir ve yeni düzende, sevdiği kadınla yaşama olanakları bile ortadan kalkar. **Pietro Germi**'nin bu yeni komedisinde baş rolü sürpriz bir oyuncu, Dustin Hoffman oynuyor.

AŞK BÖCEĞİ! MEYDAN OKUYOR. Walt Disney'in filminin başarısı üzerine, bu kez, harika Volkswagen'in serüvenleri, Almanlar tarafından filme alınmış.

AŞKA VAKIT YOK (What's up, Doc?). Hollywood'un en yetenekli genç yönetmenlerinden **Peter Bogdanovich**, San Fransisko'da bir müzik şenliği sırasında geçen bir dizi olayı anlattığı bu filmde, Amerikan komedisinin eski türlerine, komiklerine, trüklerine bir saygıda bulunmak, eski öğeleri birleştirerek canlı, yeni bir komik yaratmak istiyor. Yılın ilginç filmlerinden... Ryan O'Neal, Barbra Streisand.

BAL ARISI (Etes vous fiancée à un marin grec ou...). İhmal ettiği, başka kadınlarla aldattığı karısının da kendi hayatını yaşamağa başlamasından sonra akli başına gelen bir memurun serüveni.. **Jean Aurel** in bu tipik Fransız komedisinde, Jean Yanne, Françoise Fabian oynuyorlar.

BELÂLİ KADIN (Elle cause plus, elle flingue). **Michel Audiard**, kendine özgü "kara mizah" üslûbunu, Annie Girardot'lu "Geveze" filminin bir devamı olan bu filmde sürdürüyor. Yine Girardot, Charles Southwood, Bernard Blier oynuyorlar.

BENİMLE EVLENİR MİSİN? (La Moglie del prete). Sevgilisinin evli olduğunu öğrenen bir genç kadın, umutsuzluğa düştüğü bir sırada telefonda kendisine yardımını sunan erkeğe tutulur. Ancak bu kez de erkek, evlenmesi yasak olan bir papazdır. **Dino Risì**'nin bu keskin çizgili komedisinde Sophia Loren ve Marcello Mastroianni var.

M. Shavelson / KADIN ERKEK SAVAŞI / J. Robards Jr., J. Lemmon

L. Bunuel / SAHTE KIBARLAR

- BOMBA GIBI KIZ (Kansas City Bomber).** Paten yarışı sporunda birinci olarak kadın üstünlüğünü ispata çalışan bir kadının öyküsü. **Jerford Freedman** yönetmiş. Raquel Welch, Kevin Mc Carthy oynuyorlar.
- BÜYÜK SOYTARI (La Folie des Grands).** "Mekanik güldürü"nün ustası **Gérard Oury**, bu yeni filminde, bir Ruy Blas uyarlamasına giriyor. Orta Çağ İspanyasında, bakan Don Salluste ile uşağı Blaze'in serüvenlerini anlatan bu filmin dayanılmaz bazı bölümleri var. Louis de Funès, Yves Montand oynuyor.
- BEŞ DELİ ASKERDE (Les Bidasses En Folie).** Fransa'nın ünlü komik müzisyenler grubu "Les Charlots"nın, Fransa'da hasılat rekorları kıran filmlerinden biri. Meteliksiz 5 gencin, bir açık hava yarışmasına katılarak birinci olma çabaları.. Militarizmi taşıyan bölümleri de olan filmi. **Claude Zidi** yönetmiş.
- ÇAPKIN KIZ (The Owl and the Pussycat).** "Pisi Pisi" adıyla seyrettiğimiz piyesin **Herbert Ross** tarafından yapılmış bir uyarlaması.. Bazı eleştirmenlere göre çok başarılı bir komedi.. George Segal, Barbra Steisand.
- DOKUNMA GIDIKLANIRIM (Avanti).** **Billy Wilder** in "Şerlok Holmes"ten uzun bir süre sonra sinemaya dönüşü.. Wilder komiğinin bütün öğelerini başarılı bir bileşim içinde tekrarlayan ilginç bir yapıt.. Jack Lemmon, Juliet Mills oynuyor.
- GÜZEL KIZLAR BİR ARADA (Pretty Maids all in a Row).** Tipik bir Amerikan kolejinde jimnastik öğretmenin kız öğrencilerle başının derde girmesinin öyküsü.. **Roger Vadim**'in Amerika'da çevirdiği filmde Rock Hudson, Angie Dickinson, Telly Savalas var.
- KADIN ERKEK SAVAŞI (The War Between Men and Women).** Gözlerini kaybetme korkusu içinde bulunan yazarın, güzel bir dulla evlenmesi, ona hiç tatmadığı bir mutluluğu getirir. Ama çeşitli yanlışlıklar, karı kocayı birbirinden ayırır. **Melville Shavelson**'un filminde Jack Lemmon, Barbara Harris, Jason Robards var.

Y. Robert / *SIYAH AYAKKABILI SARIŞIN* / P. Richard, M. Darc

MARİFETLİ POLİSLER (Io non spezzo.. rompo). Yeni bir çift İtalyan komiği. Alighiero Noschese ve Enrico Montesano'nun ilk filmleri. **Bruno Corbucci** yönetmiş. Bir esrar kaçakçılığına karışan iki aptal polisin serüvenleri..

MARSİLYA'DA ŞENLİK (La Belle Affaire). Marsilya'da satın aldıkları bir kahve, esrar satıcılarının uğrak yeri çıkınca, iyi bir iş yaptıklarını sanan karı-koca şaşkına dönerler. Fransız popüler zevkine göre hazırlanmış filmi **Jacques Besnard** yönetmiş. Michel Serrault ve Rosy Varte oynuyor.

MEKSIKA'DAKİ ADAM (Comment Saboter la Reputacion du Plus Célèbre Agent Sécrot du Monde?). **Philippe de Broca.** "Rio'daki Adam"la en iyi örneğini verdiği hareketli, serüvenie karışık güldürüye dönüyor. Bu casusluk parodisinin oyuncularını, Jean-Paul Belmondo, Jacqueline Bisset, Vittorio Caprioli.

MİRAS OYUNU (Pas Folle, la Guêpe). Fransız sinemasının eskilerinden **Jean Delannoy** 64 yaşında sinemaya beklenmedik bir dönüş yapıyor : tatlı, keskin bir komedi ile.. Ünlü Ritz otelinde kalan yaşlı ve çok zengin bir kadının mirası etrafında dönen numaralar.. **Françoise Rosay, Philippe Clay, Anny Duperey.**

MONTE KARLO 1904 (Those Daring Young Men in their Jaunty Jalopies). Otomobilin ilk yaygınlaşma yıllarında düzenlenen bir Monte Karlo ralisinin öyküsü.. Çeşitli ülkelerden gelen yarışçıların, doğayla, yeni icadın zorluklarıyla ve birbirleriyle çekişmeleri. **Tony Curtis, Bourvil, Mireille Darc, Lando Buzzanca** gibi oyuncularını, İngiliz **Ken Annakin** yönetiyor.

SAHTE KİBARLAR (Le Charme Discret de la Bourgeoisie). Büyük usta **Luis Bunuel**, dünyaca bir "başeser" olduğu kabul edilen bu filmde, bir öğle yemeğinde bir araya gelmek için çırpınan, ama çeşitli engellerle karşılaşan Paris'li iki burjuva ailesiyle Güney Amerikalı bir elçinin öyküsünü anlatıyor. Bunuel'in kendine özgü gerçeküstü uslubundan esintiler taşıyan, yılın görülmesi şart filmlerinden biri. Amerika'da "En İyi Yabancı Film Oscar"ı. **Fernando Rey, Delphine Seyrig.**

SEKS TRAFİĞİ (Anyone Can Play). Eski usta **Luigi Zampa**, yıllar sonra bir araya gelerek macera arıyan 4 eski lise arkadaşı genç kadının öyküsünü anlatıyor. Ursula Andress, Virna Lisi, Marisa Mell, Lando Buzzanca, Jean-Pierre Cassel.

SEKSTEN KORKMUYORUM (Everything you wanted to know about sex). Evet, seks hakkında bilmek isteyip te sormadığımız herşey, diyor **Woody Allen** ve küçük skeçlerden oluşan, yer yer çok başarılı bir taşlama ortaya koyuyor.. Burt Reynolds, Woody Allen, Louise Lasser.

SIYAH AYAKKABILI SARIŞIN (Le Grand Blond avec une Chaussure Noire). **Yves Robert** kendine özqü mizahını doruğuna ulaştırdığı bu filmle, hem 1973 Berlin şenliğinde Gümüş Ayı, hem de Fransa'da hâsılat rekorları ödülü aldı. Bu nefis casusluk parodisinde, Pierre Richard, Bernard Blier var.

STAD DELİLERİ (Les Fous du Stade). "Les Charlots" gurubu, bu kez de maç meraklısı arkadaşları canlandırıyor. Yine **Claude Zidi** yönetmiş Şarlo'ları..

ŞEYTAN DIYOR Kİ (Les Novices). Brigitte Bardot'yu bir rahibe, Annie Girardot'yu ise onu baştan çıkaran bir fahişe rolünde düşünebiliyor musunuz? **Guy Casaril** in bu filminin belli başlı sürprizi, bu rol dağıtımı...

TATLI TEBESSÜM (Mortadella). İtalyan komedisinin en önemli isimlerinden **Mario Monicelli**'nin bir filmi (nasılsa) bu yılın listelerinde.. Monicelli'nin önemli filmlerinden değilse de, ilgiyle seyredilebilir. Sophia Loren, Marcello Mastroianni.

Korku - Heyecan

BLAKULA (Biacula). İsmi Dracula'ya benzeyen yeni bir korku filmi kahramanı.. **William Craine**'in bu filminde, William Marshall, Denise Nicholas oynuyor.

CAN PAZARI (Dracula A.D. 1972). Günümüz Londra'sında bir evdeki bir partide yapılan şeytan çağırma töreni sonunda, genç kızlardan biri ölü olarak bulunur. Aralarında bazıları Dracula'nın soyundan gelen gençler gurubu arasında panik başlar. Güzel Jessica'yi, acaba dedesi olan profesör, Dracula'nın hisminden kurtarabilecek midir? Peter Cushing, Christopher Lee ve Stephanie Beacham'ı, **Alan Gibson** yönetmiş.

CINNET (Frenzy). 10 yıla yaklaşan bir uzun başarısızlık döneminden sonra **Alfred Hitchcock** usta, en parlak çağını çağrıştıran bir film imzalamış. Londra'da türeyen sapık bir kadın katili, ortalığı dehşete boğar. Katil olarak yakalanan bir genç adam, polislin elinden kaçıp gerçek katili keşfe çıkar.. Jon Finch, Alec Mc Gowen, Anne Massey'in oynadığı, yılın kendi türündeki en ilginç filmi..

ÇILDIRTAN KORKU (Fear In The Night). Balayına çıkan bir genç kadın, sürekli olarak kendisini izleyen ve öldürmek isteyen bir katille mücadele eder. **Jimmy Sangster**'in yönettiği bu filmde, Judy Geeson, Ralph Bates, Joan Collins oynuyorlar.

İBLİSİN KURBANLARI (The Other). Bir kır evinde kocası ve bir çocuğu ölen bir kadın, yaşlı annesi ve ölen çocuğun ikizi ile inzivaya çekilmiştir. Genç çocuk, ölen kardeşinin yüzüğünü ele geçirir, büyükannesinin bir oyununa uyarak, kendisini başkasının yerine koymaya başlar. Başkası, yani ölen kardeşi olduğu zamanlar, kötülükler, giderek cinayetler birbirini izlemeye başlar. **Robert Mulligan**'in bu yeni filminde Uta Hagen, Diana Muldaur oynuyor.

KÂBUSLU GECELER (Straight on Till Morning). Taşradan Londra'ya gelen bir genç kız, bir yabancı ile ilişki kurar. Ama genç adam, bir seks manyağıdır. Kızı bir odaya kapatarak işkence etmeğe koyulur. **Peter Collinson** yönetmiş, Rita Tushingham, Shane Briant, Tom Bell var.

KANLI BALTA (Who slew Auntie Roo?). Sihirbaz kocasının ve çok sevgili kızının ölümünden sonra iki yeğeniyle birlikte yaşayan şişman, geveze, sevimli Roo teyzeye ne oldu? Shelley Winters, Mark Lester, Ralph Richardson, Hugh Griffith'in oynadıkları bu korku filmini **Curtis Harrington** yönetmiş.

KANLI OYUN (Theatre of Blood). Korku filmlerinin ünlü oyuncusu Vincent Price, ünlü "Mumyalar Müzesi"ni andıran bir filmle yine karşımızda. **Douglas Hickox** yönetmiş..

KORKUNÇ ODA (The Fear Chamber). Yine ünlü bir korku filmleri oyuncusu, Boris Karloff, yıllardan sonra İspanyol yönetmeni **Juan Ibanez** in yönetiminde korku sinemasına bir dönüş yapıyor.

KURBAGALAR(Frogs). Tropik bir adada, insanları mahvetmeğe kararlı sürüngenler, (yılanlar, kurbağalar, kertenkeleler) ada sâkinlerini birer birer öldürüyorlar. Yüzyıllardır ezilmiş hayvan neslinin bu korkunç intikamını, yönetmen **George Mc Gowan**, ilginç bir korku filmi haline getirmiş. Ray Milland. Sam Elliott.

LONDRA CANAVARI (Strangler of Rillington Place). Çalışkan yönetmen **Richard Fleischer**, "Boston Canavarı"ndan sonra, bu kez, krimnoloji tarihinin ünlü kişisi Londra canavarının öyküsünü anlatıyor, Richard Attenborough'un usta oyunuyla.. Ayrıca Judy Geeson, John Hurt.

MAVİ SAKAL (Bluebeard). Ünlü kadın kasabının öyküsü.. Richard Burton'un birbiri ardına öldürdüğü kadınlar arasında, Raquel Welch, Virna Lisi, Nathalie Delon da var. **Edward Dmytryk** in yönettiği bu film, korku ile satir arasında gidip gelen, tam anlamıyla ikisi de olamayan bir deneme..

ÖLÜM KAPIYI İKİ KERE ÇALAR (Death Always Knocks Twice). Bir seks manyağının serüveni.. **Harold Philippe** yönetmiş, Anita Ekberg, Fabio Testi oynamışlar.

ÖLÜMÜN SESİ (Play Misty for me). Bir özel radyo istasyonunun disk-cokeyi, her akşam aynı saatte kendisinden "Misty" şarkısını isteyen bir kadının kimliğini merak etmektedir. Kadın bir gün çıkagelir. Bir aşk macerasından sonra, kadının bir akıl hastası

Alfred Hitchcock / CİNNET (FRENZY)

Robert Mulligan / *İBLİSİN KURBANLARI (THE OTHER)*

olduğunu anlayan disk-cokey, onu akıl hastanesine gönderir. Kadın kaçacak ve sevdiği adamla arasına giren herkesi öldürmeye çalışacaktır. Bu ilginç filmi **Clint Eastwood** yönetmiş, kendisi ve Jessica Walter oynuyor.

ŞEYTANLARIN HİZMETİNDE (Devil's Nightmare). Ruhlarını şeytanlara satan 7 kişinin, bir çatoda bir gece içinde başlarından geçen korkunç serüven. **Jean Brismee** yönetmiş, Erika Blanc, Jean Servais oynuyor.

TAKIP (Duel). Uzun bir karayolunda, arkasına takılan, şoförünü göremediği ve kendisini öldürmek isteyen dev gibi bir kamyonla bir ölüm-kalım savaşına giren bir spor otomobil sahibinin öyküsü.. Fantastik türün bu ilginç örneğini **Steven Spielberg** yönetmiş, Dennis Weaver oynuyor. Geçen yılın Avoriaz Korkunç Filmler Şenliği birincisi..

VAMPIRLER KRALİÇESİ (Queen of the Vampires). Yönetmenliğe geçen eski oyuncu **Ray Danton**, korku filmlerinin bu klâsik türüne yeni birşey getirmiyor. Mark Damon, Teresa Grimpere'nin oynadıkları film, kısmen Türkiye'de çekilmiş.

Müzikal

İKİ KABADAYI (Paint Your Wagon). Ünlü western müzikali.. Broadway'den gelme **Jos-hua Logan**'ın özenli yönetimi, Lee Marvin'in ünlü bir-iki şarkısı, sağlıklı bir western rüzgârıyla havalanmış bir müzikal.. Marvin'den gayri, Clint Eastwood, Jean Seberg var.

MANÇALI ADAM (Man of La Mancha). Cervantes'in "Don Kişot"unun son yıllarda bütün dünya sahnelerini saran müzikal versiyonunun sinema uyarlaması.. **Arthur Hiller**'in çalışması, meraka değer.. Peter O'Toole, Sophia Loren.

ZİRVEDEKİ YILDIZ (Elvis on Tour). Elvis Presley'in geçen baharda 15 Amerikan kentinde verdiği konserlerde çekilmiş bir belge-film.. Bir büyük show-man'ın gerçek yüzü, aynı zamanda günümüz Amerika'sından bir kesit. 70 mm. Yöneten **Denis Sanders**.

Steven Spielberg / TAKİP (DUEL)

ALÇAKLAR(Get Carter). Kötü yola düşürüldükten sonra öldürülen kızkardeşinin intikamını almak için doğduğu şehre dönen bir dedektifin öyküsü. Klâsik kalıplar içinde bir polisiye.. Michael Caine, Britt Ekland'ı **Mike Hodges** yönetmiş.

AL CAPONE VE ORTAĞI (Al Capone and Company). Ünlü gangsteri bu kez Giuliano Gemma canlandırıyor. E. B. Clutcher yönetmiş. Ortağı rolünde ise, Bud Spencer var. İtalyan usulü bir gangster kurdelaşı.

AYAKTAKIMI (Doucement Les Bas). Eski kabadayılardan biri, çok sevdiği karısının ortadan kaybolmasıyla rahip olur. Ama karısı, günün birinde eski ortaklarıyla birlikte ortaya çıkar. Görevi ve sevgisi arasında seçme yapan genç adam, yeniden gangsterliğe döner. **Jacques Deray**'ın komedi tonundaki filminde Alain Delon, Nathalie Delon, Paul Meurisse var.

ASANSÖRDE ÜÇ MİLYAR (3 Milliards dans l'Ascenseur). Roger Pigaut, yine "dostlar ekibi"ni etrafına toplamış, iddiasız, ama sevimli, esprili bir film gerçekleştirmiş.. Serge Reggiani, Michel Bouquet, Amidou, vs.

BEKLENEN ADAM (A Man to Respect). 3 yıl sonra hapisten çıkan eski bir soyguncu, son bir soygunla Uluslararası Sigorta Şirketi'nin kasasındaki paraları cebine indirmeyi tasarlar. Yardımcı olarak usta bir trapezci bulur kendisine.. Hâta sevdiği eski karısı ise, artık doğru yola dönmesini arzulamaktadır. **Michele Lupo**'nun bu filminde Kirk Douglas, Giuliano Gemma, Florinda Bolkan oynuyor.

BİR ADAM ÖLECEK (The Outside Man). Bir kiralık katil, işlediği son cinayetten sonra öldürülmek istendiğini ve bunun için, sürekli olarak izlendiğini hisseder. Fransız **Jacques Deray**, Los Angeles'te çektiği bu ölüm-kalım mücadelesinde, Amerikan sinemasından aldığı dersleri de ortaya koyuyor. Jean-Louis Trintignant, Ann Margret.

M. Ritchie / EVE GELEN YABANCI / Lee Marvin

BÜYÜK VURGUN (The Dollars). Hamburg'ta bir bankayı yepyeni bir usülle soymak isteyen bir güvenlik eksperinin öyküsü. **Richard Brooks'un** sinemaya dönüşünü haberleyen filmin, çizgi dışı bir özelliği yok. Warren Beatty, Goldie Hawn ve Gert Frobe.

DILINGER. Ünlü gangsterin öyküsünü bu kez **John Milius** çekmiş. Dillinger rolünde, karakter oyuncusu Warren Oates'in nefis bir kompozisyonu var.

FIRAR (The Getaway). Hapiste 4 yıl geçirdikten sonra, Doc, karısı Carol'a kirli işlere karışmış bir politikacı ile, hapisten kurtarılmasına karşılık, soyacağı bir bankadan alacağı paranın yarısını vermek üzere anlaşmasını söyler. Doc çıkar, soygunu plânlar başarır.. Ancak kaçınılmaz olan şiddet, ölümlere yol açacaktır. **Sam Peckinpah,** yine "şiddet" teması üzerine kendine özgü bir film kurmuş çağdaş toplumların, vahşi Batı'dan pek farklı olmadığını göstermek istemiş. Steve Mc Queen, Ali Mac Graw.

ESRARLI GÜZEL (Bye Bye Barbara). **Michel Deville - Nina Companeez** ikilisinin bir diğer filmi, bu yıl gösterilecek.. Genç bir spor yazarı, görevle gittiği bir küçük şehirde karşısına çıkan esrarlı bir kıza tutulur. Kız, Paris'e döndüklerinde kaybolur. Arama başlar. Ewa Swann, Bruno Cremer oynanmış.

EVE GELEN YABANCI (Prime Cut). Şikago'da esrar ve kadın ticareti yapan bir çetenin mensupları arasındaki çekişmeler, çatışmalar.. İki ünlü oyuncu, Lee Marvin ve Gene Hackman'ı **Michael Ritchie** yönetmiş..

GECE GELEN YABANCI (Night Visitor). Bir doktorun müdahalesi ile tımarhaneye kapatılan bir adamın kaçıp intikam almak amacı ile seri cinayetlere girişmesi.. Bir zamanların ilginç sinemacısı **Lazlo Benedek** in dönüşünü haberleyen filmde, Max Von Sydow, Trewor Howard, Liv Ullmann, Per Oscarsson var.

İPUCU YOK (Sans Mobile Apparent). Cote d'Azur'de birbiriyle ilgisiz görünen 4 meçhul cinayetin ortak noktalarını suçkanlılıkla araştıran bir dedektif, sevgilisinin de katilin listesinde yer aldığını öğrenince çılgına döner, takibi hızlandırır. İlgî çekici yeni yönetmenlerden **Philippe Labro**'nun bu filminde, Jean-Louis Trintignant, Sacha Distel oynuyor.

- KABADAYILAR (Les Caid).** Robert Enrico'nun bir polisiye filmi.. Serge Reggiani, Michel Constantin, Juliet Berto oynuyorlar.
- KANLI ANA (Bloody Mama).** Roger Corman'ın son yıllardaki en ilginç filmi olan "Kanlı Ana", bir gençlik çetesinin günümüz toplumlarına uygunsuzluğunu anlatıyor. Shelley Winters'in ilginç oyunu yanında, Diane Varsi'nin de sinemaya dönüşü..
- KIRLI SOKAKLAR (Across 110 Street).** Harlem'in gizli kumarhanelerinden birini basarak paraları çalan 3 zencinin peşine bir yandan Mafia, bir yandan da komiser Frank ve dedektif Pope düşerler. Barry Shear'in yönettiği filmde, Anthony Quinn, Antony Franciosa, Gilbert Lewis oynuyorlar.
- KIRKIKINCI HÜCRE (The New Centurions).** Richard Fleischer'in, son yılların iki ayrı kuşaktan ön plâna çıkan iki oyuncusu, George C. Scott ve Stacy Keach ile yaptığı hızlı bir polisiyesi.
- KIZGIN ADAM (Shaft).** Zenci yazar-yönetmen Gordon Parks, Amerikan sinemasının Bogart'lar çizgisindeki hafiyelerinin davranışlarıyla bezediği bir zenci hafiyenin, John Shaft'ın öyküsünü anlatıyor. Harlem gecelerinde, Mafia ile polis örgütü arasındaki vuruşmalar, kendine özgü bir mizahla cilalanmış bir şiddet, Richard Roundtree, Shaft rolünde ilginç bir oyun veriyor. Hemen bütün oyuncuların siyah olduğu filmin ilginç bir yanı da, nefis müziği..
- MAFIA'YI SATAN ADAM (The Valachi Papers).** "Baba'nın süksesinden sonra yapılan, ylne Mafia üzerine bu filmin ilginç yanı, tamamen gerçek olaylara dayanması. Joe Valachi'nin Mafia üstüne itiraflarından yola çıkan Terence Young, örgütün birkaç büyük ailesinin 50 yıllık yaşamından kesitler veriyor. Charles Bronson, Lino Ventura, Jill Ireland, Walter Chiari.
- ÖLÜM MİSAFIRLARI (Les Intrus).** Bu yıl birkaç filmini göreceğimiz Sergio Gobbi, bu filmde, ünlü bir doktorun, villasına girerek karısını ve çocuğunu öldürme tehdidiyle para sızdırmak isteyen iki gangsterle mücadelesini anlatıyor. Charles Aznavour'un kendi karısı ve kızı da filmde oynuyorlar. Ayrıca Raymond Pellegrin var.

J. Giovanni / SEVİMLİ KABADAYI / J. P. Belmondo, C. Cardinale

- ÖLÜM TACIRI (Un Meurtre est un Meurtre).** Bir şantaj ustası, doğal ölümleri sahte delillerle, birer cinayet haline getirerek ilgililerden para sızdırmayı deniyor. İyi kurulmuş bir senaryonun gerilimli filmi.. **Etienne Perier** yönetmiş; Jean-Claude Brialy, Catherine Spaak, Robert Hossein.
- ÖLDÜREN KİM? (Devil in The Brain).** Kendi hazırladığı tuzağa düşüp, kendi kiraladığı bir kiralık katilın pençesine düşen bir adamın öyküsü.. **Sergio Sollima** yönetmiş, Maurice Ronet, Stefania Sandrelli, Micheline Presle, Keir Dullea oynuyorlar.
- SAHTEKÂR (Le Voyou).** Kendine özgü bir maceraperestin öyküsünü anlatan bu film, **Claude Lelouch** un en tutarlı filmlerinden biri sayılmıştı. Jean-Louis Trintignant, Daniele De'orme.
- SERSERİ (Villain).** Günümüz Londra'sında kurduğu bir çeteyle etrafa dehşet saçan, sadist bir katilin serüveni. Richard Burton'un alışılmamış bir kompozisyon verdiği filmi, **Michael Tuchner** yönetmiş.
- SESSİZ HAFİYE (Un Officier de Police Sans Importance).** İki delikanlı ve bir genç kız, hapisteki bir akrabalarına karşı rehlin tutmak üzere bir polis komiserini kaçırmalar. Komiserin kalp hastası olması, işleri karıştırır. **Jean Larriaga** nın sıradan bir filmi. Robert Hossein, Raymond Pellegrin, Marc Porel.
- SEVİMLİ KABADAYI (La Scoumoune).** **José Giovanni** nin, son filmlerinden biri. 1920'lerde geçen bu gansterlik öyküsünde, Jean-Paul Belmondo, yıllar önce, yine Jose Giovanni'nin bir romanından alınma "Parmaklıklar Arkasında - Un Nommé La Rocca" filmindekine tıpatıp benzer bir rolü tekrarlıyor. Yanında Claudia Cardinale ve Michel Constantin var. Türün bilinen formüllerinin bir kez daha (başarıyla) kullanıldığı bir film..
- SİCİLYALI'NİN DÖNÜŞÜ (Le Fila).** 10 yıl sonra yurduna, Sicilya'ya dönen bir gangster, babasını öldürmüştü, annesini hasta, sevgilisini evlenmiş bulur. Babasının intikamını almak için çalışmağa başlar.. **Pierre-Granier Deferre**, kendi sade uslubuyla anlattığı bu karamsar öyküde, Yves Montand ve Lea Massari'yi yönetiyor.
- SON ŞAHİT (Dernier Domicile Connu).** Bir suçluyu mahkûm ettirmek için, bir tanığın konuşması gereklidir. Öldürülmekten korkan tanık, saklanmıştır. Polis, tanığı ararken, bir yandan, suçlunun dostları da peşindedir. **José Giovanni**'nin bu polisiyesinde başrolleri Lino Ventura, Marlène Jobert, Michel Constantin paylaşmışlar.
- SOYGUNCULAR (Le Gang des Otages).** Bu yıl göreceğimiz birçok Fransız polisiyesinden biri.. Bunun ilginç yanı, Fransa'da geçen yıllarda gerçekten olmuş bir olaya, 3 orta yaşlı serserinin, adalet sarayının göbeğinden bir yargıcı kaçırmaları olayına dayanması ve yönetmeni **Edouard Molinaro**'nun, olayı bir röportaj sadeliği ve nesnelliği içinde vermesi.. Daniel Cauchy, Bulle Ogier, Gilles Segal oynuyor.
- ŞAHANE VURGUN (Shamus).** Brooklyn'li özel hafiye Shamus'un, bir elmas hırsızlığı ve bir cinayetle ilgilenirken, hayatını tehlikeye atan bir tehdidin kaynağını araştırması.. **Buzz Kulik**'in, Hollywood'a özgü anlatımda bir kara-filmi.. Burt Reynolds, Dyan Cannon, John Ryan..
- ŞÜPHE PEŞİNDE (The Offence).** Hafiye Johnson, çocuklara tasallut eden sapık bir suçluyu aramakla görevlidir. Ama, **Sidney Lumet**'nin filminin ana teması, bu arayıştan çok, Johnson'un kişiliğidir. 20 yıllık hizmetten sonra, 20 yıl boyu suçun her türlü-süyle içiçe yaşamış olan bir polis memuru, hâlâ temizliğini, insanlığını koruyor olabilir mi? Kendine özgü metodları başışlanabilir mi? Bu alışılmamış polisiye öyküde Sean Connery büyük başarı gösteriyor. Trewor Howard, Ian Bannen, Vivien Merchant.

S. Lumet / ŞÜPHE PEŞİNDE / Sean Connery

Savaş

CEHENNEMDE İKİ ADAM (Hell in the Pacific). Savaşın sona erdiği günlerde, Pasifik adalarından birinde, bir Amerikalı ile bir Japon arasındaki mücadele sürüp gitmektedir. İki adam dost olurlar, yine kavga ederler. Ama sonunda, doğanın güç şartlarını yenmek için birleşmekten başka çare bulamazlar. Yetenekli bir sinemacı olan **John Boorman** in bu filminde, Lee Marvin ve ünlü Japon oyuncusu Toshiro Mifune oynuyor.

GÖKLER YANIYOR (Zeppelin). Birinci Dünya Savaşında Almanların geliştirdiği Zeplin'in çalışmasını görmek ve İngiltere üstüne yapılacak bir zeplin akınına mâni olmak üzere Almanya'ya gönderilen bir casusun öyküsü.. Casus Michael York, bu arada güzel Alman kızı Elke Sommer'le bir aşk yaşama fırsatını da bulur. Yöneten : **Etienne Perier.**

SUTYESKA (Sutjeska). 1941-1945 yılları arasında faşizme karşı Yugoslav direnişinin öyküsü. Richard Burton'un Tito rolünde gözüktüğü ilginç bir savaş filmi. Moskova 1973, Özel Jüri Ödülü. Yönetmen : **Stipe Delic,** müzik : Mikis Theodorakis; oyuncular : Richard Burton, Irene Pappas.

TANKLARIN SAVAŞI (Great Battle). Rus yönetmeni **Yuri Ozerov**'un İkinci Dünya Savaşı üstüne belgesel uslüpta yaptığı 4 bölümlük büyük filmın 2 bölümü, bu mevsimde belki gösterilecek. Kalabalık savaş sahnelerinin yanı sıra, ilgi çekici olan, Churchill, Stalin, Roosevelt gibi savaş ünlülerinin, benzerleri aracılığıyla filmde birçok bölümde gözükmeleri..

Serüven

AFYON (Sicilian Connection). Afyon'un topraktan elde edilmesinden, işlenmiş hale gelene dek hangi aşamalardan (ve hangi ellerden) geçtiğini gösteren, kısmen Türkiye'de çekilmiş, belgesel yanı güçlü bir film.. **Ferdinando Baldi** yönetmiş, Ben Gazzara, Silvia Monti, Jess Hahn oynuyor.

AMANSIZ MÜCADELE (L'Heritier). Zengin bir Fransız sanayicisi olan ve fabrikalarını satmak istemediği için Mafia tarafından öldürülen babasının dev işinin yönetimini, Amerika'dan gelen oğlu yüklenir. Bulduğu gizli belgeler, ona, düşmanının aile içinden biri olduğunu öğretir.. **Philippe Labro**'nun bu polisiyesinde Jean-Paul Belmondo, Carla Gravina var.

ARKALARINA BAKMADAN KAÇTILAR (The Skin Game). 1870'lerde geçen bu öyküde, bir esir tüccarının serüvenleri anlatılıyor. İşi yüzünden başı derde giren tüccarı, mace-raperest bir kadın kurtarır, vs... James Garner, Susan Clark'ı **Paul Bogard** yönetmiş.

BEYAZ DÜNYA (The Ski Raiders). Soygun filmlerinde olmadık yenilikler bulmak için kafalarını çalıştıran yapımcılar, bu kez Alp dağlarında hocalık yapan ünlü bir kayak-çının yönetimindeki bir soygunu anlatıyorlar. Başarılan soygun, beyaz karların üstün-de kayakla takip sahneleri, eski kalıpların yeni dekorlar içinde verilme çabası.. **Geor-ge Englund** yönetmiş, Jean Claude Killy, Danièle Gaubert oynamışlar.

BUZLAR ARASINDA (The Red Tent). Yüzyıl başlarında Kuzey Kutbunda keşifler yap-mak üzere hayatını feda eden ünlü bilim adamı Amundsen'e ve bu ünlü yolculuğa dair bir film.. Geçenlerde ölen Rus yönetmeni **Mikhail Kalatozov**'un yönetmiş olduğu filmde Sean Connery, Claudia Cardinale, Peter Finch ve Hardy Kruger oynuyorlar.

BÜYÜK MACERA (The Adventurers). Harold Robins'in "Aşk Yılları" romanından alın-mış bu filmde, hayali bir Güney Amerika ülkesinde zorbalara karşı savaşırken ölen bir devrimcinin oğlunun yaşamı anlatılıyor. Başarıdan sonra iktidara geçenler, devir-dikleri zorbalara gibi hareket etmeye başlayınca delikanlı Avrupa'da sefahate dalıyor. Ün ve para sahibi oluyor ve sonunda eline ilk silâhi veren adam tarafından öldürülü-yor. **Lewis Gilbert**'in bu üstün-yapımında, Bekim Fehmiu, Ernest Borgnine, Candice Bergen, Charles Aznavour oynuyorlar.

BÜYÜK ŞAMPİYON (Downhill Racer). Küçük bir dağ köyü kayakçılığından, dünya ça-pında bir şampiyonluğa erişen bir delikanlının öyküsü.. **Michael Ritchie**'nin belgesele kayan ilginç filminde Robert Redford, Gene Hackman var.

BÜYÜK YARIŞ (Le Mans). Fransa'nın güneyinde yapılan dünyanın en ünlü ve tehlikeli otomobil yarışlarında, bir yıl terkettiği piste yeniden dönen bir yarışçının öyküsü.. Steve McQueen'in birçok sahneleri dublör-süz çevirdiği, 70 mm. ile de etki gücü ar-tan, belgesel değerinde bir kurdela.. Yönetmeni : **Lee Katzin**.

DEVLERİN YARIŞI (La Course du Lièvre à Travers les Champs). İstemeden, bir kaza so-nucu, iki çocuklarının ölümüne neden olduğu ve peşini bırakmayan çingenelerden kur-tulmak için yasa dışı yaşayan insanlara sığınan bir genç adam.. **René Clément**, bir kez daha Sébastien Japrisot ile işbirliği yaparak iddialı bir film ortaya koyuyor; ger-çekle gerçekdışının, vahşetle şiirin sentezini yapıyor. Jean-Louis Trintignant, Robert Ryan, Léa Massari, Aldo Ray oynuyorlar.

GÖREVİMİZ : MACERA (Profession : Aventuriers). Claude Mulot, bu üçüncü filmin-de, bitmeyen takipler, doğuşlar, vuruşmalarla bezeli bir macera filmine imzasını atı-yor. Charles Southwood, Nathalie Delon, Curt Jurgens.

R. Clément / DEVLERİN YARIŞI / Robert Ryan, vb.

INSAN AVI (The Manhunter). Georgia bataklıklarından birine saklanan bir katili bulması ve "avlaması" için Afrika'dan özel olarak getirilen bir yırtıcı hayvan, bataklığa salınır. Don Taylor'un yönettiği bu dehşet filminde Sandra Dee ve Roy Thines var.

MEKANİK (The Mechanic). Michael Winner, insan öldürmeyi mekanik bir hale getirmiş profesyonel bir katille genç yetiştirmesinin öyküsünü anlatıyor. Kan ve ölüm fonu üstünde gelişen bu dostluk, ikisi için de trajik biçimde sonuçlanacaktır. Charles Bronson, J. M. Vincent, Keenan Wynn, Jill Ireland.

KAÇAK (La Veuve Couderc). Savaş öncesi Fransız taşrasında, kendi küçük yaşamlarını sürdürmekte olan kasabalıların, nereden geldiği bilinmeyen bir yabancıнын ortaya çıkmasıyla sâkin yaşamları altüst olur. George Simenon'dan başarılı bir uyarlama.. Yöneten : Pierre-Granier Deferre; oyuncular : Alain Delon, Simone Signoret.

KALAHARI YOLCULARI (Sands of Calahari). Nairobi'den hareket eden bir uçak bozulurarak çöle iniş yapmak zorunda kalır. Çölde bir ölüm-kalım savaşı başlamıştır. Stanley Baker, Stuart Whitman, Susannah York'u yöneten : Cy Enfield.

KAYBOLAN KAHRAMAN (The Adventures of Ulysses). Mitoloji kahramanı Ulis'in serüvenlerinin yeni bir uyarlaması.. Franco Rossi yönetmiş, Bekim Fehmiu, Renaud Verley, Irène Papas oynamışlar.

KÜÇÜK KAHRAMAN (Little Adventurer). Mark Lester, küçücük boyuyla, bu kez Tokyo ve Hong-Kong'ta maceralara karışıyor. Reji : Mashabonu Deme.

ÖLÜM NOKTASINDAN DÖNÜŞ (Fear is the Key). Alistair Mac Lean'in bir romanından alınan film, ailesinin bulunduğu uçağı düşüren bir gizli çeteden intikam alma çabasındaki bir adamın öyküsünü anlatıyor. Michael Tuchner yönetmiş, Barry Newman, Suzy Kendall oynamış.

ÖLÜM TRENI (Emperor of the North Pole). Amerika'daki 1930 bunalımı sırasında bir tren istasyonunda, bir yük katarına da olsa binerek uzaklara gitmek isteyen insanların öyküsü, amansız bir konduktörle mücadelesi. **Robert Aldrich** in son Berlin şenliğinde gösterilen bu son filminde Lee Marvin ve Ernest Borgnine var.

POSEIDON MACERASI (Poseidon Adventure). Lüks Poseidon yolcu gemisi, Amerika'dan Atina'ya giderken yılbaşı gecesi kazaya uğrar ve yan döner. Büyük panik esnasında, bir adam, bir rahip, yolcuları soğukkanlı olmaya zorlayarak birçok hayat kurtarır. Olağanüstü bir teknikle çevrilmiş, gösterişli bir üstün-yapım. **Ronald Neeme** yönetmiş, **Gene Hackman**, Ernest Borgnine, Shelley Winters gibi oyuncular var.

SAFARI (The Last Safari). **Henry Hathaway**'in yıllar öncesinden kalma serüven kurdelesi. Afrika ortasına taşınan western dünyası. Stewart Granger.

SIYAH ŞEYTAN (Jim Brown is Slaughter). Kendi yerine öldürülen en yakın arkadaşının intikamını almak isteyen büyük bir savaşçının serüveni. **Gordon Douglas** in filminde Jim Brown, Gloria Hendry yer almışlar.

VAHŞİ ADAM (A Man in the Wilderness). Richard Harris. Vahşi Kahraman - A Man Called Horse" filmindekine çok benzer bir konuyu, bu kez **Richard Sarafian** yönetiminde çevirmiş. Yarı ölü bir halde vahşi doğaya bırakılan bir adam, insanın ana kaynaklarını yeniden keşfeder, insan-doğa mücadelesini yeniden yaşar...

Siyasal

PRANGALI MAHKÜMLER (Le Droit d'Aimer). Genç bir kadın, her sabah, karşıdaki adaya bakarak, siyasal bir mahkûm olan kocasını düşünür, onunla buluşacağı günü hayal eder. Bürokrasinin çarkları, buluşmayı sürekli geciktirmektedir. Nihayet buluşma anına doğruğunda, birbirlerine söyleyecek birşey bulamazlar önceleri.. Sonra... **Eric Le Hung** un filmi, Françoise Xenakis (ünlü müzisyen-mimarın karısı)'in "Elle lui dirait dans l'île romanından alınmış. Ömer Şerif, Florinda Bolkan'ın oynadıkları, siyasal çağrışımları olan bir aşk filmi.

SUIKAST (Le Complot). O. A. S'ın şeflerinden General Challa'ı hapisten kurtarmağa çalışan birkaç eski askerın öyküsü.. Bir zamanların, Cezayir'in bağımsızlığına karşı olan ünlü tedhiş örgütü O.A.S.'yi ciddi ciddi temize çıkarmağa uğraşan reaksiyoner bir film. **René Gainville** yönetmiş, Michel Bouquet, Jean Rochefort, Marina Vlady oynuyor.

CHE GUEVARA (Che). Yönetmen **Richard Fleischer**, bir Amerikalı yönetmenin olabileceği kadar objektif olmaya çalışarak unlu ihtilalcinin yaşamından bir kesit çizmeyi denemiş. Ortaya çıkan, Che'nin kişiliği değil, Hollywood usulü bir serüven kurdelesidir.. Ama bu kadarının bile sansürümüzden geçeceği pek kuşku. Ömer Şerif, Jack Palance.

Tarihsel

BİN GÜNLÜK MUTLULUK (Anne of the Thousand Days). İngiltere tarihinden bir yaprak. Kral Sekizinci Henry'nin öldürttüğü karılarından biri olan Anne Boleyn'le geçirdiği 3 yılın öyküsü. Richard Burton ve Genevieve Bujold'u **Charles Jarrott** yönetmiş.

ÖLMEYEN KAHRAMAN (Cromwell). İngiltere tarihinden başka bir sayfa. Cromwell'in hareketli, trajik yaşamının öyküsü. Richard Harris, Alec Guinness, Robert Morley, Dorothy Tutin'i **Ken Hughes** yönetmiş.

ÖLÜNCEYE KADAR (Lady Caroline Lamb). Yılın üçüncü tarihsel filmi de İngiliz tarihinden.. 19. yüzyıl başlarında, özgür düşünceli bir kadının ünlü şair Lord Byron ile olan aşkı ve bunun sonucu çevresinden, kendisini seven kocasından koparak mahva sürüklenmesi. Sarah Miles, Richard Chamberlain, John Finch, Laurence Olivier'yi, David Lean'in değişmez senaryocusu **Robert Bolt** yönetiyor.

Uyarılama

ALIS HARIKALAR DIYARINDA (Alice's Adventures in Wonderland). Lewis Carroll'un ünlü gerçeküstü klâsığı, yeni bir uyarılama ile sinemada.. Michael Crawford beyaz tavaşan, Flora Robson, Kör Damı, Peter Sellers kirpi ve daha birçok oyuncu, anlamsız sanatın bu küçük bahseserinin sinema versiyonunda, tanınmaz makyajlarla değişik rollerde. **William Sterling** yönetmiş.

AŞK BAHÇESİ (Canterbury Tales). **Pier Paolo Pasolini**, Orta Çağ'ın yaşamını ünlü edebî eserlere dayanarak canlandırarak olan olan üçlemesine, "Dekameron"dan sonra, İngiliz şairi Chaucer'in ünlü "Canterbury öyküleri" ile devam ediyor. Pasolini dünyanın tutkularıyla örülü, ilginç bir film. Franco Citti, Josephine Chaplin, Ninetto Davoli, Hugh Griffith.

AŞK İŞKENCELERİ (De Sade). Marquis de Sade, lanetlenmiş olmaktan çıktıktan sonra, bu kez sinemaya da aktarılıyor. Ama **Cy Enfield** in hayâl gücü, böyle güç bir işi başarmaya yeterli mi? Senta Berger, Lili Palmer, Keir Dullea oynuyorlar.

BÜYÜK KAÇIŞ (Flight). Beyaz Ordu'nun güneye çekilişi sırasında başta komutan Khludov, çeşitli kişilerin portreleri; büyük bir tarihsel fresk.. Ünlü yazar Mikhail Bulgakov'un kendine özgü destansı anlatımının sinema ile başarılı bir birleşmesi. Yönetmenler: **Aleksandr Alov, Vladimir Naubov**. Oyuncular: Lyudmilla Savelyeva, Vlavislav Duorzhtsky.

CEMİLE (Djamila). Aragon'a "şimdiye kadar okuduğum en güzel aşk öyküsü" dedirten, Kırgız romancısı Cengiz Aytmatov'un ünlü kitabı Cemile, Sovyet kadın yönetmeni **Iri-ni Poplavskaya** eliyle sinemalaştırılmış. Romana layık, şiir ve ustalıkla örülmüş bir film. Natalia Arinbassarova oynuyor.

KOPAR ZİNCİRLERİNİ GÜLSARA (Prashai Gulsara). Yine Cengiz Aytmatov'un, üstelik bu kez sinemalaşması son derece zor bir romanı perdeye bir Rus yapımı olarak aktarılmış. Yönetmen: **Sergey Urusevski**. yaşlı köylüyle atının öyküsünü az görülmüş bir duyarlılıkla ve coşkun bir sinema diliyle anlatıyor.

ROBENSON (Robinson Crusoe). Daniel Defoe'nun ünlü eserinin, bu kez Ruslar tarafından denenmiş, yeni bir yorum taşıyan, ilginç bir uyarlaması. Yöneten: **Stanislav Govoruhir**, baş rolde: Leonid Kuravlev.

SAVAŞ VE BARIŞ (Voyna i Mir). Tolstoy'un **Sergey Bondarçuk** tarafından sinemalaştırılan ünlü romanı.. İlk 2 bölümünü yıllar önce seyretmiştik. Filmin son 2 bölümü (sinema açısından en ilginç bölümleri) yıllar sonra da olsa, bu büyük eseri tamamlayacak.

YABANCI (L'Étranger). Albert Camus'un zor ve önemli eserinin, çağımızın en büyük sinemacılarından **Luchino Visconti** eliyle sinemalaştırılması.. Birçok batılı eleştirmene göre bir başarı olmaktan uzak, ama yine de nadir raslanır bir buluşmayı gerçekleştirdiği için önemsenmesi gereken bir film. Marcello Mastroianni, Anna Karina.

Western

BATIDAN GELEN ADAM (Bull Of The West). Amerikan batısının ezeli kavgası, büyük çiftçi ile küçük çiftçi arasındadır. Büyük toprak sahibi, çevresindeki küçük toprakları yutmak ister. Yaşamı başarısızlıklarla geçmiş bir adam, ailesiyle birlikte küçük bir arazi alır ve tüm geleceğini bağladığı iyi cins bir boğa ile birlikte çiftliğe yerleşir. **Paul Stanley, Jerry Hopper** yönetmişler, **Charles Bronson, Lee J. Cobb, George Kennedy, Brian Keith** oynuyor.

BELA ARIYAN ADAM (Joe Kidd). Toprak ağalarının haklarını arıyan küçük çiftçilere karşı kullandıkları kiralık silâhşor Joe Kidd, gerçekleri anladığı gün, haklının yanında yerini alarak savaşa girer. **John Sturges** in filminde, **Clint Eastwood, John Saxon, Robert Duvall** var.

BEŞ VAHŞİ ADAM (Five Savage Man). Bir posta arabasının uğradığı baskında bütün yolcular öldürülür. Yalnız güzel bir öğretmen sağ kalır. Yerliler tarafından bulunup iyileştirilen kız, yerlilerle birlik olarak, baskını yapan çeteden öcünü alır. **Ron Joy** yönetmiş, **Henry Silva, Keenan Wynn, Michelle Carey** var.

ÇILGIN DÖVÜŞ (Billy Two Hats). **Norman Jewison,** "Cincinnati Kid" den yıllar sonra iyimser bir pembe western'le bu türe bir dönüş yapıyor. **Gregory Peck, Desi Arnaz Jr.** oynuyor.

S. Peckinpah / VAHŞİ SÜRÜCÜ / Steve McQueen

ÇÖL ŞEYTANI (The Ballad of Cable Hogue). Çölde satın aldığı bir arazideki suyun başında bir de lokanta açarak işlerini yoluna koyan, bu arada da, kendisini soyarak çölde bırakan iki eski arkadaşından intikam alma plânları kuran bir kovboyun serüvenleri.. **Sam Peckinpah**, alışılmış vahşet havasından uzak çevirdiği bu western komediyle sinemasının değişik, yeni ve önemli bir boyutunu getiriyor. Jason Robards Jr., Stella Stevens.

EFSANENİN SONU (When The Legends Die). Kızılderili asıllı genç bir çocuk, birçok işi denedikten sonra, rodeoculukta karar kılar. Onu bu işte usta haline getiren, içki ve sefahatle kendini yıkıp tüketmiş bir eski kovboydur. **Stuart Miller**'in yönettiği, acı, buruk, kötümser bir tad taşıyan değişik bir western. Richard Widmark, Frederic Forrester.

INTIKAMCILAR (The Revengers). 1876'ların Colorado'sunda, karısı ve çocukları bir haydut çetes. tarafından öldürülen bir çiftçinin intikam mücadelesi, bu arada dul ve yalnız bir kadınla yeni bir ilişkiye gitmesi. William Holden, Susan Hayward'ı **Daniel Mann** yönetmiş.

ISYANCILAR (Deaf Smith and Johnny Bars). Meksika ile savaşın sona erdiği günlerde, Texas Cumhurbaşkanı tarafından Federal devlete karşı hazırlanan bir komployu meydana çıkarmakla görevlendirilen iki savaş kahramanı, sağır ve dilsiz Deaf Smith ile arkadaşının öyküsü. **Paola Cavara** yönetmiş, Anthony Quinn, Franco Nero, Pamela Tiffin oynuyor.

KAHRAMANIN SONU (Monte Walsh). Makinalaşma sürecindeki yeni dünyaya adım uyduramayan bir eski batı kahramanının serüveni. Fotoğraf yönetmenliğinden gelen **William Fraker**'in ilginç western'i Lee Marvin, Jeanne Moreau.

KARA YILAN (Legend of Nigger Charley). Afrika'dan henüz bir bebekten köle olarak gelmiş ve pamuk tarlalarında çalışarak büyümüş olan Kara Yılan, ağanın bir yakınına siyah sevgilisine sataştığı için öldürür. İki arkadaşıyla birlikte dağa çıkarak bir halk kahramanı olmaktan başka yapacak birşey kalmamıştır. **Martin Goldman**'ın filminde, Fred Williamson, Dürvill Martin var.

KANUN BEKÇİSİ (The Life and Times of Judge Roy Bean). Bir kanun kaçağıyken ünlü bir yargıç olan Roy Bean'in yaşamından 20 yıllık bir kesit boyunca, **John Huston**, Amerikan tarihine, kendine özgü eğlenen, eleştiren bir bakışla bakıyor. Büyük ustanın önemli fiiminde Paul Newman, Jacqueline Bisset, Stacy Keach, Ava Gardner, Anthony Perkins, Tab Hunter var.

KANUN DIŞI YAŞAYANLAR (Catlow). 2 milyon çalan Catlow, çöle kaçarak kendisini izleyenlerin peşinden kurtulmaya çalışır. Yakalanır, tekrar kaçmayı başarır. Klâsik bir western. **Sam Wanamaker** yönetmiş, Yul Bryner, Richard Crena, Daliah Lavi oynuyor.

KIN TUZAĞI (Big Jake). Yüzyıl başlarının Texas'ında, fidye alınmak için kaçırılan oğlunu bulmağa çalışan çiftlik sahibinin mücadelesi.. John Wayne, Maureen O'Hara, Richard Boone'u **George Sherman** yönetmiş.

MERHAMETSİZLER (Fool's Parade). Western'in çalışkan yönetmeni **Andrew Mc Laglen**'in güldürü dozu güçlü son filminde, James Stewart, George Kennedy, Anne Baxter oynuyor.

YA BEN, YA SEN (Tell Them Willie Boy Is Here). Yıllar boyu çeşitli nedenlerden film yapamayan lanetli sinemacı **Abraham Polonsky**'yi birden ön plâna çıkartan, 4 yıl kadar önce yaptığı ünlü film.. Western'e taptaze bir soluk, görülmemiş bir şiir getiren, bu türü "Butch Cassidy" gibi yenileyen bir çalışma. Robert Redford, Katharine Ross, Robert Blake.

Robert Aldrich / *ULZANA* / Burt Lancaster

YİĞİT AYAKTA ÖLÜR (Death of A Gunfighter). Bir zamanların başarılı şerifi, şimdi yaşlanmasiv'a birlikte sinirli bir insan olmuş, olur olmaz çatışma çıkartıp rakiplerini vurmaya başlamıştır. Kaşabanın ileri gelenleri, buna engel olmak için çareler düşünürler. **Alan Smithie**'nin filminde Richard Widmark, Lena Horne, John Saxon var.

ULZANA (Ulzana's Raid). Kızılderili savaşlarının sonunda kamplara yerleştirilen yerliler, disipline uyamadıkları için baş kaldırıp dağlara çıkmışlardır. Bunları yakalamak görevi bir süvari birliğine verilir. **Robert Aldrich**, Burt Lancaster'li ünlü western'i "Apache" den 15 yıl sonra, aynı oyuncuyu kullanarak aynı başarıya erişiyor.

VAHŞİ ATLAR (Wild Horses). **John Sturges**'in bu yıl göreceğimiz ikinci ve İspanya'da yeni tamamladığı son filmi.. Vahşi atlar yetiştirerek eski serüvenli yaşamından uzak durmaya çalışan bir silâhşörün öyküsü.. Charles Bronson, Jill Ireland, Marcel Bozuffi.

VAHŞİ DUNYA (The Wild Rovers). **Blake Edwards**'ta, aslında alıştığımız sinemasına yabancı olan bir türü, western'i deniyor. Anlamsız yaşamlarına bir soygunla yeni bir yön vermeyi deniyen iki kafadarın öyküsü.. Peckinpah'inkine yaklaşan bir şiddetle lirazmin karışımı. Ryan O'Neal'in ilk westerni. Ayrıca William Holden, Karl Malden var.

VAHŞİ SÜRÜCÜ (Junior Bonner). Yıllar sonra, bir rodeo yarışması dolayısıyla doğduğu kente dönen, uzun süren serüvenli bir yaşamın katılaştırdığı bir silâhşörün öyküsü. **Sam Peckinpah**'ın western'e çağdaş bir yorum getiren önemli ve ilgiye değer bir filmi. Steve Mc Queen, Robert Preston.

...VE Roma

ROMA'DA AŞK BAŞKA (Roma). Yılın en önemli filmlerinden birisini, yukarıda verdiğimiz türlerin hiçbirine sokmak mümkün olmadı. Büyük yaratıcıların eserleri, bazen böyle alışılmış kalıplara kolay kolay uymuyor. Fellini'nin "Roma"sı, kuşkusuz hiç bir

belli türün filmi değil. Bir büyük çağdaş sinemacı-özanın, dünyanın en eski ve önemli kentlerinden birine karşı duyduğu hayranlığı dile getirirken, kendi dünyasını da, tüm saplantıları, hayalleri, kâbusları, korkuları, özlemleri ile vermesi bu.. Kuşkusuz ki, yılın sayılı sinema olaylarından biri olacak bir film..

BITİRİRKEN

Yukardaki sıralamada, bazı türler yer almadı. Örneğin, bir çocuk filmleri bölümü koymak isterdik. Ama bu türde şimdilik topu topu 2 film gözüküyor : "Alis Harikalar Ülkesinde" (Bakınız : Uyarlamalar) ve yılın tek ÇİZGİ-FİLM'i de olan "Ten-Ten Macera Peşinde". Bu kadar az film için birer bölüm ayırmayı gerekli bulmadık. Diğer yandan, ak-sine çok sayıda filmle temsil edilecek olan bir türü, artık apayrı bir tür sayılabilecek olan ÇİN FILMLERİ'ni de listeye almadık. Bu filmler, sinemaya, sinema dışı olan bazı şeyler (örneğin bir sirkün veya cambaz grubunun gösteri heyecanı, vs.) katıyor ve yalnız Türkiye'de değil, bütün dünyada ilgi görüyorlar. Bu filmlerin sinemaya getirip sinemadan götürdüklerine de ilerde ayrı ve uzun bir incelemeyle değinmek istiyoruz.

KAÇIRILMAMASI GEREKENLER

Bir sinema mevsimi, kaba bir hesapla 36 haftadır. Meraklıların dışında, normal seyircinin haftada bir kez sinemaya gittiğini varsayarsak, yılda 30 küsur film eder. Ortalama haftada bir sinemaya gidecek seyircinin, o zaman, bir yıl boyunca gösterilecek birkaç yüz film arasından seçme yapması gerekir. Bizce, listeler tarandığında, mevsim süresince öncelikle izlenmesi gereken 35 film, şöyle bir liste olarak ortaya çıkmaktadır :

Alfredo, Alfredo

Aşka Vakit Yok (What's Up, Doc)

Aşk Bahçesi (Canterbury Tales)

Baba (The Godfather)

Büyük Kaçış (Flight)

Cehennemde İki Adam (Hell in the Pacific)

Cemile (Djamila)

Cinnet (Frenzy)

Çılgın Fahişe (Lisa)

Çöl Şeytani (The Ballad of Cable Hogue)

Damgalı Adam (Born to Win)

Efsanenin Sonu (When the Legends Die)

Fırar (The Gateway)

2001 - Uzay Yolu Macerası (2001 - A Space Odyssey)

Kahramanın Sonu (Monte Walsh)

Kanlı Aşıklar (Les Noces Rouges)

Kanlı Şaka (Sleuth)

Kanunun Bekçisi (The Life and Times of the Judge Roy Bean)

Kopar Zincirlerini Guisarı (Prashai Gulsara)

Paris'li Fahişe (Bubu di Montparnasse)

Paris'te Son Tango (Last Tango in Paris)

Prangalı Mahkûmlar (Le Droit d'Aimer)

Roma'da Aşk Başka (Fellini - Roma)

Roma'lı Dilberler (Roma Bene)

Rüzgâr Gibi Geçti (Gone With the Wind)

Sahte Kibarlar (La Charme Discret de la Bourgeoisie)

Sen Ve Ben (César et Rosalie)

Siyah Ayakkabılı Sarışın (Le Grand Blond Avec une Chaussure Noire)

Su'yuska (Suťjeska)

Şok (Le Traitement de Choc)

Takip (Duel)

Ulzana (Ulzana's Raid)

Yabancı (Lo Straniero)

Ya Sen, Ya Ben (Tell Them Willie Boy is Here)

Yaşama Kavgası (Sunder)

ALFABETİK LİSTE

A

- Acı Günler (Dram)
 Afyon (Serüven)
 Akrep (Casus/Ajan)
 Al Capone ve Ortağı (Polisiye)
 Alçaklar (Polisiye)
 Alfredo, Alfredo (Komedi)
 Alis Harikalar Diyarında (Uyarlama)
 Amansız Mücadele (Serüven)
 Arkadaşlık Uğruna (Aşk)
 Arkalarına Bakmadan Kaçtılar (Serüven)
 Asansörde 3 Milyar (Polisiye)
 Aşka Vakit Yok (Komedi)
 Aşk Bahçesi (Uyarlama)
 Aşk Bitince (Dram)
 Aşk Böceği Meydan Okuyor (Komedi)
 Aşk İşkenceleri (Uyarlama)
 Aşk ve İstirap (Aşk)
 Ayaktakımı (Polisiye)

B

- Baba (Dram)
 Bahar Rüzgârı (Aşk)
 Bal Arısı (Komedi)
 Batıdan Gelen Adam (Western)
 Beklenen Adam (Polisiye)
 Belâ Arayan Adam (Western)
 Belâlı Kadın (Komedi)
 Benimle Evlenir misin? (Komedi)
 Beni Seveceksin (Aşk)
 Beş Deli Askerde (Komedi)
 Beş Vahşi Adam (Western)
 Beyaz Dünya (Serüven)
 Bin Günlük Mutluluk (Tarihsel)
 Bir Adam Ölecek (Polisiye)
 Blakula (Korku / Heyecan)
 Bomba Gibi Kız (Komedi)
 Buzlar Arasında (Serüven)
 Büyük Kaçış (Uyarlama)
 Büyük Macera (Serüven)
 Büyük Soyтары (Komedi)
 Büyük Şampiyon (Serüven)
 Büyük Vurgun (Polisiye)
 Büyük Yarış (Serüven)

C - Ç

- Can Pazarı (Korku / Heyecan)
 Cehennemde İki Adam (Savaş)
 Cesur Aşık (Aşk)
 Cinnet (Korku / Heyecan)
 Che Guevara (Siyasal)
 Çapkın Kız (Komedi)
 Çıldırtan Korku (Korku / Heyecan)
 Çılgın Dövüş (Western)
 Çılgın Fahişe (Dram)
 Çirkinleri Severim (Aşk)
 Çöl Şeytanı (Western)

D

- Damgalı Adam (Dram)
 Demiryolu Çocukları (Dram)
 Devlerin Yarışı (Serüven)
 Dillinger (Polisiye)
 Dişi Şeytan (Dram)
 Dokunma, Gıdıklanırım (Komedi)
 Don Juan 73 (Aşk)

E - F

- Efsanenin Sonu (Western)
 Esrarlı Güzel (Polisiye)
 Eve Gelen Yabancı (Serüven)
 Fırar (Polisiye)

G - H

- Gece Gelen Yabancı (Aşk)
 Gizli Savaş (Casus / Ajan)
 Gökler Yanıyor (Savaş)
 Göldeki Esrar (Casus / Ajan)
 Görevimiz Macera (Serüven)
 Güzel Kızlar Birarada (Komedi)
 Hayalimdeki Kız (Aşk)

I - İ

- Ilık Bir Kış Günü (Aşk)
 İblisin Kurbanları (Korku / Heyecan)
 İkinibir (2001) Uzay Yolu
 Macerası (Bilim - Kurgu)

İki Kabadayı (Müzikal)
 İkimiz de Sevmiştik (Aşk)
 İnsan Avı (Serüven)
 İntikamcılar (Western)
 İp Ucu Yok (Polisiye)
 İsyancılar (Western)

K - L

Kabadayılar (Polisiye)
 Kâbuslu Geceler (Korku / Heyecan)
 Kaçak (Serüven)
 Kadın Erkek Savaşı (Komedi)
 Kahramanın sonu (Western)
 Kalahari Yolcuları (Serüven)
 Kanlı Ana (Polisiye)
 Kanlı Aşıklar (Dram)
 Kanlı Balta (Korku / Heyecan)
 Kanlı Oyun (Korku / Heyecan)
 Kanlı Şaka (Dram)
 Kanunun Bekçisi (Western)
 Kanun Dışı Yaşayanlar (Western)
 Kara Yılan (Western)
 Kaybolan Kahraman (Serüven)
 Kelebekler Hürdür (Aşk)
 Kellerman Kimdir? (Dram)
 Kırkikinci Hücre (Polisiye)
 Kızgın Adam (Polisiye)
 Kin Tuzağı (Western)
 Kirli Sokaklar (Polisiye)
 Kopar Zincirlerini Gülsarı (Uyarlama)
 Korkunç Oda (Korku / Heyecan)
 Kurbağalar (Korku / Heyecan)
 Küçük Kahraman (Serüven)
 Londra Canavarı (Korku / Heyecan)

M

Mafyayı Satan Adam (Polisiye)
 Mançalı Adam (Müzikal)
 Marifetli Polisler (Komedi)
 Marsilya'da Şenlik (Komedi)
 Mavi Sakal (Aşk)
 Maymunlar Cehenneminde
 İsyan (Bilim / kurgu)
 Meçhul Venedik'li (Aşk)
 Mekanik (Serüven)
 Meksika'daki Adam (Komedi)

Merhametsizler (Western)
 Miras Oyunu (Komedi)
 Monte Karlo 1904 (Komedi)

Ö

Öldüren Kim? (Polisiye)
 Ölmeyen Kahraman (Tarihsel)
 Ölümüne Bir Adım Daha (Casus / Ajan)
 Ölüm Hesaplaşması (Polisiye)
 Ölüm Kapıyı İki kere Çalar (Korku / Heyecan)
 Ölüm Misafirleri (Polisiye)
 Ölüm Noktasından Dönüş (Serüven)
 Ölümün Sesi (Korku / Heyecan)
 Ölüm Taciri (Polisiye)
 Ölüm Treni (Serüven)
 Ölüm Oyuncuları (Dram)
 Ölünceye Kadar (Tarihsel)

P - R

Paris'li Fahişe (Aşk)
 Paris'te Son Tango (Dram)
 Poseidon Macerası (Serüven)
 Prangalı Mahkûmlar (Siyasal)
 Robenson (Uyarlama)
 Roma'da Aşk Başka (Bkz. listenin sonu)
 Roma'lı Dilberler (Aşk)
 Rüzgâr Gibi Geçti (Aşk)

S

Safari (Serüven)
 Sahtekâr (Polisiye)
 Sahte Kibarlar (Komedi)
 Sapık Ruhlar (Dram)
 Satılık Güzel (Dram)
 Savaş ve Barış (Uyarlama)
 Sen ve Ben (Aşk)
 Seksten Korkmuyorum (Komedi)
 Seks Trafiği (Komedi)
 Serseri (Polisiye)
 Sessiz Hafiyeye (Polisiye)
 Sevimli Kabadayı (Polisiye)
 Sevismek (Aşk)
 Sicilya'nın Dönüşü (Polisiye)
 Siyah Ayakkabılı Sarışın (Komedi)

Bernardo Bertolucci / PARIS'TE SON TANGO / M. Brando

Siyah Şeytan (Serüven)
 Son Şahit (Polisiye)
 Soyguncular (Polisiye)
 Stad Delileri (Komedi)
 Suikast (Siyasal)
 Sutyenska (Savaş)

Ş

Şahane Vurgun (Polisiye)
 Şaşkın ve Çapkın (Aşk)
 Şeytan Diyor ki (Komedi)
 Şeytanların Hizmetinde (Korku / Heyecan)
 Şok (Dram)
 Şüpheli Peşinde (Polisiye)

T

Takip (Korku / Heyecan)
 Tankların Savaşı (Savaş)
 Tatlı Tebessüm (Komedi)
 Tek Adam (Bilim / Kurgu)
 Tenten (Çocuk / Çizgi)

U - Ü

Ulzana (Western)
 Üçlü Oyun (Aşk)

V

Vahşi Adam (Serüven)
 Vahşi Atlar (Serüven)
 Vahşi Dünya (Western)
 Vahşi Sürücü (Serüven)
 Vampirler Kraliçesi (Korku / Heyecan)

Y - Z

Yabancı (Uyarılama)
 Ya Ben, Ya Sen (Western)
 Yaşama Kavgası (Dram)
 Yılan (Casus / Ajan)
 Yiğit Ayakta Ölür (Western)
 Zirvedeki Yıldız (Müzikal)

Forum

SİNEMA KULÜPLERİ ÜSTÜNE

Sinema kültürünün yayılmasında, gelişmesinde sinema kulüp ya da derneklerinin yadsınamaz rolleri ve önemleri vardır. Kültür yönü güçlü filmlerin çokça yapıldığı ülkelerde, bu üretime koşut olarak çeşitli yayınlarla birlikte, kulüp ya da dernekler de oluşmuşlardır. Bu kulüplerin, bu ülkelerde ne gibi işlevleri olduklarının ayrıntılı araştırması ayrı bir yazının konusu. Biz burada sinema kulüpleri sorununu Türkiye açısından ele alacağız.

Kısa bir tarihçe verilim. Bizde ilk dernek girişimi 1952'de kurulan Türk Film Dostları Derneği'nin 1956'dan itibaren kısa bir süre film de göstererek çalışmasıyla olmuş, bunu 1957'de Galatasaray Lisesi bünyesinde kurulan sinema kulübü ile 1961'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde kurulan sinema kulübü izlemiştir. 1962'de bugünkü "Türk Film Arşivi"nin temeli, Güzel Sanatlar Akademisi öğrencileri tarafından "Kulüp Sinema 7"nin kuruluşu ile atılmış, aynı yıl içinde Robert Kolej bünyesinde de öğrenciler tarafından bir sinema kulübü kurulmuştur. Bu iki kuruluş bugün de çalışmalarını sürdürmektedirler. 1965 yılında sinema müzesi niteliğinden bir kuruluş olarak oluşturulan Sinematek Derneği de bu niteliğinden çok, yoğun bir sinema kulübü çalışması ile bugüne ulaşmıştır. 1966'da Sinematek'in kuruluşundan güç alarak Darüşşafaka Lisesi öğrencileri okulları bünyesinde bir sinema kulübü kurdular. 1967'de bunu İzmit Sinema Derneği, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sinema Kulübü ve Eskişehir Sinema Derneği izledi. 1968 başlarında Bursa Sinema Derneği de çalışmalarına başladı. Gaziantep Sinema Derneği ile İstanbul'da İktisat Fakültesi ve İ. T. Ü. Makine Fakültesi Sinema Kulüpleri aynı yıl başında kuruldu. 1968 yılı, bu 10 kadar sinema kulübünün bir Federasyon bünyesinde toplanıp, ortak sorunlarını tek elden çözümlenebilmek için çalışmalarıyla geçti. Birtakım ön kararlar alındı, ilişkiler kuruldu. Ama özellikle Anadolu'da çalışan kulüplerin hiçbiri istedikleri düzeyde filmler gösteremediler. Federasyon, ismi var, cismi yok, bir biçimde sahipsiz, teşkilatsız öylece bırakıldı. Kulüpler yine kendi çabalarıyla ve herşeyden önce film teminine çalışarak yaşadılar. 1968'in ortalarında 5 yeni kulüp daha kuruldu: İzmir Sinema Kulübü, O.D.T.Ü. Öğrenci Birliği Sinema Kulübü, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Sinema Kulübü, Kabataş Lisesi Sinema Kulübü ve Samsun Sinema Derneği. 1969'da bu kulüplerin bir kısmı çalışamaz duruma düşerken yenileri de denemelere girişiyorlardı: Diyarbakır, Konya, Antalya, Adana Sinema Kulüpleri, Ankara Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi Sinema Kulüpleri... Her kurulan yeni kulüp Sinematek Derneği ya da Türk Film Arşivi'nden film yardımı istiyordu. Başta her iki kuruluş da kulüpleri fikren desteklerken, bir süre sonra gönderilen bazı filmlerin yıpranmış halde geri dönmesi, iki kuruluşu da fiili yardımdan vazgeçirdi. Sinematek Yönetim Kurulu, son iki yıldır kulüplere arşivindeki filmleri vermeme kararını aldı. Ancak başka kaynaklardan film tedariki konusunda fikirler verilebiliyordu. Türk Film Arşivi ise 10 kadar önemli film-den 16 mm. lik kopya bastırılmış ve ancak bu kopyaları kulüplere vermeyi ka-

rarlaştırmıştı. Her iki karar da aslında doğrudu. 1971 - 72 mevsimi, Sine-
matek bünyesinde dergimiz yazarı Nezh Coş'un Federasyon fikrini canlan-
dırma çabalarıyla geçtiyse de hem kulüpler, hem de Federasyon açısından
ortaya çıkan çeşitli olanaksızlıklar, ilişkilerin izmit (1972 - 73 mevsiminde
de Yarımcı) ve Diyarbakır sinema kulüplerinin dışına taşabilmesini engel-
ledi, bugüne tam bir kısır döngü içinde girildi.

Gözlenen gerçek sinema kulüplerinin yalnızca film göstererek yaşama
yolunu seçmeleri olmaktadır. Gösterilecek filmlerin saptanmasında da iyi,
tutarlı örnekler, belirli türlerin önde gelen filmleri, önemli oyuncuların fil-
mleri, tanınmayan ülke sinemalarından örnekler ilk plânda düşünülmektedir.
Böylece bir yönden de kulüpler, buldukları kentte, ticarî sinema salonla-
rında görülmesi mümkün olamayacak "sanat filmlerini" sunmak, bunlarla
ilgilenen, ya da bu tür filmleri görmek isteyen sayısı az seyircilere bu olana-
ğı sağlamak görevini yerine getirmektedir. Bu yolla, normal film dağıtım zin-
cirinin dışında, başka tür bir dağıtım gerçekleştirilmek istenmektedir. An-
cak bu durum şimdilik Türkiye'de pek söz konusu değildir. Gerek Yeşilçam'ın
ürünleri, gerekse ithalcilerin getirdikleri filmler, öncelikle ticarî amaçla-
ra dayanmakta ve doğal olarak normal dağıtım zinciri içinde kalmaktadır.
Türkiye'de bu zincirin dışında film yapım ve getirmesi olmadığı için, bunla-
rın gösterimlerini sağlayacak sinema kulüplerinin gerçekleşmesi kendiliğinden
ve soluklu olamamıştır. Eski filmlerin gösterilebilmelerini sağlayacak
ve kulüpleri sürekli besleyebilecek güçte film arşivleri ve sinematekler de
gelişemediği için, bu alanda çok zor ve yetersiz çalışmalar olmuş ve kulüp-
lerin yaşamaları, yaşayabilmeleri zorlamalar dışında mümkün olamamıştır.

Kulüplerin çalışmaları, var olmaları, yalnızca iyi, seçme, ilginç, önemli
filmlerin gösterilmelerine ve bunların sözlerinin edilmelerine bağlandığında,
Türkiye'de çıkışı zor bir yola girilmektedir. Bu nedenle konuyu başka şekil-
de açmaya ve geliştirmeye çalışacağız.

Kulüplerin iyi film göstermelerini soluklu kılabilecek yerli ve yabancı kay-
nakların çok sınırlı olduğu Türkiye'de, çalışmaların ağırlığı başka yönlere
kaydırılacaktır zorunlu olarak. Önce yanısıra birçok sınırlamalara, bağlantı-
lar getiren Sinema Kulübü teriminden kurtulalım. Bugün sinema kulübünü
de, birçok şeyde olduğu gibi konfeksiyon hazır elbise gibi kullanmaya ça-
lışıyoruz. Kendi ölçülerimize ve gereksinmelerimize göre birşeyler yapmaya
çalışalım. Sonuçta ortaya çıkanın adı yine kulüp olabilir belki ama, kesimi
başka türldür artık bu kumaşın. Birkaç kişilik guruplaşmalardan, okullarda,
fabrikalarda, sendikalarda, kültür derneklerinde ve benzeri yerlerde kurula-
bilecek sinema bölümü ya da kollarına, daha geniş kapsamlı dernek ya da kul-
lup gibi sinema kuruluşlarına, federasyon ya da birliklere varıncaya kadar
geniş bir alan içinde olanaklar ve belirli amaçlar doğrultusunda hem genel,
hem de Türkiye'deki sinema olgusunun anlaşılması, sinema kültürünün ge-
lişmesi, yayılması, sinemanın içeriğinin, şeklinin saptanması, kısaca tanımlan-
ması için çalışmalar yapılabilir, yapılmalıdır.

Biz bu tür kuruluşları, en basitinden bir sinema kolu, sinema bölümü,
sinema ocağı olarak öneriyoruz. İyi olan eserleri anlaya anlaya, iyiye yöne-
linebileceği gibi, kötünün kötülükleri incelenerek, irdelenerek, tartışılıp, eleş-
tirilerek, değerlendirilerek de kötünden uzaklaşıp iyiye yaklaşılabılır. Aynı
zamanda öğrenip öğretme, anlayıp anlatma çabası, sinema ocaklarının ön-
celikle ele alması gereken bir konudur. İyi filmlerden örnekler gösterme ola-
nağı sınırlıysa, kötü kabul edilen filmleri, onların kötülüğünün bilincine var-
mamış kimselere anlatarak göstermek, gösterim sonrası tartışmak, araştır-

mak gibi çalışmalarla da seyirciler etkilenebilir, eğitilebilir. Çünkü filmleri görmek kadar, onları tartışmak, incelemek, yorumlamak ve düşünmek de önemlidir. Bugün Anadolu sinema kulüplerindeki üyelerin çoğu, iyi sinemayı, güzel görüntü, etkili, çarpıcı sahneler olarak bilmektedir. Seyircinin eğitilmesi, koşullandığı filmlerin kendisine ne kadar yabancı ve ters olduklarının anlaşılması, zorunlu olarak seyircinin talebini değiştirecek, piyasa yapımını etkileyecek, piyasa eğilimlerinin dışındaki film çalışmalarını teşvik edecektir. Bu işleri yapmak için ayrı bir gösterim salonuna sahip olmak gerekmiyebilir. Normal sinemalarda o hafta ya da ay içinde oynamış olan filmlerden örnekler seçilerek tartışılıp, değerlendirilebilir ve bu sonuçlar çeşitli yollardan (direk ilişkiler kurarak, dergi, gazetelerde yazılar yayımlayarak) halka ulaştırılır, onların da eğilimleri yoklanır, olumsuz gelişmelerin giderilmesi için çaba harcanır. Bu yolla pasif bir işlev içinde kalması zorlanan seyircilerin, etkin bir şekilde gördükleri filmler karşısında baskılarını ve değişen eğilimlerini duyurmaları sağlanabilir.

Film gösterileri ve tartışmaların dışında, Türkiye'deki sinema olgusu üzerinde eksikliği, yetersizliği nedeniyle sıkıntısı çekilen sinema sayıları, gösterilen film durumları, seyirci sayıları, tepkileri, eğilimleri vb. gibi konularda bölgeler, kentler, hattâ köyler ölçüsünde araştırmalar, incelemeler, istatistikler yapılarak bilgiler toplanabilir, bu bilgiler ocaklar arasında değiş-tokuş edilebilir. Belirli sürelerde bülten biçiminde yayınlar yapıp, raporlar hazırlanabilir.

Bu tür çalışmalara yönelmiş ocakların aralarında örgütleşerek birleşmeleri, diğer kuruluşlarla ilişkilere girmeleri, Türkiye'de yapılan sinema üzerinde etkili olmaya başlamak demektir. Bu kuruluşlar genel duruma ancak, buldukları bölge ya da kent seyircileriyle ilişkilerinin niteliği ve yaygınlığı ölçüsünde etkin olabileceklerdir.

Bir de olanaklar ölçüsünde filmler çekmeye, bunları göstermeye ve ocaklar arasında değiş-tokuş yapmaya çalışmak vardır. Sınırlı sayıda meslekten kişilerin, belirlenmiş bir piyasa içinde film yapıp göstermeleri çemberini ve imtiyazını kırarak, halkın, yapımına gerek belgesel anlamda yaşayışıyla, gerek dünya görüşüyle, gerekse kendi filmini bizzat kendisi yaparak ya da başında bulunup yaptırarak, ayrıca yapılanı ânında eleştirerek sinemaya fiili olarak girmesi ve katılması için çaba harcamak da gerekir.

Ocaklar, kendi aralarında bir dağıtım ve gösterim düzeni sağlayacaklarından, kurulu sinema düzeni dışındaki çalışmaları teşvik ederek, 8 mm. lik, 16 mm. lik filmler yapımını sağlayabilirler, destekleyebilirler. Düzenlenecek şenlikler yoluyla yapılan filmler toplu olarak görülüp tartışılabilir, değerlendirilebilir; simpozium, seminer, açık oturum, konferans vb. toplantılarla sinemaya ilgili konular incelenip, geliştirilebilir, izlenecek yollar ve çalışmalar saptanabilir. Yayın organlarıyla ilişkiler kurulur, bizzat kendi yayın organları çıkarılır, mevcut resmî haber alma araçlarının sınırlı dünya görüşlerinin boyunduruğunun ve çarpıtmalarının dışında bir haberleşme sağlanır.

"Yedinci Sanat" bu tür girişimleri destekleyecek, elindeki olanakları bu işe seferber edecek, dergi sayfalarını, oluşturulacak sinema kuruluş ya da guruplarının haberlerine, araştırma ve incelemelerine, film eleştirmelerine açacaktır. Hareketsiz durup ses çıkarmamak yokluktur, boyun eğmektir. Mevcut sinema düzenini değiştirmek için hareket edip sesimizi duyurmaya çalışmalıyız.

YEDİNCİ SANAT

TÜRKİYE SANATÇILAR BİRLİĞİ SİNEMA KURULU RAPORU (2)

ÖNERİLER

FİLM YAPIMI İLE İLGİLİ ÖNERİLER

Kültür Bakanlığına bağlı bir "sanat kurulu", kendine sunulacak ve en çok bir yıl önce yapılan, uzun veya kısa filmler arasından; "Kaliteli" filmleri seçecek ve bu filmlere bir "Kalite Belgesi" verecektir. "Kaliteli filmler" kavramından kasıt, yukarıdaki paragrafta açıkça tanımlanan bir sinemanın ürünleridir.

Uzun veya kısa bir film ile Kalite Belgesi alan yönetmenlere uzun bir film yapmaları için, millî bir banka tarafından kredi verilmesi sağlanacaktır. Kredi verme işleminde, aşağıdaki hususlar gözönüne alınmalıdır :

1) Kredi, yönetmenin önereceği bir senaryonun, yine yönetmenin önereceği bir ekip ile çekilmesi için ve yine yönetmenin göstereceği bir yapımcı firmaya verilecektir.

2) Yapımcı firma, borcu vadesinde ödeyeceğine dair bankaya garanti verecektir.

3) Verilecek kredinin, yapımcı tarafından başka amaçlarla kullanılmasını önlemek için, kredinin vâdesi kısa tutulmalıdır. Bıççe en uygun süre 9 aydır.

4) Aydınlar arasında görülen sıkı dayanışma sonucu, yapılacak filmler piyasadaki filmlerden çok daha ucuza mal olacaktır. Bu nedenle verilecek kredi miktarı oldukça düşük olabilir. Örneğin siyah-beyaz filmler için 125 bin, renkli filmler için 250 bin lira yeterli olacaktır.

5) Aldığı krediyi başka amaçlarla kullanan veya vâdesinde ödemenen yapımcı firmaya ve bu firmanın bütün ortaklarına hiç bir suretle bu yoldan bir daha kredi verilmemelidir.

6) Bir yönetmen bu haktan, yılda bir defadan fazla olmamak şartı ile, en çok üç defa yararlanabilmelidir.

FİLM YAPIMI İLE İLGİLİ ÖNERİLER

a) **Rüsum indirimi** : "Kalite Belgesi" alan filmlere indirimli rüsum uygulanacaktır. Bu indirim en az % 50 en çok % 80 olmalıdır. Bu amaçla Belediye Gelirleri Kanununun ilgili maddesi değiştirilmelidir.

b) **Güdümlü oynatım (Mecburî Programasyon)** : Kültür Bakanlığınca kurulacak bir teşkilât Türkiye'de birinci vizyon film gösteren bütün sinemalarda her defasında bir hafta süreyle, yılda 4 uzun metraj "Kalite Belgesi"

filmin gösterilmesini sağlayacaktır. Güdümlü oynatım sisteminin uygulanabilmesi için "kaliteli filmlerin tevikini ngren" bir kanun çıkarılmalıdır.

Bu iki önerimiz birlikte uygulandığında kaliteli filmlern yurt içinde tam bir dağıtımı sağlanmış olacaktır. Böylelikle hem kaliteli filmler halka ulaşacak, hem de bu filmlerin yapımıları giderlerini karılamı olacaklar, dolayısıyla Kültür Bakanlığı aracılığıyla dağıtılacak kredinin tahsili garanti altına alınmış olacaktır.

Güdümlü oynatım, kısa filmlere de uygulanacak, icabında kalite belgeli filmlerin işletme tarifeleri sözü edilen tekilata tespit edilecektir.

c) Dış-pazar araştırmaları : Kültür Bakanlığına bağlı olarak çalışacak bir büro, Türkiye'de yapılacak filmleri, uluslararası Őenliklere, dünya sanat çevrelerine tanıtılmak ve dış-pazarlara satış olanaklarını araştırmak görevlerini yürütecektir.

d) Televizyon yarışmaları : Ülkemizde bir kısa film piyasası yaratılmak ve televizyon yayınlarının seviyesini yükseltmek amaçları ile, TRT Kurumu ile yılda en az dört defa film yarışmaları düzenlemelidir.

SANSÜRLE İLGİLİ ÖNERİLER

Mussolini'nin sansür kurallarından esinlenerek hazırlanan bugünkü Sansür Yönetmeliği, sinema sanatçılarına, demokratik bir ortamla bağdaşmayan bir sürü kısıtlamalar getirmektedir. Ayrıca Kültür Bakanlığı kurulduktan sonra, sanat eserlerini incelemek ve gerekirse denetleme yetkisi sadece bu bakanlıkta toplanmalıdır..

Türkiye Sanatçılar Birliği, prensip olarak, sanatta her türlü sansüre karşıdır. Bir sanatçının eserini ancak halk yargılıyabilir. Ve bir sanat eserinin halka ulaşması hiçbir nedenle engellenmemelidir.

Ancak filmlerin denetlenmesi yine de gerekli görülürse aşağıdaki hususlar önerilebilir :

Bugünkü sansür yönetmeliği kaldırılmalı, yerine, temel demokratik hak ve ilkeleri zedelemeyen bir denetleme sistemi kurulmalıdır. Uygulama, polis elinden alınıp Kültür Bakanlığına bağlı bir kurula verilmelidir.

Sağlam ulusal kültürümüzün gelişmesi ve korunması adına filmleri denetleyecek bir kurulun vereceği bütün kararlar gerekçeli olmalı ve kanuni itiraz yolları kesin olarak açık bırakılmalıdır.

İşbu kurul gerektiğinde 3-4 komisyon halinde alıabilmeli, sunulacak filmler en geç dört i günü içinde kararını vermelidir. Kurulun İstanbul'da çalışması ilerin hızlanmasını sağlayacaktır.

Bu arada haber filmleri ile, eğitici, öğretici, belgesel, araştırıcı filmler ve sinema derneklerince gösterilen filmler denetim dışı tutulmalıdır.

Askeri bölgeler dışında, film çekimi hiçbir izne tâbi tutulmamalıdır. (Yabancılar tarafından çekilecek filmler özel izne bağlanmalıdır.)

Pratikte hiçbir yararlı işlevi olmayan ve bir sürü kırtasiyeciliğe yol açan senaryo sansürü kesin olarak kaldırılmalıdır. Sansürden geçen bir senaryonun aynen çekilmesi çok seyrek raslanan bir olaydır. Gerek sanatsal, yapmak kaçınılmazdır. Bunun aksini öne sürmek ve ısrarla istemek, sanat-gerekse teknik gereksinmeler yüzünden çekim anında birtakım değişiklikler çinin yaratıcı gücünü dondurmamak demektir. Kaldı ki sansürden geçebilecek şekilde hazırlanan bir senaryo, çok defa kötü niyetle, başka türlü çekilmektedir. Bitmiş filmlerin denetimi söz konusu olduğunda, ayrıca senaryolara da sansür uygulamak, zaman kaybından başka bir şey değildir.

KÜLTÜREL VE ESTETİK SORUNLAR

Bu konuda karşılanan sorunların çokluğu ve giriftliği, katı çözümlere izin vermemektedir. Ancak birtakım tedbirlerle, dolaylı olarak yararlı sonuçlar elde edilebilir :

1) Kültür Bakanlığı, her yıl sinemacılık üzerine staj yapmak üzere sınavla yurt dışına burslu stajyer göndermelidir. (Ayrıca film araştırmacılarına da benzeri olanaklar sağlanmalıdır.)

2) Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bağlı bulunan Film Arşivinin yönetimi ve çalışmaları aydın sinemacılara açık tutulmalıdır. Bu amaçla şu anda birkaç kişiye ayrıcalıklar tanıyan Yönetmelik yeni baştan düzenlenmelidir.

3) Türkiye Sinema Kulüpleri Federasyonuna, eldeki olanaklar içinde paraca yardım yapılmalı, Federasyonun ve federasyon üyesi Sinema kulüplerinin, Sinematekin, göstermek amacı ile dışardan getirecekleri filmlere, gümrükçe hiçbir engel çıkarılmamalıdır.

4) Sinema kültürünü yaymakta büyük katkılarda bulunacak sanat sinemalarının kurulması için gerekli tedbirler alınmalı, bu gibi sinemalara, özellikle Fransa'da uygulanan kolaylıklar tanınmalıdır. Bunun içinde "Cep Tiyatroları ve Cep Sinemaları" ile ilgili yönetmelik değiştirilmelidir.

5) Sinema dergilerine resmî ilân verilmesi sağlanmalı, Kültür Bakanlığı bu tür dergilere kredi verebilmenin olanaklarını aramalıdır.

6) Kültür Bakanlığı, Türkiye'de yapılan bütün uzun film yarışmalarını denetimi altına almalı, kazanan filmlere yüksek ödüller verilmesini sağlamalıdır.

Yukarıdan beri sıraladığımız önerilerin gerçekleşmesi için Kültür Bakanlığınca birtakım kurul, komisyon ve büronun kurulması gerekecektir. Bütün bu işleri yürütürken de, bürokratik bir uygulamanın her türü ile adım başında karşılaşılacaktır. Bunlardan kaçınmak için çare, Kültür Bakanlığının aydın ve sanatçılarla sıkı bir işbirliğini sürdürmesidir. Kurulacak bütün organlarda, Bakanlık memurları azınlıkta, aydın ve sanatçıların temsilcileri çoğunlukta olmalıdır. Tersi bir tutum hiç bir olumlu sonuç vermeyecektir. Bütün sanatların bir sentezi olan sinemanın sorunlarını, konuya uzaktan ilgili, bir memur kadrosu ile çözmeye kalkmak, peşinen başarı yollarını tıkamak olacaktır.

Yönetmenler

Erden KIRAL

G. Rocha
filmlerinin
yapısal
çözümlemesi

CINEMA NÓVO'nun doğuşu, siyasal, sinemasal temellendirilmesi, yöneticilerle çatışması, seyircisiyle başlangıçtaki anlaşılama çelişkisi, ne idüğü belirsiz bir biçimde yaratılan Brezilya kültürünün karşısında yer alışı, işlevi, Lâtin Amerika'yı aşan, sinemayı evrensel çerçevede çizen gücü üzerine daha önceleri bölük bölük yazılmıştı.

Biz burada Cinema Nôvo'nun en yetkin örneklerini veren **Glauber Rocha**'nın siyasal sinemaya getirdiği zenginliklere yanaşmaya çalışacağız.

"Göreceğiniz benim ülkemdir. Çürük bir düzenin içinde yaşıyor Brezilya ve bu çürüklüğün içinde soluk almaya çalışan insanlar. Bütün bunlar var ve olmaması gerek."
G. Rocha.

İlke olarak G. Rocha'nın filmlerini incelerken **Levi-Strauss**'dan aldığımız analiz yöntemine başvurduk. Bu sistem **"bütün öğelerinin birbirine göre bulunup değerlerini aldıkları, tutarlı ve tamamlanmış bir bütün"** diye tanımlanıyordu.

1) FILM KİŞİLERİNİN SİSTEMİ :

Politik tutarlılık : Romanesk türün egemenliğini gösterdiği gibi, anlatı geleneklerinin mirasçısı olan sinema, bütünü içinde psikolojiye karşı güçlü bir eğilime sahiptir. **G. Rocha**'nın filmleri bu eskimiş yollardan uzaktır. Kendine başka bir yol bulur, gider. Film kişilerini artık bireysel karakterlere bağlı iç belirlemeye göre değil, işlevlere göre yerlerine koyan bir soya ait filmlerdir, bu işlevler de dramatik, efsanevi (mistik) ya da politik-ideolojik veriler üzerinde sıralanırlar. **Rocha**'nın kişilerinin psikolojik yanları bulunmadığını söylemek, onun yokluğunu ileri sürmekle aynı şey değildir. (Her davranışta varolan psikolojil). Psikolojiyi bir ölçüt olarak almaz. Şurada, burada psikolojik izlerin seçilmesi kaçınılmaz bir şeydir. Ama bunların yer yer ortaya çıkmaları ve dağınıklıkları, film kişilerinin gerçek ölçüsünü vermeye yetmez. Rocha'nın kahramanları birey olarak varoluşlarını yok eden bir dünya içinde biçimlenirler. Kendilerinde yalnız toplumun gerçek tabiatını gün ışığına çıkaracak şeyleri korurlar, taşırlar. Artık buradan sonra, alın yazıları değil güçler söz konusudur. Yaratıya (filmin kafada tasarlanması) gider, rolleri kendilerine çeken mknatis alanlarını çizer onlar. Böylece, politik meydanı iki büyük parça oluşturur.

Filmler	BARRAVENTO 1961	TANRI VE ŞEYTAN GÜNEŞ ÜLKESİN- DE 1963	TERRA EM TRANSE 1967	ANTONIO-DAS- MORTES 1969	YEDİ BAŞLI ASLAN 1970	KESİLMİŞ BAŞLAR 1971
Kişiler						
EGEMEN OLANLAR : - Mülk sahipleri - iktidar	(Küçük mülk sahibi)	Moraes	Görüntüde olma- yan kişilik	Albay Horacia L'explint	Marléne Xobu	Diaz II. L'explint
EZİLENLER : - Halk	(Efendiye boyun eğen balıkçılar) (3 balıkçı) Cota	Béatos	Grup 1 ve Felicio Grup 2 ve Meneur Bir halk adamı	Beatos Rahip Öğretmen	Afrikalı dansörler Zumbi	Çingene topluluğu Kör dilenci Dulcinéa
Tedhişçiler	Firmino	Corisco, Dada, Manuel, Rosa		Coriana		
Mistikler	Mae, Dada, Chico, Naina, Avran	Sebastian Manuel		La Sainte Béatos	Aydın rahip	Kör dilenci
İktidar araçları	Polis	(Antonio-das- mortes) Rahip	Geronimo Muhbir Paulo Martins Papaz Alvaro - Silvia Yüzbaşı	(Antonio-das- mortes) Matavaca Matos Laura	Aydın rahip Sağduyulu iki partizan	Yerli Dona Soledad Çingene Orospu Keşiş ve Doktor
Devrimciler	Firmino (Arvan)	Antonio-das- mortes	(Paulo Martins) (Felicio) Öbür başkaldıran isyancı grup	Antonio -das- Mortes Öğretmen Rahip	Gösterişçiler ve Askerler Pablo Zumbi - Sambo	Çoban Devrimciler

G. Rocha / COŞAN TOPRAK

G. Rocha / ANTONIO-DAS-MORTES

Bir yanda **egemen olanlar**, toprak sahipleri ya da politik iktidarı ellerinde tutanlar ve onların müttelikleri. Öbür yanda **ezilenler**: boyun eğen ya da başkaldıran, ama hepsi de yanıtılan ve sömürülenler. Bir de düzeni tersine çevirmek için üçüncü bir güç olmaya yönelik **devrimciler**. Bu akış film kişilerinin bütününe içine alır. Görüntüde bulunmayan kişiler ve topluluklar da böyle belirtilmiştir (Bir halk şarkısı, sesler, gürültüler, şiirler v.b.).

Film kişilerinin sistemini bir tablo (çetvel) ile vermeyi doğru bulduk. Sinema eleştirisi, genellikle en geleneksel edebî psikolojizme saplanmış narsisik bir tadla karakterleri yorumlamaya ayılır bayılır. Bu onun beğenisini tatmin eder. Bu tür bir akıntıya kapılmayı başından önlemek için bu yola başvurduk.

Çetvelde (tabloda) görüldüğü gibi bir kişi birden çok kategoriye girmek durumundaysa, en az ait olduğu kabul edilen kategoride adı parantez içine alınmıştır. (İnsanın tarihi gelişimi içinde kesin değişimi: tereddütleri, korkaklığı, kaypaklığı, yürekliği, yanıtılmaları, bilinci v.b.).

Filmin kahramanları, filmi çok popüler bir kültürel biçim içinde kurarken, ayrıca anlatıyı üstlenerek istiare yoluyla yapıtın yaratıcısının da yerini tutar.

2) POLİTİK ÖĞE :

A) Roller : Film kişileri özgül olarak politik bir harita oluştururlar.

B) Eylem : Rocha'nın filmlerinde yedi ilişki tipi ortaya çıkar.

- 1) Egemen sınıfların uyguladıkları ve onların baskıcı kapitalist güçlerini maddeleş-tiren sömürü ya da saldırı.
- 2) Mistisizmde toplumsal yoksulluklara utopik bir çözüm görebilen "halkın öc alıcıları"nın yanıtılmış ya da bilinçsiz eylemi. Öykü - ve tarih - bu girişimleri kaplanmış bir dönemin bu yanıtılmış yansımalarını (akislerini) mahkûm eder.
- 3) Ortadan kaldırıp yerine başkasını getirmek yerine sistemli değişiklik yapmak isteyenlerin reformist eylemi.
- 4) Açıkça, reformistlerin yadsıdıkları yolda işleyen devrimci eylem.

Daha başka üç ilişki türü kurulabilir. Ancak bu kez aynı bir kategorinin öğeleri arında..

- 5) Rekabet,
- 6) İttifak,
- 7) İhanet.

Bunlar daima bir platform üzerinde yanyana getirilirler, kavgayla tutuştururlar.

Glauber Rocha / YEDİ BAŞLI ASLAN

3) MİTİK ÖĞE :

Anlatılan tarih'tedir. Mit, dildir. Ama çok yüksek bir düzeyde yürüyen ve çalışan.. Temel olarak mitem denilen ve ilişki paketlerine tekabül eden karmaşık, oluşturuca di-zileri ele almıştır.

Mitik anlatıya bir çeşit "arma" olan imgeler vardır. Filmlerin çoğunluğunda en önem-li mit öncekileri atıp, yerine kendisi geçer. Dinsel gizemcilik ve siyasal gizemcilik yoğun bir durumda birikirler. Dinsel gizemcilik kanlı gizemcilik yolunda işler gider. **G. Rocha**, "şiddetin estetiğini arıyorum" der ki, hemen yukarıda sıraladıklarımız bunu kanıtlar sa-nıyoruz. Sadece ve sadece bu değil tabii. "Halka geleneksel ya da biçimci bir filmle et-ki yapmak kendi hareketimizin varlığını yadsımak olur" diyor Rocha.

4) MÜZİK, TİYATRO, KOREOGRAFİ SANATI :

Koreografi : Koreografi fizik aşkınlığın sanatıdır.

Figürlerinde gündelik olanı somutun soyut, gerçeğin simgesel içinde erimesine ka-dar üslûplaştırılan dansörün sanatı; görkemin, hareketin şarkı olduğu bir mekâna görünür ile götürdüğü sanatı.. Dikkatli bir göz iki politik hasımın arasındaki rekabetin izlerini, bireysel, giderek aşkla ilgili bir mücadelenin işaretini kesin bir kültürel ad altında göre-cektir. Her anlamlayanın ortaya çıkardığı istifleme, yığıma açıkca kendini gösterir. An-lamların üst üsteliği: çokluğu, zenginliği bundan ileri gelir. İki politik görüşün karşılaş-ması, düellosu; bunların her birinde amaç, karşılaşan tarafların yaşama ya da ölmelerinin çok ilerisindedir. Aynı şekilde, zafer; sonuçları yüzyıllara uzanacak bir tarihsel an düğüm-lenir. Kızıl derililiyi ve beyazı kuşatan DIAZ II, sömürgeciliğin ve kapitalizmin kuru'masıdır.

Antonio das Mortes'in son evresi, yüceliği, tumpuraklılığı ile, mitik zaferin bayra-mıdır sanki. **Antonio-das Mortes**'in öğretmeni kaçarken yol boyunca yalpalar, koşar, du-rur, yeniden ilerler. Antonio tarafından desteklenir. Billiriz ki, her adım politik bilincini olgunlaştırmakta, kararlılığını artırmaktadır.

5) SENFONİ :

Coşkunluğun, taşkınlığın, bunları yaratmanın müzikle olan ilintileri filmlerin senfo-nisini besteler.. Müziğin getirdiği duygusal coşkunluk, birden başkaldırmaya dönüşür. Kimi yerde Bach ve Verdi kimi yerde geleneksel Brezilya müziği kullanılır.

Şöyle söylemeli; müziğin daha çok kışkırtıcı işlevi vardır **G. Rocha** müzikçisi **Hek-tor Villa Lobos** ile birlikte "Deuse o da bo na terro do sol" filminde şu şarkıyı söyledi-ler; "Gökyüzü akbabansa, sokak halkındır!"

Jean - Pierre Melville konuşuyor

Geçen ay 56 yaşında ölen Jean-Pierre Melville, Fransız sinemasının en kendine özgü yönetmenlerinden biriydi. 26 yıllık meslek yaşamında yalnızca 13 filme imzasını atmış bulunan yönetmen, "Moby Dick" eserine hayran olduğu ünlü Amerikan yazarı Herman Melville dolayısıyla Melville soyadını almıştı. Aşağıda, geçen mevsim gördüğümüz "Ateş Çemberi" sanat çevrelerince değişik tepkilerle karşılanan ve son olarak Alain Delon ve Catherine Deneuve'le "Un Flic - Bir Polis" filmini çeviren Melville'in ölümü dolayısıyla sinema ve sanatı hakkında söylediği bazı sözleri naklediyoruz.

★ İsmimi seçmeden uzun zaman duraksadım. Poe? Melville? İkincisini yalnızca fonetik bakımdan daha hoş olduğu için değil, Melville'in dünyasını kendime daha yakın duyduğum için seçtim.

★ İnsanın kendine bir rol bulması, asla kendi rolünü oynamaması, sahte bir yüz altında dolaşıp çıplak görünmemesi gerekir. Bir yaratıcı ancak eseri aracılığı ile yaşar, gerisi, ister bohem, ister burjuva olsun, ister isyancı, ister topluma uymuş olsun, hiçbir önem taşımaz.

★ Bir yaratıcı, bir sanatçı kendisi için çalışmaz, hoşla gitmek için çalışır. Bir yazar, ressam veya besteci olmak çok onurlu bir haldir, ama sinemacı olunca bu durum hemen değişir. Filmleri iş yapan bir sinemacı, birtakım eleştirmenler için lanetlenmiş bir sinemacıdır. Ben de işe lânetli bir sinemacı olmakla başladım. Filmlerim pek az kişiye sesleniyordu, çünkü ben verilmemesi gerekli tâvizlerin farkında idim, bu tâvizleri asla vermedim, vermeye başlamadım. Ama ne zaman ki filmlerim iş yapmaya başladı, beni "değişmek"le suçlayanlar da belirdi. Oysa olan bunun tam tersi.. 15 yıldan beri, Fransızlar, bütün savunmalarına karşılık, televizyondan gelen bir sinema eğitimi geçirdiler. Bu, onlara çok açık, kesin biçimde anlatılmamış öyküleri, üslup deneyişlerini benimsemiş alışkanlığını verdi. Benim şimdi yaptıklarımla 25 yıl önce yaptıklarımı kıyaslırsanız, hemen hiç değişmediğimi görürsünüz. Halk bana doğru geldi, her zaman saygı duyduğum, her zaman istediğim halk.. Ve bunun için hiç bir tâviz vermedim ben..

★ Benim için, bir film, önce bir hikâyedir. Bir serüvendir. Bir savaş oldu, 3 filmimi bu konuya hasrettim. Bugünün Fransa'sında demek istediğimi söylemek için en uygunu, polisiye entrika görünüyor bana... Hırsızlarla polisler arasındaki bu çekişmelere tragediyi sokmak kolay.. Beni ilgilendiren de bu.. Belgesel filmler yapmak değil! erğim. Ben, bir ahlâkçı olmağa savaşıyorum.

★ Filmlerim, "hayâl edilmiş" filmlerdir. Bir düşünceden, bir hayâlden hareket ederim, asla gerçek bir olaydan değil... Gerçeğimi kendim yaratırım..

★ Yaşlandıkça daha klâsik oluyorum. Klâsik sinema yapmamak çok kolay.. Bu sadece kişisel bir itiş değil, genel bir akım aynı zamanda... Bense hiçbir zaman modaya uymak istemem. "Modern" bir film yerine klâsik bir film yapmak için çok daha büyük bir cesaret gerek... Bütün büyük filmlerin, (belki "Serseri Aşıklar - A Bout de Souffle" istisna sayılabilir), klâsik filmler olduğu göze çarpıyor.

★ Kişilerim, daha genç olsalar bile benim yaşımdadırlar. Bir yazar olmaktan ve kişilerimi yazdığım, yarattığım veya konuşturduğum zaman hepsinin yerini almaktan kendimi alıkoyamam. Ve hepsi, yerlerinde olsaydım benim davranacağım gibi davranırlar. Belki de bikkınlık denen budur. Diyelim ki sessiz, içine dönüktürler kişilerim.

★ İyi oyuncular olmadan iyi film yapılamaz. Bu, olanak dışıdır. Bu, büyük roller kadar küçük roller için de geçerlidir. Amerikan sinemasının 1930'lardaki zenginliğinin nedeni, en küçük rollerin bile en güçlü biçimde oynanmasıydı.

★ Herşeyin böylesine geçici olduğu bu meslekte gururlu olmak için aptal olmak gerek... Ben sadece hâlâ ayakta olmaktan seviniydim. Hayattaki başeserim bu oldu : devam edebilmek... Önünüzde bir eski fosil var... Çok eski bir sinema biçiminin temsilcisi... Allahaın ki, bu biçim, yeniden ve raslantı sonucu moda oluyor..

★ Geçenlerde "Batı Yakasının Hikâyesi" yönetmeni Robert Wise'a rasladım. "13. filmimi çekiyorum ve hâlâ birşey bilmediğimi farkettim" dedim ona... O da şöyle cevap verdi : "Ben 33. filmimi bitiriyorum.. Ve aynı şeyi ben de hissettim"...

Melville'in damgası

Jacques Doniol-Valcroze

1947'den 1958'e uzanan 11 yıl içinde, **Jean-Pierre Melville**, "Denizin Sessizliği - Le Silence de la Mer" den "Manhattan'da İki Adam - 2 Hommes dans Manhattan"a dek, yalnızca 5 film çevirdi. Kolay geçmiş bir meslek yaşamı değildi bu ve başarısı, dar bir çevrede kalıyordu.

Bu tarihte çizilseydi, Melville'in portresi, bugün, ölümünden sonra çizilecek olan dan değişik mi olacaktı? İlk bakışta, evet.. O tarihlerde, Melville, yeteneği ve önemi ancak bir avuç sinemaseverce tanınan bir "entellektüel", çizgi dışı bir sinemaçıydı. Bazı yönetmenler üzerinde etkisi kesindi ve özellikle bağımsız yapım yöntemiyle, Yeni Dalga sinemacılarının mânevi babası sayılabilirdi. İşte o zamanlarda, kırılma meydana geldi. 1961 yılıydı ve "**Rahip Léon Morin**" filmine başlamak üzere olan **Melville**, "Şimdi bitti artık... Ticarî filmler yapacağım bundan böyle.. Şimdiye dek yapmadığım gibi... Pâra getirecek film'ler yapacağım, kişiliğime fazla ihanet etmeksizin" dedi. Sözü'nü de tuttu.

Bu tarihten başlayarak, **Melville** filmlerinde değişiklikler oldu. O zamana dek, bilinmeyen veya az tanınan oyuncularla film yapıyordu, ondan sonra yalnızca büyük oyuncular kullanmağa başladı. Çok ucuza çıkardığı filmlerin yerini, nisbeten pahalı filmler aldı. Değişik, çoğu fazla "edebî" olan konulara el atmıştı, bundan böyle, şematik olarak "polisîye"ye indirgenebilecek tek bir esin kaynağı olacaktı. Bu konuları, antik birer tacedi gibi işliyordu, miğferin yerin melon şapkanın aldığı, japon şövalyeliği öykülerinin kahramanı samuray'ın yerini kiralık bir katile bıraktığı... Fransız Mukavemet Hareketi'nin destanı olan "**Gölgeler Ordusu - L'Armée des Ombres**" bile, sonuç olarak, ince bir polisîye gibi işlenmişti : ölümün, kötü çocuğun yazgısı yerine, kahramanlığın ve özgeçinin

J. P. Melville / KIRALIK KATIL / A. Delon, C. Rozier

bedeli olarak ele alındığı bir poliseye (ki bu, filme, hem özgünlüğünü, hem de uzantısını kazandırıyor). Bu film, bir yönetmenin, elindeki malzemeyi yoğurup kendi dünyasına uydurmak konusundaki gücüne bir örnek sayılabilir.

Sonuç olarak, 1961'den başlayarak, filmleri ("Rahip Léon Morin", "Le Doulos", "Ferchaux'ların Büyüğü - L'Ainé des Ferchaux", "İkinci Soluk - Le Deuxième Souffle", "Kiralık Katil - Le Samourai", "Gölgeler Ordusu", "Ateş Çemberi - Le Cercle Rouge" ve "Bir Polis - Un Flic"), sürekli bir ticarî başarının yanısıra, onu, en ünlü ve en beğenilen Fransız sinemacılarından biri yaptılar.

Melville'in kendisi de, meslek yaşamında iki farklı dönem olduğunu kabul ediyordu. Bu farklılık, gösteri-sinemaya verilen önem, diyalogların daha etkili olma yönünde özlüleşmesi, yıldız oyunculara yer verme gibi çeşitli noktalarda beliriyordu. Melville, bir noktadan sonra, beğenilmek istiyordu ("Hoşa giden filmler yapmağa başladığıma memnunum"). Az sayırcılı filmler istemiyordu artık ("60 bin kişinin seyredeceği filmler yapmak, saçma birşey"). Belli reçetelere de inanıyor değildi ("Reçete yoktur. Yalnızca düşünmek gerekir, "Kiralık Katil" için "Manhattan'da İki Adam" dan daha popüler? Aslında bunu gerektirecek bir neden yok. Giderek, daha az popüler olması bile beklenirdi"). Melville, kültürel bir nesne veya eğitim aracı olarak ta kabul etmiyordu sinemayı.. ("Sinema kültür değildir.. ancak vakit geçirme aracı olabilir. Yiğınların bir sinema salonunda eğitilebileceğine asla inanmıyorum").

Ancak, tarihsel olarak iki ayrı dönemden söz edilse bile, tek bir Melville olduğu kuşkusuzdur. Onun sinema anlayışının, en iyisi olduğuna inanmak gerekmez. Önemli olan, Melville'in yeteneği, ve kendi kişiliğine bağlı kalabilmesidir. 1961'den sonra, daha etkili olabilmek amacıyla kişiliğinden birşeyler verdiğine de inanmıyorum. Tersine, ikinci dönemde, kaynaklarına, birincisinden daha yakınlaştığı söylenebilir.

18 yaşından 22 yaşına dek, Gaité-Rochecouart sinemasının nasıl sadık bir izleyicisi olduğunu, her seansta geçilen iki Amerikan poliseye filmini nasıl yıllar boyu izlayerek

sinema zevkini biçimlendirdiğini kendisi anlatmıştı. 1930-40 Hollywood sinemasının önemli 63 yönetmeninin üzerindeki etkisinden sık sık söz ederdi. "Onlar bana sinemayı öğrettiler.. Amerikan sinemasını değil yalnızca, iyi sinemayı da".

Oysa bu 1930-40'lar Amerikan sinemasının değişmez özellikleri vardır. Bir altın kural, öncelikle "entertainment" (eglendirme). Çelik kurallar: yıldız sistemi, gösteri sineması, kesin bir cinsel çekingentik, bildirinin basitliği ve uluslararası geçerliliği... Gerçek olmayan, kendine özgü, perdenin dışında var olmayan ve Hollywood'un yarattığı bir dünyadır bu.. Demek ki bu, bütün düzeylerde bir üslû sineması, giderek, çokluk gerçek dışı snob bir sinemadır.

Melville'in en başarılı filmi sayılabilecek olan "**Kıralık Katil - Le Samourai**" alındığında, bu normlara % 90 ölçüsünde cevap verdiği görülebilir. Oyalayıcıdır bu film, Jeff Costello'nun öyküsü ilgiyle izlenir. Gerçek bir yıldız oyuncusu vardır (Alain Delon), gösterişlidir, utangaçtır, gerçek dışı bir çevrede geçer, stilize edilmiş, uydurulmuş bir çevrede.. ("Tamamen hayâl ürünü olan haydutlar gösteriyorum")... Biçim olarak ta, bu film, son derece ince, "sophistiqué"dir.

Bildirisine gelince, **Melville** dünyasında güçlüde belirlenecek olan birşeyler teşhir eder: Kadercililiğin arkadaşlık, ihanet ve yalnızlık temaları etrafında örüldüğü bir erkekler dünyasında, düzen ve karışıklığın, yüksekte bakan bir ahlâk görüşüyle incelenmesi..

Kişisel bir seçimle, "**İkinci Soluk**"u veya "**Ateş Çemberi**"ni tercih etmek, birinin çekiçliğini veya öbürünün trajedi boyutlarını daha çok sevmek mümkün olabilir. Ancak Melville, her zaman Melville kalmıştır. Filmleri, tüm filmleri, ne Amerikan, ne Fransızdır. "**Melvilyon**"dır.. Bizi terketmiş olduğu şu günlerde, zamanın anıları aşarak herşeyi yerli yerine koymasını beklerken, böylesine özgü bir yeteneğe yapılacak en saygılı davranış, bunu belirtmek olsa gerektir.

Çeviren : **A. DORSAY**

Yves Boisset ile bir konuşma

Aşağıda, "Suikast - L'Attentat" adlı filmiyle geçen ay, Moskova Film Şenliği'nde "Gümüş Ödül" kazanan genç Fransız yönetmeni Yves Boisset ile, bu filmi ve genel sinema görüşü üstüne yapılmış bir konuşma bulacaksınız. Yeni Fransız yönetmenleri arasında politik konulu filmleriyle dikkatî çeken Boisset'in daha önce yaptığı "Kobra - Le Saut de l'Ange" adlı film sinemalarımızda da gösterilmişti.

— "Suikast" ne anlatıyor?

— Filmim, bu bir sır değil, Fas muhalefetine önderi Medhi Ben Barka'nın 29 ekim 1965 günü Saint-Germain-des-Près'in ortasından tutulup kaçırılışını ele alıyor.

Jorje Semprun'le birlikte gerçek olgularda, olaya karışan başlıca kişilerin yaşamakta oluşu ölçüsünde bazı değişiklikler yaptık.

— **Bu filmi gerçekleştirmekteki amacınız neydi?**

— Semprun'le, genel olarak siyasal zorbalığın mekanizmasını göstermek istedik. Geniş seyirci yığınının, cumartesi akşamı seyircisini etkilemek için bir düzine ünlü oyuncu kullandık. Fransa'da çoktandır olup bitenlerin kanımca en anlamlılarından biri olduğu için bu "olay" seçtik.

Bu siyasî cinayet öyküsünü incelerken, Üçüncü Dünya'nın Fransız topraklarında yaşayan ilerici bir önderini ortadan kaldırmak için bazı siyasal güçlerin çıkar ve kuvvetlerini birleştirdikleri açıkça görülüyor. Fransız yönetiminin kaçırma olayından sorumlu olduğunu sanmıyorum, zaten film bunu gösteriyor, onun suçu göz yummak, gerçekleri örtbas etmek olmuştur.

— **"Suikast" bir suçlama belgesi midir?**

— Hayır. "Suikast" olayın özelliklerini hatırlatan ve büyük bir seyirci yığınının kendi kendine sorular sormaya itmesi gereken bir fiction (yapıntı) filmidir.

Senaryo Ben Barka olayından yola çıkıyor, ama film kendiliğinden de yeterince anlaşılabilir. Yine de olayın başlıca kişilerinin ideolojik, siyasal ve ahlâkî gerekçelerini olduğu gibi bırakmak bize önemli göründü. "Suikast" bu olayın romanı bir uyarlamasıdır diyebiliriz.

— **Karşınıza ne gibi zorluklar çıktı?**

— Bunlar saymakla bitmez. Yetkili kişiler hiç bir zaman işimizi kolaylaştırmadılar. Orly havaalanındaki bölümler Cenevre'de(!).. çekildi. Alicimizi Saint-Germain bulvarında Lipp birahanesi önüne yerleştirmemize iki gün kala, daha çekim izni verilmemişti. Bunun üzerine bir basın toplantısı yaptım. Ertesi sabah saat 8.30 da buluşmak üzere oyuncuları sözleştim. Trintignant, Piccoli, Volonté, Noiret Bouquet, Périer, Ivernel, Jean Seberg oradaydı... Çekime başlama kararı almış ve gerekirse yakalanıp götürülmeyi göze almıştık. Parisli yetkililerin sorumluluklarını yüklenmesini istiyordum. Son dakikada yeşil ışık yakıldı.

Film için para bulma aşamasında da önemli zorluklar çıktı. Bana göre gerçek sansür iktisadi sansürdür. Çekimden sonraki sansür pek önemli değil. Bir film çevrildikten sonra, çoğu zaman sansürden geçirilebiliyor.

— **Başlangıçta, Jorge Semprun'le birlikte, belge filmine daha yakın bir yapıt gerçekleştirmek düşüncesinde değil miydiniz?**

— Evet, aslında öyleydi. Ama bundan çabuk vazgeçtik. Önemli oyuncuların katkısı olmadan, "belgesel" bir film sanat ve deneme sinemaları ghetto'suna adanmış oluyordu.

— **Oyuncularınız da sizin kadar tutkulu mu çalıştı?**

— Filmin hazırlanması ve çekimi sırasında oyuncuların gösterdikleri tutku şaşırtıcıydı. Trintignant, Piccoli ve Volonté işi yola sokabilmeme yardım için çırpındılar. Onlar açışından, bu hemen hemen siyasal bir eylemdi.

— **Tehdit edildiniz mi?**

— Bu da oldu. Her defasında zorluluğum bir kat daha arttı.

— **Kavgayı sever misiniz?**

— Hayır, barış yanıtıyım. Yine de başbakanla ortak bir yanım var. Biri bana tokat atmak isterse, öteki yanağımı değil sol yumruğumu uzatıveririm.

— **Filminizin özünden çok söz ettik, biraz da biçiminden konuşsak...**

— Biçimde giderek belli bir klâsikliğe yöneliyorum. En iyi yönetimin göze çarpmaya başladığını sanıyorum. İlk filimlerimde (Coplan, Cran d'Arrêt) birkaç karmaşık kaydırma, birkaç vinç etkisi aramaktan pek çekinmiyordum. Bugün bunlardan geriye bir şey kalmadı. Hawks'ın, Rosi'nin, kanımca yine en iyi yapıtı "Cezayir Savaşı" kalan Pontecorvo'nun filmlerine bakın, yönetim (mîse en scène) hiç göze batmaz. Güçlü bir konu ele alındığında kendini bütünüyle öykünün hizmetine vermek gereklidir. Ben kendi yanımdan, özel etkileri olanaklı olduğu ölçüde silerek yalın bir yönetim (mîse en scène) gerçekleştirmeyi deniyorum. "Suikast"da bir röportajcı çalışmasına yaklaşmam gerekiyordu. Bu film dramatik yapılı ayrımlar, hatta istenirse tiyatroyun ağır bastığı söylenebilecek sahneler içeriyor.. Çevik bir yönetim de işte bu gerçeğin içinden alınmış röportaj tonunun tutturulmasından oluşuyor. Seyircinin gösteri sırasında durup "ne güzel görüntü, ne güzel çekim" diye haykırmasını istemiyorum.

— **Müziği yapan Ennio Morricone olduğuna göre bunun için de bir başka ünlü kişiye başvurmuşsunuz...**

— Morricone bir "soap-opera" müziği yapmayı denedi.. Ama ben filmin genel derinliğine katkıda bulunabilecek bütünüyle değişik bir şey bestelemesini istedim.

Sonunda gürültülerden, uzatılmış seslerden yapılmış, kesin bir ezgisel çizgisi olmayan, hemen hemen somut bir müziği benimsedik.

— **Genel olarak film müziği üstüne ne düşünüyorsunuz?**

— Müzik kendi başına bir amaç değil ancak atmosfer yaratmaya katkısı olan öğelerden biri olmalı. Her türden mantığa karşı gelerek, filmin içine müzik temaları, şarkılar yerleştirme çabası gösteriliyor. Bense tersine, müziğin her şeyden önce belli bir atmosferi bileşenlerinden olması gerektiğini düşünüyorum.

Hitchcock bir gün: "Bir sahneye iki dakikalık müzik eklemek gerektiğini hissederseniz, bu onun daha çekim sırasında başarısızlığa uğradığının kanıtıdır." demiş.

— **Yves Boisset, bağlanmış (engagé) bir yönetmen olduğunuz sanısında mısınız?**

— Bundağın emin değilim, çünkü gerçekten kesin bir siyasal konumum yok. Beni çevreyeleyen dünya ve onun siyasal ortamı üstüne belli bir görüşüm var diyebilirim. Bu görüşü yaptığım filmlere geçirmek isteğindedim. Fransız sinemacılarının çoğunluğunun aşırı utangaçlığını, aynı zamanda belki de ihtiyatlılığını korkuyla gözledikçe bu istek daha ra artıyor.

Son on yılda çevrilen Fransız filmlerinin çoğunun konularına bakın... Bu filmlerin bütün çağdaş kaygılardan ne denli uzak olduğu görülür. İki yüzyıl sonra Merihlilerin bu filmleri buldularını düşünüyorum. Bunlardan, 70 yıllarındaki Fransa'nın yalnızca polister, caniler, doktorlar ve kapak kızlarıyla dolu olduğu sonucunu çıkarmak zorunda kalırlardı.

Bağlanmış bir sinemacı mıyım bilmiyorum. Yapılan her dökümün siyasal bir film olduğunu düşünüyorum. Geçen gün Gian Maria Volonté bana siyasal filmlerin en büyüğünün Love Story olduğunu söylüyordu. Gerçekten de Love Story, Amerikalılar için rahatlık (konfor) ve güvenlik düşüncesini temsil ediyor.

Çeviren : Engin ÖZDEN

Ülkeler

MISIR SİNEMASININ DRAMİ

Ali SUBAŞI

YEDİNCİ SANAT, bu sayısından itibaren, sinemaları pek tanınmayan ülkeleri önde tutarak, çeşitli ülkelerin sinemaları üstüne yazılmış incelemeler sunmaya başlıyor. İlk olarak verdiğimiz "Mısır Sinemasının Dramı" başlıklı bu inceleme, Türk sineması yönünden de yararlı kıyaslama olanakları getirmekte, Mısır'daki yeni, gözüpek, aydın sinemaların çabalarını haberlemektedir.

Avrupa'da çok az kimse, Mısır'da film yapımının 1897'de başladığını bilir. 1927'ye dek Mısır'da film çevirenlerin hepsi, özellikle Fransız ve İtalyan olan yabancılarıdır. Onların çalışmaları, gerçi bazı gelenekler kurulmasını ve asıl Mısır sinemasının doğmasını sağlayacak teknik elemanların yetişmesini kolaylaştırmadı değil. Ancak, bu vakitsiz yapım, belki de bugünkü Mısır sinemasının dramını oluşturan nedenlerden biri oldu.

Tamamen Mısır yapımı sayılabilecek ilk film, **Stefan Rosti** adlı bir oyuncu tarafından yapılmıştı. Yapımcısı olan **Azize Emir**, başrolü de oynuyordu: "**Leylâ**". Leylâ nişanlısı ile yatar, gebe kalır, nişanlısı zengin bir Amerikalı ile kaçır; köyden kovulan kadın Kahire'ye gidip çeşitli serüvenler yaşar, vs. İlk Mısır filmlerinin önemli bir bölümü, bedevî kabileleri arasında geçiyordu. Bedevîlerin Mısır nüfusunun % 4-5 kadarını aşmamasına karşın konu olarak alınması, çöl dekorunun, tipik giysilerin, tüm Arap ülkeleri için çekici olacağı düşüncesinden ileri geliyordu.

Gerçek Mısır halkının yaşamına değinen ilk filmi görmek için, 1929 yılını beklemek gerekti. **Muhammed Kerim**'in "**Zeyneb**"i. **Hüseyin Heykel**'in romanından alınmış bu filmde ilk kez fakir köylüler perdede gözüksüler. Film genel olarak romantik bir açıdan ele alınmış olmasına karşın, halkın ve sorunlarının perdeye getirilmiş olması önemli bir adımdır. Ancak Mısır sineması, ilk gerçek aşamasını, sesli filmle birlikte yaptı.

Arap halklarının genel olarak müziğe düşkünlüğü, şarkılarıyla bölünmüş basit konulu filmlerin büyük iş yapmasını sağlayarak yapımcıları bu yola itti. **Abdülvahap**, **Ümmü Gülsüm**, **Leylâ Murad**, **Asmahan** ve **Ferid El Atrâş** gibi şarkıcılar, kısa zamanda sinemanın en büyük yıldızları oldular. 1930'ların başında, Mısır burjuvazisi sinemanın altın yumurtlayan bir tavuk olduğunu keşfetti. Gerçekten de Mısır sineması, başka bir rakip tanımadan,

Tevfik Salâh / LES DUPES

büyük bir pazara seslenebiliyordu : Arap ülkeleri. **Georges Sadoul**'un "**Dünya Sineması Tarihi**"nde yazdığı gibi : "1940'lardan başlayarak (bana göre daha da öncelerden), bir Amerikan veya Avrupa filmi afişte bir haftadan çok kalmadığı halde, Mısır filmleri, bazan fiyatların daha da pahalı olmasına karşın, aylarca afişte kalabiliyordu." Böylece, ülkede en büyük kapitalist kuruluş olan Mısır Bankası 1935'te Piramitler yakınında Gizeh'te bir stüdyo kurdu. Bu stüdyonun kuruluşundan önce bile yıllık yapım 12'yi bulmuştu. O zamandan beri Mısır'da sermaye geniş ölçüde sinemayla ilgilenmiş, **Asya, Galal, Nahas, Nasibyan, El Ahram, Ramses Nâkib, Suphi Farahat, Hilmi Rafla** gibi birçok yapımevi kurulmuştur. Bunların çoğu, önemli sermayelere dayanan kuruluşlardı. Böylece 1952'de tekstil sanayisinin ardından, sinema kuruluşları, ülkedeki ikinci yatırım gücünü oluşturuyordu.

Böylece sinemanın nasıl önemli bir yatırım konusu meydana getirdiği anlaşılmalı ve film yapımı, filmin sanat niteliğinden hiç kaygı duymayan, sadece para getirmesine bakan sermaye sahiplerinin kesin ve kayıtsız kontrolü altına girmiş oluyordu. Ancak, aynı şeyin bir ölçüde bütün dünya sineması için var olduğu söylenebilir. Buna karşın, dünya sineması, bu kontrolü aşarak önemli eserler ortaya koymayı da bilmiştir. Niçin aynı şey, Mısır sinemasında da meydana gelmemiştir? Bunun nedenleri bence şöyle sıralanabilir.

Önce, yeni doğmakta olan Mısır burjuvazisi, Avrupa burjuvazisine kıyasla çok değişik bir entellektüel düzeyde bulunuyordu. Uzun yıllar koloni durumunda kalmış bir toplumdan gelen, hemen hemen feodal bir yapıya sahip bu sınıf, sanatı zenaat'ın bir devamı olarak görüyordu. Sanatçıya bakışı

küçümseyiciydi. Sanatçıyı ve özellikle sinemacıyı değişik, giderek aşağı kişiler olarak görüyordu. Ama daha da belirleyici olan iki öge, kuşkusuz Mısır filmlerini seyircilerinin genel düzeyi ile, Arap kitlelerine karşı güdülen politika idi.

Bu iki ögeyi incelemeden önce, bir Mısır filminin yapım sermayesinin % 40'ının diğer Arap ülkelerinden geldiğini bilmek gerekir. Demek ki bir filmin başarılı olması için, mutlaka tüm Arap pazarını dikkate almak gerekecektir. Bu olgu bugün için de geçerlidir ve günümüz Mısır sineması için kötü sonuçlarını, ilerde göreceğiz.

Mısır filmleri, böylece tüm Arap halklarının tüketimine arzoluyordu. Daha çok Fransız filmlerinin gösterildiği Kuzey Afrika ülkeleri ve Mısır filmlerinin yasaklandığı Arap yarımadası güneyi ülkeleri, buna istisna sayılır. Bu geniş seyirci yığınının büyük kısmı, yarı feodal rejimler altında yaşayan, yaşam koşulları son derece kötü, çoğu okuma yazma bilmeyen kişilerden meydana geliyordu. Bunlar için sinema, 2 saatlik bir oyalanma, dertleri unutmaya vesilesinden başka birşey değildi ve olamazdı.

Bunun için şarkılar ve göbek dansları kaçınılmazdı. Yapımcılara gelince, müşterilerini memnun etme çabası dışında, sinemanın oynayabileceği siyasal rolün de pekâlâ farkındaydılar. Sınıfsal çıkarları kitleleri uyuşturmak ve en kesin bilinçsizlik halinde tutmak olduğu için, Mısır filminin çizdikleri çerçevenin dışına çıkmamasını kesinlikle sağladılar. Yakın bir tarihe gelinceye dek, bu onlar için büyük bir problem olmadı. Mısır aydınları, sinemayı uzun zaman küçümsemişlerdi çünkü... Bu yüzden, 1955'e dek Mısır'da hemen hiçbir sinema eleştirmeni var olmadı.

YABANCI EGEMENLİĞİ

Mısır stüdyosu, kurulduğu tarihten başlayarak, Mısır sinemacısı yetiştirmek için yabancı ustalar getirdi. Bunların çoğu Alman'dı. Çünkü o tarihlerde ülkenin işgalcisi durumunda olan İngilizler, yerli burjuvazinin gelişimine yardım edecek davranışlarda bulunmaktan kaçınıyorlardı. Bu Alman ustaların çoğu, biri hariç, Nazizm hayranıydılar. Herşeyi kendileri yapıyorlar ve sonuç olarak yanlarındaki Mısırlılara yapılacak bir iş bırakıyorlardı.

Örnek olarak, şirket, **Ahmet Badrakhan'a Ümmü Gülsüm**'lü bir film yapmasını önerdiğinde, Alman danışman **Kritz Kramp**, onun beceremeyeceğini söyleyerek, filmi üstüne alıyordu. Ama asıl kavga, Stüdyo Mısır, 1938'de **Kemal Selim**'e ikinci filmi olarak "**El Azime**"yi ısmarladığı zaman koptu. **Kramp, Selim**'i "sosyalist" olmakla suçladı önce.. O zamanki monarşi rejimi altında, bu yapılabilecek en büyük suçlamaydı. Sonunda, Stüdyo Mısır, senaryoyu sansür etmeye zorunlu kaldı. Bazı değişikliklerden sonra film çevrilmeye başlanınca, bu kez de, Alman eksperleri, sonuçların rezalet olduğunu ve filmin teknik ve finansman bakımından mahvolduğunu ileri sürdüler. Bunun üzerine çekime ara verildi ve bir araştırma komisyonu kuruldu. Komisyon raporu Almanların savlarını çürütünce filme devam edildi ve Mısır sinema tarihinin en önemli filmlerinden biri meydana çıktı. Film, fakir bir çevreden gelip, en kötü koşullara karşın, üniversitede öğrenci olma yı başaran bir gencin öyküsüydü.

Bu film, fakir bir halk çevresinde, gerçek Mısır yaşamını gösteriyor ve senaryodaki değişikliklere karşın, önemli sorunlara değiniyordu. Şarkıları, dansları olmamasına, ilk kez sefalet ve fakirliği gerçek yüzüyle göstermesine karşın, film, 1939'dan başlayarak Mısır'da ve dışarda sürekli bir başarı kazandı. Eleştirmenler, bunu gerçekçi bir sinemanın örneği saydılar ve İtalyan Yeni-Gerçekçi sinemasıyla kıyasladılar. Ama **Selim**'in bu filminin dışında, Mısır sinemasının ezici çoğunluğu, savaş öncesinde, çocuksu dramlar, aile melodramları, şarkılı filmler olmaya devam etti. Bütün bunlar, üst sınıfların büyük salonlarında, halktan ve onun sorunlarından uzakta geçiyordu.

Bu savaşın ilk yıllarında da böyle sürdü. Savaş sırasında, Orta-Doğu'daki İngiliz birlikleri, gereksinmelerinin bir kısmı için Mısır endüstrisine güveniyorlardı. Gerek tarım, gerekse endüstride yeni aşamalar belirirken, işsizlik de bu nedenle hemen ortadan kayboldu. Hiç sinema görmemiş olan büyük bir köylü kitlesi, endüstri çevrelerinde, işten sonra eğlence olarak sinemaya gitmek olanağını buldular. Mısır sineması, bu seyirci artışıyla birlikte büyüdü. 1943'te 19 film, 1945'te 48 film yapıldı. İki yılda % 50'lik bir artış...

Bu artış, filmlerin kalitesine de aynı oranda yansımada. Ancak yeni bir türün belirmesine yol açtı : **müzikal komediler**. Bunlar, Mısır damgasını taşıyorlar ve Hollywood müzikalleriyle pek az benzerlikler gösteriyorlardı.

Bundan önce de Mısır sinemasında **şarkılı filmler** vardı. Ancak bu filmlerdeki şarkıların, olaylarla hiç bir ilişkisi bulunmazdı. En yaygın örnek, filmin kahramanlarının, sevgiliyle tanışma, doğan bir aşk, sevgiliyle ayrılma, bir evlâdın veya sevilen birisinin yitirilmesi gibi durumlardaki ruh hallerini, neşeli veya kederli şarkılarla ortaya dökmeleri idi. Şarkılar, olayların akışını kesiyor ve eylemi beş-altı dakika boyunca donduruyorlardı. Müzikallerde ise bunlar olayların akışını kesmiyor, onun bir parçası oluyorlardı.

Şarkıcı **Leylâ Murad**'in ve, kendi filmlerinin hem yapımcısı, hem yönetmeni olan **Enver Vecdî**'nin filmleri bir yandan, ünlü şarkıcı **Muhammed Fevzi** - Lübnan'lı şarkıcı **Sabah** çiftinin, akrobat - dansöz **Naime Akef**'in veya daha sonraları gelen şarkıcı **Şadlye**'nin çevirdiği filmler diğer yandan, bu türün belli başlı örnekleridir. Entrikanın hiçbir olağanüstü yanı yoktu, olaylar basitti, geleneksel dramlarda birbirine karışan yarım düzine entrikanın yerini, düz bir olay dizisi alıyordu. Bu müzikallerin atmosferi neşeli ve uçarıydı. Şarkılar hoş ve kolaydı. Bu filmlerin önemli kusurları, konularının naifliği, teknik düzeyin ve hilelerin saklanamayan aşağı düzeyiydi. Bu kusurlar olmasaydı, Mısır sinemasının dünya sinemasına kendine özgü bir komedi müzikal türüyle olumlu katkılarda bulunacağı pekâlâ söylenebilirdi.

Bu filmlerin belli-başlı tema'ları şöyle idi : Yetenekli genç adam — veya kadın — bir seri şanssızlık sonucu, seveceği insanla düşmanlık koşulları içinde tanışır. Ama bu aksilikler zamanla düzelir, bir yandan lâyık oldukları üne kavuşurken, diğer yandan da sevgililerini elde ederler.

Bu dönemin öbüründen daha aşağı düzeyde olan diğer bir örneği de filme alınmış operetlerdir. Özellikle **Ferit El Atras**'in filmleri, herhalde sahneye, perdeye olduğundan daha çok yakışırdı.

NÂSİR SONRASI

İktidarın Nâsir tarafından ele alındığı 1952'den başlayarak, Mısır sine masında önemli değişiklikler oldu. "Hür Subaylar"ın getirdiği rejimin eleştirilmesine gerçi göz yumuluyordu. Ama sinemacılar, bu tarihten sonra, monarşiyi, üst sınıfları, İngiliz işgalini eleştiren, çalışan sınıflara, özellikle köylüye daha yakın biçimde eğilen filmler yapmaya başladılar. Böylece bazı filmler, büyük mâli güçleri, büyük arazi mülkiyetlerini ve onlara karşı çıkan köylüleri ele alan konuları işlediler. (Yusuf Şahin'in "**Cehennem Göğü**", Salâh Abu Seyif'in "**Canavar**"ı gibi). Kiral ailesinin zulmü, küçük burjuvaların mücadelesi (halen kültür bakanı olan Yusuf El Sebai'nin bir kitabından alınan, Ezzeldin Zülfikâr'ın "**Kalbimi Geri Ver**"); yüzyıl başlarında İngiliz işgaline karşı savaşıyan siyasal örgütlerin mücadelesi (Ahmed Badrakhan'ın "**Mustafa Kemal**"); hayâl içinde yaşayan insanların hiç bir sonuca ulaşamadıkları (Tevfik Salâh'ın "**Deliler Sokağı**") anlatıldı.

Ama bir bölüm filmin insanların gerçek yaşamına yaklaşmayı denemesine karşılık, Mısır sineması hiç birşey olmamışçasına aynı temaları kullanmayı da sürdürdü. Yapımcılar, değişiklik istemiyorlardı. Onlar için "hayat devam ediyordu". Böylece yukarda andığımız türler, yaratıcılarının çıkışlarına bağlı kişisel eserler olarak kaldılar, önemli ve güçlü akımlar meydana getiremediler.

1956 yılında, Nâsir, "**Sinemayı Güçlendirme Komisyonu**" kurdu. Bu komisyon, yalnızca, filmcilerle kredi açıyordu, ama böylece filmler üzerinde belli bir devlet kontrolü doğduğu da söylenebilir. Bu yöntem, yapımcıların geleneksel donmuşluğu içinde boğulmuş kalmış olan yapımcılara, alabildikleri kredi karşılığı kendi yapımlarını gerçekleştirme olanağı verdi. Böylece, bugün tanıdığımız önemli sinemacılar, ilk filmlerini vermeğe başladılar. Örneğin Salâh Abu Seyif, "**Sülük**" (Üniversitede okumak için şehre gelen genç bir köylünün, orta yaşlı bir ev sahibesinin cinsel istekleriyle sömürülmesi), "**İri-yarı Delikanlı**" (Kahire'de bir hal toptancısıya, çıkarlarını korumaya çalışan perakendeci manavlar arasındaki mücadele), "**Özgür Bir Kadın**" (Genç bir burjuva, kendi çevresinde elde ettiği özgürlüklerin tadına varamaz, ancak, halkı için birlikte mücadele ettiği arkadaşlarıyla hapishanede bulunduğu anda özgürlüğü bulur), "**Sonradan Görme**" (Bir küçük burjuva, yüksek sınıflara geçmek ve kendine bir "mekvi" bulmak peşindedir. Ama bu sınıflar, onun geçmişini asla bağışlamazlar), "**Aşka Vakit Yok**" (Özgürlük için savaşıyan bir vatanseverle bir öğretmenin aşkı) filmlerini yapabildi. Yusuf Şahin, "**Siyah Sular**" (Dok işçilerinin liman kapitalistlerine karşı savaşı), "**Merkez Garı**" (Geri zekâlı bir gazete satıcısının, Kahire garında gazoz satan bir kıza karşı olan umutsuz aşkı), "**Salâhaddin**" (Selâhaddin Eyyubi'nin Haçlılara karşı savaşını anlatan bir üstün-yapım), Henri Barakat, "**Hasan ve Naima**" (Bir Mısır folkloru hikâyesi), "**Kervan Şarkısı**" (Farklı sınıflardan iki gencin aşkının trajik bir sonla bitmesi) filmlerini yaptılar.

SINEMANIN DEVLETLEŞMESİ

Hükümet Mısır'da büyük kapitalist kuruluşları devletleştirdiği zaman, sinema yapımının büyük bir kısmı da devlet kontrolü altına girmiş oldu. Ama Devlet'in bu sektörü yönetecek kadrosu yoktu. Onun için, bu işi, geçmişin ünlü yapımcılarına bıraktı. Cemal El Lessl, üç büyük yapım birliğinden birinin başına getirildi. Hilmi Rafla ise, ikinci birliğin başkanı oldu. Bir gün için-

Şadi Abdülseâm / MUMYA

de devlet sektörünün yöneticisi durumuna geçen bu ünlü yapımcılar, Mısır filminin yapımını ve iç ve dış dağıtımını, çoğu Lübnanlı ve Ürdünlü olan dağıtımçılarla işbirliği yaparak sabote ettiler. Böylece, bu alanda çalışan pek çok kişi için uzun bir işsizlik dönemi başladı. 1960'da, devletleştirmeden bir yıl önce, 60 film yapılırken, bu 1966'da yarıya, 34 filme düşmüştü.

Sinema işçilerinin yakınmaları karşısında, devlet, millileştirilmiş olmayan küçük yapımcıları desteklemekten başka yol bulamadı. Kamu sektörü için ayrılmış fonların önemli bir bölümü, özel sektörün film yapması için verilmeye başlandı. Ve sonunda devlet, sinema kamu sektörünü hemen tamamen lağvederek, faaliyetini yalnızca yılda bir-iki "başeser" yapmaya indirdi, sinemanın devletleştirilmesi sırasında kaldırılmış olan "**Sinmayı Güçlendirme Komisyonu**"nu ise yeniden kurdu.

Bu sabotaja karşın, sinema yapımı parlak günler yaşadı. Devlet sektörünün varolduğu sürece, bir hayli iyi film ortaya çıktı. Ama en önemlisi, bu devlet sektörünün faaliyet gösterdiği 10 yıl boyunca, Mısır sineması, sinemanın özel ellerde olduğu sürece hiç bir çalışma fırsatı bulamayacak olan 30'dan çok genç yönetmenin ortaya çıkabilmesi oldu. Bunların arasında Hüseyin Kemal, Şadi Abdül Selâm, Seyyid İsa, Halil Şevki, Said Marzuk, Nureddin Demerdaş, Muhammed Radı, Eşref Fehmi, Memduh Şükrü sayılabilir.

1961'de önemli bir olay oldu. "**Yüksek Sinema Öğrenimi Okulu**" kuruldu. 1965'ten bugüne bu okul, 120 kadar yönetmen yetiştirmiş bulunuyor. İlk sonuçlar pek tatmin edici değilse de, Mısır sinemasını yıllar süren uykusundan uyandıracak yeni bir öge böylece ortaya çıkmış oluyor. Bu "**genç kurtlar**" gurubunda ilgi çekici bir olay var. Bu gençlerin çoğu, şimdiye dek, özel yapımevleriyle işbirliğini reddedip, devlet yapımeviyle filmlerini yap-

maya koyuldular. Bunların en önemlisi olan **"Yeni Sinema Gurubu"** geçen aylarda ilk uzun filmini yapmayı başardı. **Ali Abdül Halek** adlı 26 yaşında bir yönetmenin eseri olan **"Empas'a Türkü"** adlı bu film. Mısır sinemasının şimdiye dek ortaya koyduğu en ilginç eserlerden biri...

Bütün bunlara karşın, eğer dağıtım sistemi kökünden değiştirilmezse, tüm çabalar boşa gidecektir. Lübnanlı ve Ürdünlü dağıtıcılar, bu filmlerin bütün Arap dünyasında dağıtımını kontrol etmekte ve bu nedenle de sermayenin % 40'ını vermektedirler. Bu nedenle de satın aldıkları filmin en küçük ayrıntılarında bile müdahale etme hakkını kendilerinde bulmaktadırlar. Filminin dağıtılmayacağından korkan yapımcı, yapım aşamasından önce oturup bu adamlarla filmi tartışmakta, onların iyi bularak empoze ettikleri düşünceleri, koydukları koşulları kabul etmektedir. Örneğin bu kişiler, "sosyalizm" sözcüğünün geçtiği bir filmi, köylü ve işçilerin yaşamlarını gösteren filmleri boykot etmektedirler.

Bu % 40'a karşılık olan bir yeni pazar olanağı Mısır veya Afrika ülkelerinde bulunduğu an, Mısır sineması, dağıtıcıların boyunduruğundan kurtulmuş olacaktır.

SANSÜR

Mısırlı sinemacıların çabalarına karşın sinemanın zor bir geçitten çıkarmasına diğer bir neden de, kuşkusuz sansürdür. Sansür deyince, mutlaka kendi başına da çok ağır olan resmî sansürden söz etmiyorum. Gayri-resmî sansürden, ve özellikle de oto-sansürden söz ediyorum.

Mısır toplumu, belli bir düzeye ve son yıllarda geçirilmiş hızlı tecrübelerin bilgisine artık sahip olmakla birlikte, sayısız "tabu" nun etkisinde olan bir toplumdur. Örneğin filmlerde çocukların giderek gençlerin aileleriyle "siz" diye konuştukları görülür. Oysa gerçek yaşamda, bu artık hemen hemen görülmez. Resmî sansür bu konuya hiçbir zaman değinmemişse de, yapımcılar, bu küçük olayı gerçekte olduğu gibi göstermeğe bir türlü yanaşmazlar. Böylece, aile kurumunun getirdiği kalıplaşmalar çerçevesinde, ailesine karşı çıkan bir gencin öyküsünün hiçbir zaman anlatılamıyacağı da kolaylıkla anlaşılır.

Ne yazık ki meslekî kuruluşlar da, bu tür gayri-resmî sansürü geliştirmekten başka birşey yapmamışlardır. Örneğin bir filmde bir doktor veya avukat "uygunsuz" bir davranışta bulunursa, meslekî kuruluşlar bunu hemen bir yakıma konusu yaparak filmin gösterilmesini önleyebilmektedir. Bunlar, ancak durumu göstermek için verilen küçük örneklerdir.

Resmî sansüre gelince, sansür komisyonu bir kadının başkanlığında, çoğu kadın olan üyelerden meydana gelmiştir ve birçok sorun üzerinde kesin bir tavra sahiptir. Siyasal bir sorunu işleyen bir film, bu kadınlar komisyonu üzerinde paniğe benzer bir etki yaratmakta ve filmin tamamen yasaklanmasına dek gidebilmektedir. Ancak bu komisyon, son sözü söylemez. Son söz, daha yüksek bir düzeyde, bazen Kültür bakanının başkanlık ettiği bir küçük komisyona aittir. Bu komisyon, "devlet güvenliği"ne dokunan birşey olmadıkça, filmlere daha bir hoşgörülle bakar. Cinsiyet konusuna uzaktan yakından dokunan filmlere gelince, bu tür filmler çok kötü bir gözle karşılanmaktadır. Gerçi yeni yönetmenler, sekse filmlerinde ne yapıp edip değinmektedirler, ama bunu ya çok dolaylı, ya da başağı biçimde yapmaktadırlar.

Yusuf Şahin / **TOPRAK**

dırlar. Ayrıca, ahlâkî bakımdan geçerli bir "son", bütün filmlerde istenmektedir. Örneğin gençliğin protesto hareketlerini (ki bu hareketler ancak çok sınırlı biçimde gösterilebilir) işleyen bir film yapan bir yönetmen, filmin sonunda bu gençlerin "cezalandığını" mutlaka göstermek zorundadır. Bu, kadınlar için de böyledir. Kocasını aldatan bir kadın mutlaka filmin sonunda cezasını bulmalıdır.

Bunlar, Mısır sansürünün genel koşulları olmakla birlikte, son yıllarda bazı yönetmenler, siyasal plânda bile, hayli cüretli olan bazı filmleri sansürden geçirmeyi başarmışlardır. Bunlardan örneğin **Kemal El Şeyh**'in, günümüzün en önemli Mısır romancısı sayılan **Nâgib Mahfuz**'un "**Miramar**" romanından uyarladığı film anılabilir. Filmde, eski bir emlak sahibi (ki çok sempatik bir kişi olarak gösterilmiştir), Mısır sosyalizmini eleştirmekten geri kalmaz; komünist militan, filmin en dürüst kişisidir; Arap Sosyalist Birliği (iktidardaki parti)'nin sorumlu kişisi ise, bir dolandırıcı ve hırsız olarak gösterilmektedir. Başka bazı yönetmenler ise, düzeni protesto edenlerin "ceza"sını, toplumun kendisinin yargılanması biçiminde göstermeyi başarmışlardır.

Mısır'ın, geleneksel bürokrasi açısından 5000 yıllık bir geçmişi olduğunu hatırladıktan sonra, yönetici kadroların bir filmin yapımı için çıkardığı güçlükleri de göz önüne alırsak, Mısır'da bir sinemacının işinin hiç de kolay olmadığı sonucuna kolaylıkla varılabilir.

Positif - Haziran 1973
Çeviren : Atilla DORSAY

Haberler

MOSKOVA FİLM ŞENLİĞİ'NİN ARDINDAN

İki yılda bir düzenlenen (ara yıllarda Karlovy Vary Şenliği yapılır) Uluslararası Moskova Film Şenlikleri'nin 8. si, 10-23 Temmuz tarihlerinde yapıldı ve öncekilere göre bir hayli dolgun, başarılı geçti. Şenliğe dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen 295 uzun film, 213 kısa ve bilimsel belge filmleri, 70 de çocuk filmi katıldı. Sloganı "**Halklar arasında dostluk, barış için ve insancıl bir sinema sanatı için**" olan Moskova Film Şenliği'nde genellikle bu slogana uygun, politik ve insanı konu alan filmler gösterildi. Edinilen bilgiler, şenlikte politik sinema anlayışının dünya yüzündeki en tutarlı örneklerinin yaraldığını gösterdi. Halkın da şenliğe ilgisi büyük oldu. Moskova 73, gösterilerin yanı sıra, açık oturumlar, basın konferansları ve tartışmaları ile de "politik sinema" konusunda öteki şenliklerle kıyaslanmayacak derecede yararlı bir "forum" niteliği taşıdı. Çeşitli ülkelerden şenliğe gelen yönetmenler (Akira Kurosawa, Chris Marker, Todor Dinov, George Stevens, Karoly Makk, Jerzy Hoffman, Yves Boisset, Ion Popesco-Gopo, Manuel Perez, René Clément vb.), ünlü sinema yazarları ve oyuncuları, Sovyet sinema adamları, bu toplantılarda sinemanın sorunlarını tartıştılar, "**şenliğin sloganı**" ve "**politik sinemada şiddetin yeri ve kullanılma dozu**" ayrı ve geniş bir biçimde ele alınan konular oldular. Şenlik süresince, her ülkenin delegasyonu, kendi ulusal sinemalarının durumu konusunda basın konferansları düzenlediler. Bu tartışmalar, Sovyet sinemasından Küba sinemasına, Hindistan ve Suriye sinemasından, Venezüella ve Şili sinemasına, İtalyan sinemasından Norveç sinemasına kadar her ülke delegasyonu tarafından ayrı ayrı düzenlendi. Bu tür basın konferanslarından biri de "Çocuk Filmleri" konusunda verildi. Moskova 73, dünya yüzünde "politik sinema"nın geliştiğini ve yaygınlaştığını da ortaya koydu. Şenlikte gösterilen bu tür filmlerin çoğu, hem tarihsel olayların yeni bir yorumunu getiriyorlar, hem de bunun günümüze yansımaları ele alıyorlardı. Politik tavrı "**uluslararası yakınlaşma**"ya dayanır gözükür Moskova Film Şenliği'nin ilerki yıllarda daha da vazgeçilemez bir "sinema forumu" niteliği kazanacağı belirtiliyor.

Moskova 73'te "Uzun Metraj", "Kısa metraj" ve "Çocuk Filmleri" dallarında üç ayrı gurup ödüller verildi. Uzun metrajlı filmleri değerlendiren uluslararası jüri şu ilginç isimlerden oluşmuştu :

Sergiy Bondarçuk (S S C B. - Yönetmen - Jüri Başkanı), **Aleksey Batalov** (S S C B. - Oyuncu), **Julio Brancho** (Meksika - Yönetmen), **Paulin Vieyra** (Senegal - Yönetmen, eleştirmen), **Jerzy Hoffman** (Polonya - Yönetmen), **Antonin Kašík** (Çekoslovakya - Yönetmen, yazar), **René Clément** (Fransa - Yönetmen), **Gina Lollobrigida** (İtalyan - Oyuncu), **Karoly Makk** (Macaristan - Yönetmen), **Kurt Maetzig** (Doğu Almanya - Yönetmen), **Toshiro Mifune** (Japonya - Oyuncu), **Georges Stevens** (A.B.D. - Yönetmen), **Tolomuş Okeev** (S.S.C.B. - Yönetmen), **Hristo Hristov** (Bulgaristan - Yönetmen), **Kemal El Şeyh** (Mısır Arap Cumhuriyeti - Yönetmen).

Uzun metrajlı filmler dalında verilen ödüller şöyle oldu :

Altın Ödüller : 1 — Özgürlük Denen Tatlı Sözcük (Vitautus Zalakevicius - S.S. C.B.), 2 — Oklohama Crude (Stanley Kramer - A.B.D.), 3 — Şefkat (Lyudmil Staikov - Bulgaristan).

S. Delic / SUTJESKA (Moskova Şenliği Özel Ödülü)

Jüri Özel Ödülleri : 1 — Matteotti'nin Öldürülmesi (Florestano Vancini - İtalya), 2 — Sutjeska (Stipe Delic - Yugoslavya), 3 — O Yıllar (Felipe Casals - Meksika).

Gümüş Ödülleri : 1 — Fotoğraf (Pal Zolnay - Macaristan), 2 — Kopernik (Ewa ve Czeslaw Petelski - Polonya), 3 — Suikast - L'Attentat (Yves Boisset - Fransa).

En İyi Kadın Oyuncular : 1 — Tra Giang (Kuzey Vietnam'lı Hai Ninh'in "Gece ve Gündüz 17. Paralel" filmiyle), 2 — Ingrid Varlund (Knud Leif Thomsen'in yönettiği Norveç filmi "Lina'nın Evlenmesi" filmiyle).

En İyi Erkek Oyuncular : 1 — Serjio Corrieri (Kübalı Manuel Perez'in "Malsinicu'lu Adam" filmiyle), 2 — Ramaz Çikvadze (Sovyet yönetmeni Rezo Çeidze'nin "Fidanlar" filmiyle).

Jüri Diplomalari : 1 — İhanet Günleri (Otakar Vavra - Çekoslovakya), 2 — Benim Güzel Evim (Benoit Lamy - Belçika), 3 — Tuki-Buki (Cibril Diop - Senegal), 4 — Patlama (Mircea Dragan - Romanya).

FIPRECI (Uluslararası Film Eleştiricileri Birliği) Ödülü : Tuki-Buki (Cibril Diop - Senegal).

Uzun metrajlı filmler jürisinin bazı filmler için açıkladıkları gerekçeler de şöyleydi: **Oklahoma Crude** (Humanisme temasını yansıttığından); **Matteotti'nin Öldürülmesi** (Politik bir temayı işlediğinden); **Sutjeska** (Anti-faşist direniş temasını işlediğinden); **O Yıllar** (Ulusal kurtuluş savaşı temasını işlediğinden).

Kısa metrajlı filmler dalında "En İyi Kısa Konulu Film" ödülü verilemedi. "En İyi Belgesel Kısa Filmler"e verilen "Gümüş Ödülleri" ise şu filmler aldı: "Fabrika'da Ölüm" (İtalya); "Üzüntülü Altın" (Kolombiya); "Çuong-Son'un Yolu" (Kuzey Vietnam)... Ayrıca "Çamaşırcılar" (Kuzey Vietnam), "Yaşlı Kentte" (Suriye), "Şili'li Ahtapot" (Şili), "Lidice'in Gülleri" (Çekoslovakya) ve "Solo" (A.B.D.) filmlerine birer jüri diploması ödülü verildi.

"Çocuk Filmleri Jürisi" ise şu filmleri ödüllendirdi: **Altın Ödül** : Pinoccio (İtalya), **Gümüş Ödüller** : Yolculuk (İran), Şu İşe Yaramaz Vahşet (Polonya), Nokta, Nokta, Virgül (S.S.C.B.)... Çocuk filmlerini bir de çocuklardan meydana gelen bir jüri değerlendirdi. Bu değerlendirmenin başlıca ödülleri de şunlar oldu: **En İyi Film** : Tom Sawyer (A.B.D.), **En Neşeli Film** : Altı Ayı ve Bir Soğan Palyaço (Çekoslovakya); **En İyi Karton Film** : Gezinti (Çekoslovakya).

Moskova Şenliği'ne gönderilen ve yankıları magazin dergilerinde uzunca süren Tür-kân Şoray'ın "**DÖNÜŞ**" filmine gelince.. Bir Türk filmi olarak şenliğe kabulü kuşkusuz sevinç uyandıracaktı "**Dönüş**"ün. Ama Şoray'ın filmi, şenlik programı içinde, yarışma içi ya da dışı herhangi bir şekilde ne yazık ki yer almış değildi. Bu durumda ödül alması da zaten olanaksızdı. "**Dönüş**"ün hikâyesi, yalnızca, Sovexportfilm temsilcilerinin ilgileriyle şenlik sırasında ticarî olanaklar yaratmak amacıyla Moskova'nın büyük bir sinemasında iki seans gösterilmesinden ibaret kaldı. "**Dönüş**"ü şenlikle ilgili hiç kimsenin seyretmediği, yalnızca sinemaya giren seyircilerin izlediği de bir gerçek olarak belirdi.

LOCARNO ŞENLİĞİ SONUÇLANDI

1946 yılından bu yana yapılagelmekte olan ve her yıl Ağustos ayında düzenlenen Uluslararası Locarno (İsviçre) Film Şenliği'nin "büyük ödül"ünü bu yıl Polonyalı **Krzysztof Zanussi** nin "Illumination" adlı son yapıtı kazanmıştır. Birkaç yıldır yaptığı son derece ilginç filmlerle, Polonya sinemasının önde gelen isimlerinden biri haline gelen Zanussi, bu filmiyle "özellikle orijinal anlatım yollarından yararlanması nedeniyle" büyük ödüle lâyık görülmüştür.. İkincilik ödülü Macar sinemacı **Pal Gabor**'un "Jacques ile Yolculuk", üçüncü en iyi film ödülü de Amerikalı **Georges Lucas**'ın "American Grafitti" adlı filmlerine verilmiştir. Jüri özel ödülü Fransız **Dominique Benichetti**'nin "Kuzen Jules" adlı filmine verilmiştir.

Şenlikte gösterilen başka 5 film de özel mansiyonlar almışlardır. Bunlar, Sovyet genç kuşağından **Mihail Bogin**'in "Benimkileri Arıyorum", Amerikalı **Robert Coerdier**'nin "Injun Fender", Hint yönetmeni **Kumar Şashani**'nin "Maya Darpan", İtalyan **Gianfranco Bettetini** nin "Stregone di Citta" ve Batı Almanyalı **Mark Bohm**'un "Genç Yerli Schetan" adlı filmleridir.

ALGHERO ŞENLİĞİNDE FİLM YARGILANACAK

Sardunya adasında yapılacak Uluslararası 9. Alghero Film Şenliği sırasında bir müstehcen filmin de yargılanması yapılacaktır. Şenlik organizatörü Mirigliano'nun yaptığı açıklamaya göre, temsili nitelikteki bu yargılama, gerçek yargıçların katılacağı, kuralına uygun bir yargılama olacaktır. Yargıçlardan biri temyiz üyesidir.

HISAR KISA FİLM YARIŞMASI SÜRDÜRÜLÜYOR

1967 - 70 yılları arasında Robert Kolej Sinema Kulübü tarafından 4 kez düzenlenmiş ve Türkiye'deki amatör sinema girişiminin öncüsü olmuş bulunan Hisar Kısa Film Yarışmaları, adı Boğaziçi Üniversitesi olarak değişen okulun sinema kulübü yöneticileri tarafından 1974 Haziran'ından itibaren yeniden düzenlenmeye başlanacaktır. Türkiye'de geri kalmış bir sanat dalı olan sinemayı amatör çizgide teşvik etmek ve yaymak amacıyla düzenlenen yarışma 8 ve 16 mm. dallarında ayrı ayrı yapılacak, ilk üç dereceye giren filmlere sinema kulübü bronz ödülleri, çeşitli kuruluşlar da özel ödüller verecektir. Filmler, sesli ya da sessiz, konulu, belge ve canlı-resim olabilecektir. Reklam filmleri ile 35 mm. lik çekici ile yapılmış bir filmin 16 mm. lik kopyası yarışmaya alınmayacaktır.. Yarışmaya son kayıt ve film teslim tarihi Mayıs 1974 sonudur.

TRABZON HALKEVİ 4 DALDA YARIŞMA AÇIYOR

Halkevleri Trabzon Şubesi, Cumhuriyet'in 50. yıldönümü için 4 ayrı sanat dalında yarışmalar düzenlemiştir. Tek Perdelik Oyun, Şiir, Oykü ve Kemeçe Ozanları yarışmalarında Halkevlerinin Atatürkçü ilke ve inançları doğrultusundaki eserlerin değerlendirileceği bildiriliyor. Son katılma tarihi 15 Eylül olan yarışmaların sonucunda kazananlara çeşitli ödüller verilecektir. Geniş bilgi edinmek isteyenler (Tanduracılar Cad. Veliöğlu Pasajı, No. 29, Kat: 2 - Trabzon) adresine başvurmak gerekmektedir.

ANKARA'DA SINEMA DERSLERİ

Yeni yüksek öğrenim mevsimi yaklaşırken Ankara'da bazı fakülte ve yüksek okullarda okutulan sinema dersleri için öğretim üyesi tespit çalışmaları da hızlandı.. Eski sansür kurulu başkanı ve sinema yazarı **Alim Şerif Onaran**, Ankara'da iki ayrı okulda birden sinema dersleri vermeyi üstlenerek, İçişleri Bakanlığı danışmanlığı görevini bıraktı.. Dil - Tarih - Coğrafya Fakültesi'nde geçen yıllar içinde de Tiyatro Kursüsü'ne bağlı olarak sinema dersleri vermiş ve 1972'de "Sinema - Tiyatro İlişkileri Açısından MÜHSİN ER-TUĞRUL'UN SINEMASI" konulu teziyle "doçent" olmuş bulunan Onaran, bu mevsimden itibaren, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu'nda açık bulunan SINEMA TARİHİ öğretim üyeliğine de atanmış bulunmaktadır.

TELEVİZYON VE TÜRK SINEMASI

Geçenlerde TRT Televizyon Dairesi tarafından TV'da gösterilen Türk filmleri ile ilgili olarak bir açıklama yayımlandı. Bunu olduğu gibi aşağıya alıyoruz :

"Türk filmi eserleri üzerinde yapılan eleştirilerin, mümkünse, eserlerin tek tek ele alınarak, o eserin Türk sinema sanatı içindeki yeri, konusu, senaryosu, fotoğraf, kurgu, yönetim ve anlatım açısından müşahhas örneklerle yapılmasının komisyonumuzu secim ölçülerine ciddi bir katkısı olacaktır.

Türk film endüstrisinin son yıllarda teknik yönden belirli bir gelişme gösterdiği, prodüksiyon sayısının arttığı, Türk seyircisinin büyük çoğunluğunun bu filmlere ilgi gösterdiği bilinen bir gerçektir.

Ancak bu filmlerde ele alınan ve işlenen konuların çoğu zaman toplumumuza yabancı kaldığı, Türk filmlerinde sanat ve estetik değerlere çeşitli nedenlerle arzulanan oranda önem verilmediği de başka bir gerçektir.

Televizyonumuzda 10.12.1968 tarihinden 10.8.1973 tarihine kadar 364 sinema filmi yayınlanmıştır. Bu filmlerden 89'u Türk sinema eseridir ve 186 film arasından yayınlanmaya uygun bulunmuştur.

Kurumumuz Türk sinema eserlerini, dağınık ve düzensiz kaynaklardan sağlamak yerine, Türkiye Film Prodüksörleri İşverenler Sendikası ile bir protokol düzenlemiştir. Sendika üyesi prodüksörlerden filmini televizyonda yayınlamak isteyenler, eserlerini sendikaya tevdi etmekte ve bu eserler arasında yapılan seçim sonucu yayınlanabilir nitelikte bulunanlar tespit edilmektedir. Halen, bu uygulamaya muhalefet eden bazı prodüksörler de çeşitli nedenlerle kurumumuza film vermek istememektedirler. Bu durum bizim Türk sinema eserlerinin en başarılı örneklerini aramak ve seçmek inisiyatifimizi kullanmamıza engel olmaktadır."

DINSEL FILMLER RAĞBETTE

Türk sinemasında 1965'de büyük iş yapan dinsel konulu filmler, bu yıl başında bir takım kötü Mısır filmlerinin özel olarak sunulmasından sonra Yeşilçam çevrelerinde yeniden moda oldu.. "**Rabia**" (Fatma Girik) yı çeviren Osman Seden'i, "**Rabia-tül-Adeviye**" (Hülya Koçyiğit) ile bir başka şirket izledi. Bu arada Asaf Tengiz'in "**Hz. İbrahim**" adlı

R. Jöntürk / PİR SULTAN ABDAL / F. Hakan, T. Necmioğlu

filmi Anadolu'da gişe rekorları kırıyordu. Derken Anadolu Film şirketi, 1965'te Muharrem Gürses'in çevirdiği "**Hz. Yusuf'un Hayatı**" filminin yeni bir çevirimini yaptı. Yine Osman Seden, Cüneyt Gökçer ve Ünsal Emre ile "**Hz. Ömer'in Adaleti**" adlı bir tarihsel film çevirdi. Sinematek Derneği yönetmeni Onat Kutlar'ın, tirajlı bir gazete için büyük tasavvuf şairi **Yunus Emre** üzerine hazırladığı fotoromanın ardından, yapımcı Özdemir Birsal, Hakan Balamir, Tülin Örsek ve Altan Bozkurt'u oynatarak aynı konuda, çalışmalarını çok daha önceden yapılmış bir pahalı film çıkardı.. Nihayet sıra, diğer büyük Türk mutasavvıflarına, Mevlâna ve Pîr Sultan Abdal'a geldi. Atif Yılmaz, Cüneyt Gökçer'in oynadığı ve yarı-belgesel bir anlayışla hazırlandığını belirttiği "**Mevlâna'nın Hayatı**" üzerinde çalışırken, Remzi Jöntürk de Fikret Hakan'ın oynadığı "**Pîr Sultan Abdal**"ı tamamladı. Bu tür filmlerin sayısının yıl sonuna kadar daha da artacağı sanılıyor. Bütün sorun, ele alınan tarihsel kişilerin hikâyesinden, bugün için de geçerli, doğru bir yoruma varılması, filmlerin birer din ve duygu sömürüsü niteliğinde kalmaması.

ÖTEKİ YERLİ FİLMLER

Genç yönetmen **Feyzi Tuna**, "**Kızgın Toprak**" adlı son filminin çalışmalarını sürdürüyor. Osman Şahi'nin "Musallim ile Kuşte" hikâyesinden uyarlanan ve dialogları da edebiyatçı Tarık Dursun K. tarafından yazılan film, ağa-köylü çatışmalarını konu ediniyor. Baş rollerinde Fatma Girik ve Tamer Yiğit'in oynadığı "Kızgın Toprak" Uğur Film hesabına çevriliyor.. **Halit Refiğ**, Erman Film için "**Hüsnügiller**" adlı yeni bir aile komedisi yönetiyor. 7 çocuklu bir memur ailesinin yaşamlarından bir kesit veren film, kızlarının evlenmek istekleri karşısında sıkılan, bunalan bir babanın durumunu da ele alıyor. Filmin oyuncularını, Cüneyt Gökçer, Perihan Savaş, Mesut Engin, Neriman Köksal, Yaşar Yağmur.. "Bir Demet Menekşe"yi bitiren **Zeki Ökten** de Eylül ayı içinde, geçen mevsim büyük iş yapan "Bitirim Kardeşler" in devamını "**Bitirim Kardeşler Sosyete**" adıyla çekiyor. Ökten'in Erler Film hesabına yaptığı filmde yine Kartal Tibet ve Kadir İnanır başrolleri paylaşıyorlar.

SINEMAMIZDA YENİ BİR YÖNETMEN

Türk sinemasında iki yıldır oyuncu ve senaryo yazarı olarak çalışmış, bu arada çeşitli kısa metrajlı filmler yönetmiş olan **Yavuz Özkan**, Ceylan Ece ile ortak olarak **Ak Ajans** adlı bir yapımevi kurmuş ve kendi hesabına filmler yapmaya başlamıştır. Eylül ayı içinde bu yapımevi'nin ilk konulu uzun filmi olarak çevrilmesine başlanacak olan "**2 X 2 = 5**" adlı film, intihar etmek üzere olan bir kadını, öldürülmek üzere olan genç bir adamın yaşam tartışmalarını, dünya görüşü farklılıklarını ele almaktadır. Bu yıl, "**Uygunsuzlar**" ile "olanaksızlıklar nedeniyle başarısız bir deneme" olarak nitelendiği ilk yönetmenlik girişimini yapan **Özkan**, firmasının Yeşilçam sinema tavrının dışında bir anlayışla yola çıktığını, Türkiye'nin toplumsal sorunlarına işi tutmaya çalışan bir sinema anlayışını benimsediğini belirtmektedir.

DAĞITIMLAR TRÖSTLEŞİYOR

Film getirici şirketler arasında, yeni mevsim dolayısıyla yeni birleşmeler, guruplaşmalar başladı.. Batı Film, geçen yıllarda Akın Film'e verdiği İstanbul bölgesi dağıtımını, bu yıl Sinevizyon'a bıraktı. Diğer taraftan, Sinevizyon'un öncülüğüyle, bazı şirketler, İstanbul'daki belli bazı "ayak"lardan (yani sinemalardan) yararlanmak için birleştiler. Ekran, Sintel ve Kültür Film'in bütün filmlerinin birinci vizyonunu, Sinevizyon yapacak. Ayrıca Batı Film'in de tüm İstanbul bölgesi dağıtımını, yine Sinevizyon'da.. Bazı ilgililerin bir "tröstleşme" saydığı bu davranışın karşısında, belli başlı rakipler olarak, Ulus Film ve Akın Film, ayrıca böyle bir birliğe girmek istemiyen Konak Film, Suna Film, Kılıç Film, Özen Film gibi daha küçük bazı şirketler var.. Sinevizyon gurubunun filmleri, bu şirketin yönetiminde bulunan Fitaş, Dünya, Yeni Melek sinemaları yanında, Harbiye As, Çemberiitaş İpek ve Şafak, Bakırköy İncirli, Kadıköy Efes ve Aksaray Güneş sinemalarında gösterilecek.

KADIKÖY'DE İKİ DEĞİŞME

Kadıköy'de iki sinema, bu mevsim, tür değiştiriyorlar. Yıllardır yerli film gösteren yıllanmış **Opera sineması** esaslı bir tamir gördükten sonra, mevsim başında yabancı filmlerle açılacak. Buna karşılık, **Ocak sineması** ise, yabancı filmde yerli filme doğru dönüş yapıyor.

İLGİNÇ BİR GİRİŞİM

Filmlerin alt-yazılarıyla ilgili yanlışlıkları ve yakınmaları göz önüne alan **Sinevizyon** şirketi, bu konuda ilginç bir girişimde bulunuyor. Şimdilik önemli sayılan filmlerin alt-yazılarını hazırlaması için, çevirileriyle tanınmış Doçent **Akşit Göktürk**'le anlaştı. Ayrıca, Türkiye'de ilk kez olmak üzere, **Göktürk** filmin başına alt-yazılar için imzasını atacak. Böylece Avrupa'da geçerli bir usûlün bizde de ilk uygulaması yapılmış ve alt-yazı işinin ciddiliği ve önemi ile orantılı bir uygulamaya girilmiş olacak..

SINEMATEK VE FIAF

Geçen sayımızın "Haberler" bölümünde, Uluslararası Film Arşivleri Federasyonu (FIAF) in bu yılki olağan kongresinde konuşulan konular ve alınan kararlarla ilgili haberimizin "Türk Sinematek Derneği'nin yazışmanlıktan asil üyeliğe alınmayıp Federasyondan tamamen çıkarılması" ile ilgili cümlesi Sinematek yönetmeni Onat Kutlar tarafından düzeltilmiştir. Yapılan açıklamaya göre, (Sinematek Derneği, Dernekler Kanunu gereğince bir derneğin yabancı bir federasyona üye olması Bakanlar Kurulu Kararına bağlanmış bulunduğuna, geçen yıla kadar da bu izin elde edilememiş olduğu ve son kabul edilen yeni "Dernekler Kanunu" da bu konuda ağır ceza müeyyideleri getirdiği için FIAF üyeliğini iki yıl önce yaptığı kongrede askıya almış, iki yıllık ödentisini bu nedenle ödememiş ve FIAF Kongresi'nden çok önce 7 Şubat 1973'te FIAF Genel Sekreteri Jacques Ledoux'ya

"FİAF" TAN İSTİFA ETTİĞİNİ RESMEN BİLDİRMİŞTİR..") FİAF'ın ülke arşivleri ile ilişkileri ve çalışması konusunda da Sinematek'le Türk Film Arşivi ayrı düşünmektedirler. Onat Kutlar, FİAF'ın zaten ölü bir kuruluş olduğunu, son yıllarda girilen bazı fişleme çalışmaları dışında pek bir faaliyet de göstermediğini, ayrıca Türk Sinematek'inin bu federasyondan fazla bir yarar sağlamadığını belirtirken, FİAF'ın asil üyeliğine alınan Türk Film Arşivi'nin başkanı Sami Şekeroğlu, FİAF'ın geniş bir film arşivi bulunduğunu, ülke arşivlerinin, yalnızca yol masraflarını ödeyerek, istedikleri her filmi elde edip gösterebileceklerini söylemektedir.

SANSÜRÜN İLK YASAKLADIKLARI

Yeni mevsimle birlikte, sansür de, "sebebi mevcudiyet"ini gösterme çabasına girişti. İlk elde yasaklanan filmler şunlar: Claude Lelouch'un "**Maceraçılar - L'Aventure c'est l'Aventure**", Mac Ahlberg'in "**Nana**", Peter Wood'un "**Hayalimdeki Erkek - In Search of Gregory**" ve çok önemli iki film: Bernardo Bertolucci'nin "**Il Conformista**" ve İsveçli Bo Widerberg'in politik konulu "**Adalen 31**".

Buna karşılık, yılın beklenen filmlerinden "Paris'te Son Tango" sansürden geçti. Ama iki dedikodulu sahnesinden, "tereyağı" ve "parmak" sahnelerinden arınmış olarak. Ağızlarının tadına düşkün olanlar, "tereyağlı" tangoyu ancak dışarda görebilecekler.

ÖLÜMLER

Ünlü Rus yönetmeni **Grigori Kozintsev** öldü. 1905'te doğan yönetmen, özellikle "Maxim'in Gençliği" (1935), "Don Kişot" (1957), "Hamlet" (1964) ve "Kıral Lear" (1971) ile ün yapmıştı. Ünlü İngiliz karakter oyuncusu **Jack Hawkins** öldü. 1910'da doğan Hawkins, 1932'den beri film çeviriyordu. 1950'lerde "Kara Gül - Black Rose", "Dilsiz Yavru - Mandy", "Kwai Köprüsü", "Ben Hur", 1960'larda "Beş Parmak", "Arabistan'lı Lawrence", "Lord Jim" gibi filmlerde rol almıştı. Ses tellerinin bozulması üzerine, Hawkins'in son yıllarda rol aldığı "Shalako", "Monte Carlo 1904", "Waterloo" gibi filmlerde sesi duble edilmişti.. Bir diğer ölüm de, Fransız yönetmeni **Jean-Pierre Melville** inkiydi. 1917'de doğan Melville, 1947'den beri film çeviriyordu (Diğer sayfalarımızdaki Melville yazılarına bakınız).

AYTMATOV TÜRKİYE'YE GELİYOR

Ünlü Sovyet romancısı **Cengiz Aytmatov**, "**Kopar Zincirlerini Gülsarı**" adlı uzun öyküsünden yapılan filmin galasında bulunmak üzere, Eylül sonu veya Ekim başlarında yurdumuza gelecek. Aytmatov'un diğer bir eseri, "**Cemile**"den alınma film de, bu yıl Türkiye'de gösterilecek.

DECARTES VE ROSELLINI

Ünlü İtalyan yönetmeni **Roberto Rossellini**, büyük Fransız düşünürü Decartes'in yaşamını perdeye aktaracaktır. Decartes'i canlandıracak olan oyuncu, Rossellini'nin bundan önce çevirdiği "Cosme de Medicis" filminde Kardinal Cusano'yu oynamış olan Ugo Cardea'dır.. Decartes'in âşık olduğu Hollanda'lı genç hizmetçiye ise 26 yaşındaki Belçikalı Anne Delyrremaere oynayacaktır. Rossellini, filminin iç sahnelerini Roma'da, dış sahnelerini Fransa ve Hollanda'da çekecektir.

FELLINI VE "AMARCORD"

Fellini'nin son filmi, "**Amarcord**" veya "**L'Uomo Invaso**" adını taşıyor. Fellini çağımızın sinirli, gergin ortamında bir simge durumuna düşen bir adamın öyküsünü anlatıyor. Gazetelerin, Mass-Media'nın, başkalarıyla olan ilişkilerinin yıpratıcı etkisi, onu kendi kendinden uzaklaştırıyor, kişiliğinden boşaltıyor, somut dünyanın dışında, bellek ve düşüneyinde bir Utopia aramağa yöneltiyor. **Fellini**, film için, "hiç birşey gerçekçi değil, filmin anahtarı, deformasyon, biçim değiştirmedir" diyor. "iki boyutlu bir yolculuğun öyküsü.. Biri, artan dünya nüfusunca henüz işgal edilmemiş, zehirlenmemiş bir adanın, diğeri ise, sinir bozukluklarının kurbanı olmamış bir iç adanın aranması"..

B. Bertolucci / Il Conformista (Yasaklandı)

Grigori Kozintsev (Öldü)

YENİ ÇEVİRİLENLER..

John Boorman, İrlanda'da doğal dekorlar içinde "Zandoz" adlı bir bilim-kurgu filmi çekiyor. Bu çok değişik filmin baş rolünde, Sean Connery oynuyor.. Joseph Losey'in birçok filminin de senaryosunu yazan ünlü İngiliz piyes yazarı **Harold Pinter** yönetmenliğe başladı. "Butley" adlı filminin baş rolünde Alan Bates, Jessica Tandy oynuyorlar. İşin ilginç yanı, senaryo Pinter'in değil, Simon Bray'ın... Dr. Frankenstein, sinemanın yeni modası.. Andy Warhol'un filminden gayri, **Jack Smight** da aynı konuyu, James Mason'la filme çekiyor. Senaryo, ünlü yazar Christopher Isherwood'un.. **John Frankenheimer**, "Impossible Object" filminin başarısızlığından sonra, "İceman Cometh" i bitirdi. Eugene O'Neill'in bir piyesinden alınan filmde, Lee Marvin, Fredric March, Robert Ryan gibi oyuncular oynadı. Bu film, geçenlerde ölen Robert Ryan'ın da son filmi oldu.. **Burt Lancaster**, Roland Kibbee ile birlikte yazdığı senaryoyu, yine birlikte filme çekiyor. Filmin baş oyuncusu da Lancaster.. **Pier Paolo Pasolini**, ünlü üçlemesinin üçüncü bölümü olan "Binbir Gece Masalları"na başladı. Franco Citti, Ninetto Davoli, Ines Pellegrini baş rollerde görüyor.. **Duccio Tessari**, bir gangster filmi olan "Tony Arzenta'yı Alain Delon ve Carla Gravina ile çekiyor... İtalya'nın başarılı kadın yönetmeni **Liliana Cavani**, "Gece Kapıcısı" filminde Dirk Bogarde, Gabriele Ferzetti, İsa Miranda'yı yönetiyor.. **George Pan Cosmatos**, "Roma'da Katliam" filminde, Richard Burton ve Marcello Mastroianni'yi birlikte yönetiyor. Carlo Ponti yapımı olan filmin müziğini, Ennio Morricone hazırlıyor... Dominique Lapierre ve Larry Collins'in "O Jerusalem" adlı ünlü kitabını, Fransız genç yönetmenlerinden **Claude Berri** filme alacak.. Scott Fitzgerald'ın tamamlanmamış son romanını "Last Tycoon" dan alınan bir filmi, MGM, **Mike Nichols**'un yönetiminde çekecek.. Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza"sının yeni bir uyarlamasında, **Luigi Barboni**, Franco Nero'yu yönetecek.. **Carlo Lizzani**'nin "Mussolini'nin Son Günleri"nde, diktatörü Rod Steiger canlandırıyor.. Almanya'da çekilecek olan "Lilli Marlene" filminde, Liza Minnelli'yi, babası **Vincente Minnelli** yönetecek.. Daniel Mann'ın yönettiği "Lost in the Stars" adlı müzikalde, İstanbul şenliğinde temsiller veren ünlü bale yıldızı Paul Kelly de oynuyor ve eserin koreografisini yönetiyor... John Kennedy'in öldürülmesi olayı, "Executive Action" adlı bir filme konu oluyor.. **Dalton Trumbo**'nun senaryosunu yazdığı filmde, Burt Lancaster, Will Geer oynayacaklar. Filmin, CIA ve FBI tarafından varılan ortak bir kararın ışığında hazırlandığı söyleniyor...

Soruşturma

BU GÜNE KADAR ÇEVİRİLEN EN İYİ 10 TÜRK FİLMİ

Düzenleyen : Ağâh ÖZGÜÇ

Cüneyt Arkın (Oyuncu)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Kanun Namına / L. Akad
- 2 — Beyaz Mendil / L. Akad
- 3 — Gelinin Muradı / A. Yılmaz
- 4 — Üç Arkadaş / M. Ün
- 5 — Otobüs Yolcuları / E. Göreç
- 6 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 7 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 8 — Bitmeyen Yol / D. Sağıroğlu
- 9 — Ağıt / Y. Güney
- 10 — Yaralı Kurt / L. Akad

İrfan Atasoy (Yapımcı-Oyuncu)

- 1 — Umut / Y. Güney
- 2 — Yılanların Öcü / M. Erksan
- 3 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 4 — İnce Cumali / Y. Duru
- 5 — Ağıt / Y. Güney
- 6 — Baba / Y. Güney
- 7 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 8 — Seyyit Han / Y. Güney
- 9 — Gecelerin Ötesi / M. Erksan
- 10 — Kurbanlık Katil / L. Akad

Burhan Bolan (Yön.-Senaryo Yaz.)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Kanun Namına / L. Akad
- 2 — Beyaz Mendil / L. Akad
- 3 — Düşman Yolları Kesti / O. Seden
- 4 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 5 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 6 — Vesikalı Yârim / L. Akad
- 7 — Yaprak Dökümü / M. Ün
- 8 — Cemile / A. Yılmaz
- 9 — Kuyu / M. Erksan
- 10 — Umut / Y. Güney

Recep Ekicigil (Sinema yazarı)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Beyaz Mendil / L. Akad
- 2 — Üç Arkadaş / M. Ün.
- 3 — Gecelerin Otesi / Metin Erksan
- 4 — Kırık Çanaklar / M. Ün
- 5 — Acı Hayat / M. Ün
- 6 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 7 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 8 — Hudutların Kanunu / L. Akad
- 9 — Umut / Y. Güney
- 10 — Ağıt / Y. Güney

Çetin Ener (Gazeteci)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Kanun Namına / L. Akad
- 2 — Beyaz Mendil / L. Akad
- 3 — Üç Arkadaş / M. Ün
- 4 — Yılanların Öcü / M. Erksan
- 5 — Acı Hayat / M. Erksan
- 6 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 7 — Bitmeyen Yol / D. Sağıroğlu
- 8 — Kızılırmak-Karakoyun / L. Akad
- 9 — Umut / Y. Güney
- 10 — Ağıt / Y. Güney

Ülkü Erakalın (Yönetmen)

- 1 — Yılanların Öcü / M. Erksan
- 2 — Şehvet Kurbanı / M. Ertuğrul
- 3 — Acı Hayat / M. Erksan
- 4 — Üç Arkadaş (1) / M. Ün
- 5 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 6 — Kırık Çanaklar / M. Ün
- 7 — Umutsuzlar / Y. Güney
- 8 — Hızlı Yaşayanlar / E. Göreç
- 9 — Yasak Sokaklar / F. Tuna
- 10 — Zümrüt / L. Akad

Naci Erhun (Oyuncu)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Kanun Namına / L. Akad
- 2 — Allah Cezanı Versin Orman Bey / A. Yılmaz
- 3 — Acı Hayat / M. Erksan
- 4 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 5 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 6 — Hudutların Kanunu / L. Akad
- 7 — Seyyit Han / Y. Güney
- 8 — Umut / Y. Güney
- 9 — Umutsuzlar / Y. Güney

Ertem Göreç (Yönetmen)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Bir Millet Uyanıyor / M. Ertuğrul
- 2 — Kanun Namına / L. Akad
- 3 — Beyaz Mendil / L. Akad
- 4 — Üç Arkadaş / M. Ün
- 5 — Namus Uğruna / O. Seden
- 6 — Kırık Çanaklar / M. Ün
- 7 — Yılanların Öcü / M. Erksan
- 8 — Karanlıkta Uyananlar / E. Göreç
- 9 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 10 — Umut / Y. Güney

Enis R. Olcayto (Gazeteci-Senaryo yz.)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Bir Millet Uyanıyor / M. Ertuğrul
- 2 — Vurun Kahpeye / L. Akad
- 3 — Vatan için / A. Arakon
- 4 — Aşık Veysel'in Hayatı / M. Erksan
- 5 — Alageyik / A. Yılmaz
- 6 — Karacaoğlan'ın Kara Sevdası / A. Yılmaz
- 7 — Ateşten Damla / M. Ün
- 8 — Haremde 4 Kadın / H. Refiğ
- 9 — Bir Türke Gönül Verdim / H. Refiğ
- 10 — Ağıt / Y. Güney

Sezai Solelli (Gazeteci)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Damga / S. Havaeri - L. Akad
- 2 — Kanun Namına / L. Akad
- 3 — Öldüren Şehir / L. Akad
- 4 — Şimal Yıldızı / A. Yılmaz
- 5 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 6 — Sinekli Bakkal / M. Dinler
- 7 — Bir Türke Gönül Verdim / H. Refiğ
- 8 — Acı / Y. Güney
- 9 — Umutsuzlar / Y. Güney
- 10 — Baba / Y. Güney

A. Kâmi Suveren (Sinema yazarı)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Bir Millet Uyanıyor / M. Ertuğrul
- 2 — Üç Arkadaş / M. Ün
- 3 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 4 — Üç Tekerlekli Bisiklet / Akad - Ün
- 5 — Haremde 4 Kadın / H. Refiğ
- 6 — Hudutların Kanunu / L. Akad
- 7 — Sevmek Zamanı / M. Erksan
- 8 — Aah Güzel İstanbul / A. Yılmaz
- 9 — Ağıt / Y. Güney
- 10 — Umutsuzlar / Y. Güney

Zafer Sülek (Gazeteci)

(Tarih sırasıyla)

- 1 — Bir Millet Uyanıyor / M. Ertuğrul
- 2 — Şehvet Kurbanı / M. Ertuğrul
- 3 — Vurun Kahpeye / L. Akad
- 4 — Beyaz Mendil / L. Akad
- 5 — Üç Arkadaş / M. Ün
- 6 — Gecelerin Ötesi / M. Erksan
- 7 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 8 — Hudutların Kanunu / L. Akad
- 9 — Umut / Y. Güney
- 10 — Baba / Y. Güney

Naki Turan Tekinsav (Arşivci)

- 1 — Yılanların Öcü / M. Erksan
- 2 — Haremde 4 Kadın / H. Refiğ
- 3 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 4 — Hudutların Kanunu / L. Akad
- 5 — Kızılırmak-Karakoyun / L. Akad
- 6 — Karacaoğlan'ın Kara Sevdası / A. Yılmaz
- 7 — Kuyu / M. Erksan
- 8 — Umut / Y. Güney
- 9 — Üç Arkadaş / M. Ün
- 10 — Çalığışu / O. Seden

Nihat Ziyalan (Oyuncu-Şair)

- 1 — Kuyu / M. Erksan
- 2 — Kızılırmak-Karakoyun / L. Akad
- 3 — Umut / Y. Güney
- 4 — Üç Arkadaş (1) / H. Refiğ
- 5 — Gurbet Kuşları / H. Refiğ
- 6 — İrmak / L. Akad
- 7 — Seyyit Han / M. Erksan
- 8 — Susuz Yaz / M. Erksan
- 9 — Bitmeyen Yol / D. Sağiroğlu
- 10 — Kırık Çanaklar / M. Ün

DÜZELTME: Geçen sayımızda yayımlanan Orhan Aksoy'un listesindeki 10. film "Acı Hayat", Metin Erksan'ın yönettiği eski filmidir. Düzeltiriz.

Sine - Mizah

ESKİ ELEŞTİRME BÖLÜMLERİ

Çoğu okur sinema eleştirisinin tümü yerine son kısmını okumayı tercih eder. Bir bakıma doğrudur da bu. Çünkü yazarın o film hakkında söyleyebileceği en somut değer yargısı bu satırlardadır. Biz de bu nedenle eski sinema yazarlarının son satırlarını ele alarak, filmleri neyi göre değerlendirip okuyucularına tavsiye ettiklerini belirtmeye çalışacağız.

Tevazuya göre

Paramount Amerika şubesinin vücuda getirdiği bu filmi, size tavsiye edecek değilim. Sade tek bir cümle ile eleştirimi bitirmek istiyorum. "Asıl sanatı ve sinemayı bu filmde anlayacaksınız."

Cihat Muammer (iki Yüzlü Adam) Holivut, s. 30, 1934

Krallara göre

Diğer taraftan o zamanlar Paris'ten geçen Belçika Kralı, Paris'teki Madeleine sinemasına giderek bu muhteşem filmi seyredip alkışladığı gibi, Musolini bu filmi iki defa, Danimarka Kralı üç defa görmüşlerdir. Ayrıca Amerika Cumhurbaşkanı Mr. Hoover de iki defa seyretmişlerdir. Etrafa dehşet saçan bu film senenin en heyecanlı ve muhteşem bir filmidir. Siz de görün.

(Trader Horn) Holivut, S. 32, Sah. 14, 1934

Hava durumuna göre

Fakat salonu terk edip, caddeye çıkıyoruz, cadde mevsim dolayısıyla soğuktur. Artık tesir kalmamıştır. Tesir altından kurtulup meslek icabı kâğıdımızı çıkarıp bu film hakkında fikirlerimizi yürütmeğe başlıyoruz. Greta Garbo Mata-Hari'nin şahsiyetini tam mânasiyle yaşatabildi mi? Karakterimiz Melek sinemasında görecekleri bu filmde Greta'nın son derece muvaffak olduğuna emin olabilirler.

C. M. (Mata-Hari) Holivut, S. 36, Sah. 10, 1932

Matmazellerin hâl-i durumlarına göre

Velhasıl film bütün kuvvetiyle, esrariyle bütün seyircileri titretiyor, hattâ filmin başında söylendiği gibi matmazelleri yanındakilerin kollarına sıkı sıkı sarılmaya mecbur eden bir dehşet ve heyecan filmidir.

(Canavar Geliyor) Holivut, S. 36, Sah. 3, 1932

Göz yaşına göre

Bu film bütün seyirciler üzerinde o kadar büyük tesir yapmaktadır ki, herkes hüngür hüngür ağlayarak salonu terketmektedir.

(Şampiyon) Holivut, S. 32, Sah. 4, 1932

Bakmıyor Çeşmisiyah'a göre

Hayattan alınmış benzersiz bir mevzuya dayanan bu film müzik cephesinden de çok kuvvetlidir. Hamiyet Yüceses bu filmde meşhur "Bakmıyor Çeşmisiyah a" şarkısını söylemekte, Saadettin Kaynak'ın "Çiya-Çiya"sı okunmaktadır. Bunun için tavsiyeye şayan görüyor ve tavsiye ediyoruz.

(Dinmeyen Sızı) Perde, S. 20, Sah. 4, 1949

Genç kızlara göre

Hayattan alınmış bir mevzuya dayanan bu kordelâyı genç ihtiyar, kadın erkek herkes ve bilhassa genç kızlarımız görmelidir. Gözleri yaşartan bir mevzu, dudaklardan ilelebet düşmeyecek şarkılar, kulaklardan silinmeyecek nağmeler bu filmin en cazip taraflarını teşkil eder.

(Ayşe'nin Duası) Perde, S. 21, Sah. 4, 1949

Gişe önündeki kuyruklara göre

Derin bir aşk, ızdırap ve aile faciasının, beyazperdeye aksettirilmiş harikulâde bir hikâyesini canlandıran bu film Fransa'da gösterilirken en katı yürekli seyirciler bile gözyaşlarını tutamamış, sinemalarının gişeleri sıra sıra halkla dolup taşmıştır. Bizde de gözyaşlarıyla sinemadan ayrılanlar bu fevkalâde filmi tekrar tekrar görmek için Taksim sinemasının önünde beklemektedirler.

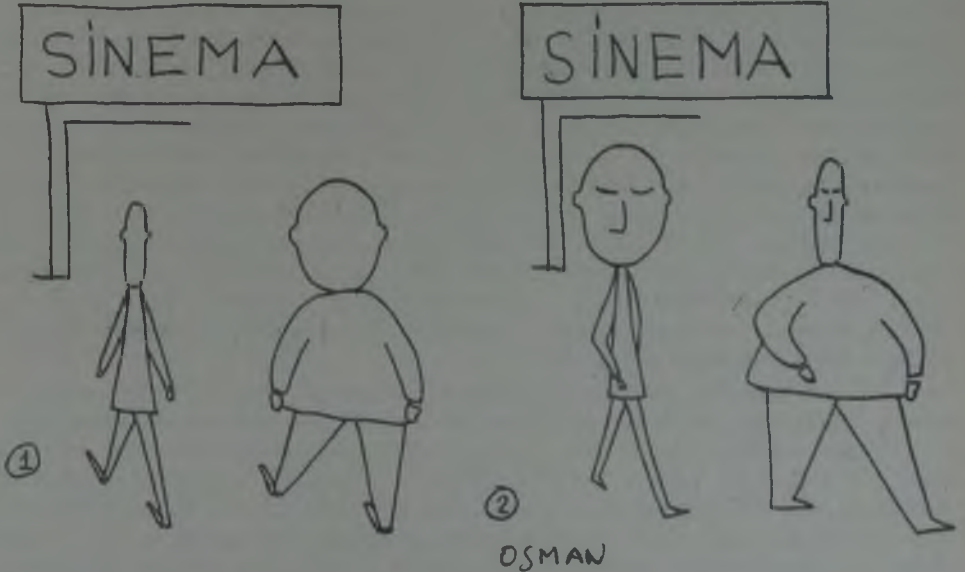
(Ebedî Dönüş) Perde, S. 33, Sah. 4, 1950

Ve oyuncularına göre

Artislerin tam mânasiyle rollerini ifa etmeleri ve gayet tâbi bir surette oynamaları, filme bambaşka bir güzellik vermiş ve bu eser seyirciler üzerinde o kadar iyi tesir bırakmıştır ki, seyirciler o filmdeki aileyi yakından tanıyorlarmış gibi ızdıraplarına iştirak etmişler ve mütemadiyen ağlamak zorunda kalmışlardır.

(Öldürdüğüm Adam) Holivut, S. 38, Sah. 9, 1932

Derleyen : Burçak EVREN

Yayınlar

FİLM TEKNİĞİ ÜSTÜNE BİR KİTAP

Burçak EVREN

Ayhan Eyikan, (Film: Yapımı, yönetimi, tekniği)
kendi yayınlarından. 254 sahife, 40 lira.

Sinemacılar dilinde "ölü mevsim" diye isimlendirilen yaz ayları, sinema literatürü açısından, bu görüşün tam karşıtı bir hayli hareketli geçti. Birbiri peşisıra yayınlanan sinema kitapları üzerine yazılanlar, gazete ve dergilerde film eleştirilerinden boşalan sütunlarda yer alarak, sinemaseverlerin dikkatlerini üzerlerine çektiler. Bir yandan bu kitapların sinema literatürümüzdeki yeri ve değeri, sinemamıza bakış açıları saptanırken, öte yandan sinemayı teknik açıdan ele alan bir başka kitap daha yayımlandı.

(Film : Yapımı - Yönetimi - Tekniği) adını taşıyan bu kitap Televizyon Dairesi Başkanlığı Dış Kaynaklar ve İlişkiler Müdürlüğünde görevli Ayhan Eyikan adlı bir yazara ait. Kalifornia Üniversitesinin Film bölümünde, 1964 de Londra Film Eğitim Okulu'nda olmak üzere film yapımı konusunda eğitim gören, yurda döndükten sonra film yapmaya başlayan ve (Elifin Çilesi) adlı filmle İran'da başarı ödülü alan Eyikan'ın eserinin eleştirisine geçmeden önce kitabın içeriğini oluşturan bölümlerden söz edelim.

(Film : Yapımı - Yönetimi - Tekniği) adlı kitap üç ana bölüme ayrılmış. "Çevirim Öncesi" olan ilk bölümde, "Film yapımcısının kendisine soracağı ön sorular", "Film yapımının temel görevlileri ve yapım plânlaması" gibi kitabın bütünü oluşturan teknik bilgilerden ayrı olarak sinemanın ne olduğu üzerinde durulmuş. Kitabın ikinci bölümü ise "Çevirim" adı altında sekiz kısma ayrılmış ve bu kısımlar içinde "Film Çeviriminde kullanılan araç ve gereçlerle bunların özellikleri" başlığında filmler, mercekler, kameralar, aydınlatma araçları ve diğer aksesuarlar şematik resimlerle anlatılmış. Bu bölümde yer alan diğer kısımlarda ise kompozisyon, dekor, makyaj, başlık, grafik ve özel etkiler şemalarla açıklanmıştır. Kitabın son ve üçüncü bölümü olan "Çevirim sonrası"nda laboratuvar, kurgu, negatif kesim ve filmlerin çoğaltılması hakkında bilgiler verilerek, filmlerin hızları ve uzunluklarıyla ilgili iki de çizelge eklenmiş.

Kitabın içeriğini oluşturan bölümler hakkında kısa bir özet verdikten sonra, bu kez de bölümleri eleştirisel bir tavırla ele alıp gözden geçirelim.

Yazar oldukça kısa olan ön sözünde, kitabın yabancı dilde yazılmış eserlerden ve film yapımı uygulamalarından edindiği bilgilerden derlenmiş olduğunu belirtmiş. Yazarın yine önsözde yer alan "Bu iki kaynağın verilerini yazıya dökmek, birbiriyle kaynaştırmak sandığımız kadar kolay olmadı. Yabancı kaynaklardan gerekli olanı seçmek, deneme ve uygulamalarımızın süzgecinden geçirdikten sonra, belirli bir düzen içinde ortaya koymak.."

sözleri bir bakıma yazarın kitabında düzen yerine bir düzensizlik, teknik kısmın içeriğiyle, nazari kısım arasında bir ahenksizlik yaratmış. Bu ahenksizlik te, teknik konulardaki anlatımın anlaşılma ve gereksiz uzatmalarıyla, ilk bölümde yer alan yazarın kişisel yargılarındaki basitlik ve tutarsızlıkla ifade edilebilir. Örneğin "filmin ana fikri ve konusu nedir?" bahsinde yazarın ana fikre verdiği örnek "İlâçlanmayan buğday tarlalarından iyi ürün alınmaz" ve yine bu konu üzerindeki yargısı ise "Birkaç ana fikri işleyeyim de, bir taşla iki kuş vurayım demek, eldeki kuşu kaçırmak demektir" gibi garip buluş ve görüşlerdir. Yazarın kendi görüşlerinden oluşan yanlış ve tutarsız yargılarına kitabın birinci bölümünün hemen hemen her bahsinde rastlamak mümkün.

İkinci bölümde ise "çevirim takımı" bahsinde yer alan isimler, teknik nitelikleri yerine, daha çok gereksiz tanımlamalarla anlatılmıştır. Ayrıca fizik kitabı gibi uzun uzadıya mercekler şekillerle izah edilmiş, buna karşılık kamera objektifiyle bağlantı kurularak, sinemanın ve kitabın en önemli aracı olan kamera üzerinde yeteri kadar durulmamıştır. Ayrıca teknik olmayan kısımlarda örneğin "Film oyuncusunun sorunları" bahsinde uzun uzadıya bu sorunlar — daha çok yazarın gereksiz buluşları — anlatılarak, eseri teknik bir kitaptan çok, ciddiliği su götürür piyasa kitaplarına benzetmiş. Ayrıca teknik bir kitapta bulunması gereken şekil ve şemalar da bir hayli az kullanılmış.

Sonuç olarak kitabın içeriğini teknik ve nazari bilgiler olarak ikiye ayırıp, bu değerler içinde ele alırsak, teknik kısmın gereksiz uzatmalara rağmen sinemaya yeni başlayanlar için az da olsa yararından söz edilebilir. Ama yazarın kişisel görüşlerini aksettiren daha çok alfabe basitliğini taşıyan nazari konularda aynı yargıya varmak biraz güç. Kısacası sinema literatürümüzde gereksinmesi duyulan "teknik" konusuna yeni birşey getirmiyor Ayhan Eyikan'ın kitabı.

YAR YAYINLARI

- KABAHAH KİMDE, Herzen - 25 Lira.
- ELVEDA GÜLSARI, Cengiz Aytmatov - 15 Lira.
- SOSYOLOJİ VE TARİH, Doğan Ergun - 10 Lira.
- YEDİ ASILMIŞLARIN HİKÂYESİ, Leonid Andreyev - 10 Lira.
- EKONOMİ POLİTİĞİN İLKELERİ, P. Nikitin - 15 Lira.
- NASIL YAPMALI - I, Çerņişevski - 15 Lira.
- NASIL YAPMALI - II, Çerņişevski, 25 Lira.
- MEZARDA YAŞAYANLAR (Bir Mahkûmun Anıları), Namık Behramoğlu - 7,5 Lira.
- BORAN, Tahavi Ahtanov - 15 Lira.

yar yayınları

P. K. 37-İstanbul

KISA FİLM KONUSU YARIŞMASI

No. 6

Bir köylü, sırtında heybesi ürkekçe kentin sokaklarından yürüyerek bir bankanın önünde durur, kısa bir müddet bakar ve aynı ürkeklikle içeriye girer. İçersi gidip gelen görevliler ve müşterilerle kalabalık ve gürültüldür. Köylü, renksiz giysileri ve tedirginliği ile bir kenarda kalır önce; farkedilmez. Az sonra genç görevli kız yanına gelerek "Buyurun, ne arzu ettiniz" der. Köylü, gülümsemeye çalışarak "Hasat sonrası da, para yatacağım" der, gizli bir coşku ve sevinçle. Kız, durumu çok olağan karşılar. Alışkın hareketlerle dekontları açar. "Ne kadar?" diye sorar, doğal bir sesle. Köylü, kendisi için büyük bu olayın olağan karşılanmasından mahzun "Üç bin" der. (Burada köylünün yöresel dili göz önüne alınarak baştaki Ü uzatılarak ve sonunda J sesi çıkarılarak sözcük söylenmelidir).

Kız şaşkınlık içinde başını kaldırır, köylüye bakar bir kere daha sorar. Aynı cevabı alınca hemen adamın yanına geçer. "Buyurun efendim, siz bir dakika istirahat edip, ben şimdi geliyorum" der. Ne yapacağını kestirememiş bir halde acele ile bir iki dolanır hemen sonra Müdürün odasına yönelir. Giderken de arkadaşlarına "Yüz bin, yüz bin" diye coşku ile haber verir. Aynı anda içersi karışır, heyecanla gidip gelmeler fısıldaşmalar görülür. Köylü ise sâkin, sessiz bir köşede oturmakta ve boş bakışlarla süzmektedir çevresini. Kız Müdüre haber verir, Müdür "Aman, eşantiyon durumu ne âlemde, çay kahve ısmarladınız mı?" diye heyecanla içeri gelir. Adama kahve ısmarlanır. (Bu bölümde anlamsız hiç bir yere varmayan, bir daire içinde kalan konuşmalar, mimikler çok iyi işlenecek; yoğun bir biçimde para ile kişilik arasındaki çelişki; saçmalıklar uyumsuz dramatik aksiyonlarla verilecektir.)

Köylü ise, böyle büyük birinin konuğu olmaktan sevinçli, ama şaşkındır. Müdür'ün yakın ilgisine ve konuşmalarına pek karşılık veremez, ürkektir. Nihayet, sıra para yatırmaya gelir, herkes heyecanlı; kafalar o tarafa çevrilidir. Banka'da diğer müşteriler unutulmuştur. Küçük kentte pek sık rastlanmayan bir olaydır, yüz bin liranın yatması. Köylü, kuşağından birkaç keseye sarılmış bir miktar banknot çıkarır, sayarlar, adama şaşkınlıkla bakarlar, hayâl kırıklığı içersinde "Üç bin?" derler. Köylü de tasdik edencesine "Üç bin" der. Görevliler düştükleri saçma ve aptalca durumdan şaşkın ve biraz öfkeli, sessizlik içersinde bakışlar, sonra sinirli sinirli gülmeye koyulurlar. Köylü ise, onların bu on dakika içersindeki sürekli değişen tutumlarından hiç birşey anlamamış, tamamen boş bakışlarla bakar ve o da anlamsız kesik bir gülüşle katılır diğerlerine.

Olay : Banka içinde geçer.

Kişiler : Köylü, orta yaşlarda, ürkek, tipik.

Kız : Genç, yumuşak sesli.

Müdür : Hafif göbekli, gözlüklü, 40 - 45 yaşlarında ve diğer banka elemanları.

Olayın, sonunda düşündüren bir güldürü niteliği taşıması ve belirtilen yerlerdeki jestlerin uyumsuz tiyatro türünden olması gerekmektedir.

A. Hamdi DOĞAN - Kadıköy/İstanbul

No. 7

ORMANDA DİRENİŞ VAR

Konu Doğu Karadeniz'de geçer. Bir ağaç kesim bölgesinde.. Karaçam ve gürgen ağaçlarıyla çevrili bir yayla düzlüğü.. Yemyeşil orman içinde yayla, uzaktan bir ada gibi görünmekte. Düzlükte yirmi - otuz yayla evi. Altları ahır, önleri gübrelik ve damları har-

tama örtülüdür. Yaylanın ortasından geçen yol ormanın içinden döne kıvrıla aşağılara iner, yaylayı köylere bağlar. Yoldan ardarda kadınlar geçer, yorgun. Sırtlarında ot yükü, odun yükü. Ellerinde kermane, yun egirirler yük altında. Yol kenarlarında kabukları soyulu tomruklar, kesili çam dalları, çürümeye yuz tutmuş ağaç kalıntıları görülür. (Bu görüntüler süresince hafif, bölgenin yabancı olmadığı bir muzik eşlik eder.)

Yoldan orman içlerine girildikçe gruplar halinde çalışan orman kesim işçilerine rastlanır. Ceketleri, çıkınları ağaç dallarına asılı. Damgalı, kocaman çam ağaçlarını iri dişli el hızarları ile dipten kesmekte, budamakta ve soymaktadırlar. Soyulu tomruklar, ağaç kalıntıları ve çam yaprakları üzerinden kızak gibi kaydırılarak yol kenarlarına indirilmekte.

(Kamera ormanın derinliklerine doğru ilerler.) Bir işçi ormanda düşe-kalka koşmakta. Bodur ağaçlar ve çalılıklar arasından zorlukla sıyrılarak kesim işçilerinden bir guruba yaklaşır. Elleriyle bir yerler gösterir, bir şeyle anlatır ve koşarak ağaçlar arasında gözden kaybolur. (Olay uzaktan gösterilir, ses duyulmaz.) İşlerini bırakan gruplar ellerinde baltaları, hızarları, tomruk kaydırma sopalarıyla ayrı ayrı yönlerden yayla kahvesine doğru yürürler. Kahve, yayla düzlüğünün ortasında, genişçe ve tek katlıdır. Alçak hasır iskenileri, üç köşeyi dönen seti ve kaba-saba masalarıyla bir yayla kahvesi işte. Gelen işçilerle kalabalıklaşır kahve. İşçilerin davranışlarında genel bir coşku göze çarpmakta. Küçük küçük gruplar aralarında birşeyler tartışmakta.

Konuşmacı ayağa kalkar. Kahvede ses-soluk kesilir. (Konuşmacı karaoluk iş gurubundandır. Kentte fabrika işçiliği yapmış, sendika çalışmalarından ötürü işinden atılmış, mapusa girmiş. Yeni kurulan kesim işçileri sendikasının bu bölge temsilcisidir. Uzun boylu, ince yapılı, işe dayanıklıdır. Kartal burnu, düzeltilmemiş bıyığı, çakmak çakmak gözleriyle güven vericidir.) Konuşmacı bir eliyle, üzerinde "DİRENME KOMİTESİ" yazan masanın kenarını kavrar, diğer elini konuşmak üzere yukarı kaldırır. (Konuşma sözsüzdür. Eşlik eden müzik etkili ve coşturucudur.) İşçi topluluğu konuşmacıyı ilgi ile izler, tavırlarıyla onaylarlar. (Kamera sözsüz konuşma süresince ara ara kahveyi dolandır.) Köşelerde "50 DEĞİL 90 LIRA", "DİLENME DEĞİL, DİRENME", "SAVAŞTA EFENDİ, BARIŞTA KÖLE, SÜRER Mİ BÖYLE", "ARKADAŞ! HAKKINI ARAMAK İÇİN SENDİKALAŞ" yazıları okunur. Bu sıra kapı hızla açılır, başlar kapıya döner. Gelen çocuk eliyle dışarıyı gösterir; gözleri korkuludur. Kalabalık dışarı çıkar, kahve kapısı önüne yığılır. Jipten inmiş üç jandarma kahveye doğru yürümekteler. Yayla evlerinden çıkan kadın ve çocuklarda biraz ilgi, biraz korkuyla kahveye yönelirler. Onbaşı işçilerin önünde durur, elindeki kâğıdı göstererek bir şeyler sorar. Konuşmacı öne çıkar, kâğıdı okur ve iki jandarmasının arasında jipe yürür. Kahve öndekiler anlamlı bir durgunluk içindedirler.

Konuşmacı, dolambaçlı orman yollarından kente götürülürken işçiler de ellerinde baltaları, tomruk kaydırma sopaları, yanlarında karıları ve çocuklarıyla direnmeyi başlatmak üzere ormana doğru topluca yürürler.

Tomruk yüklenmek üzere gelen kamyon sürücüsü sert bir frenle aracı durdurur. Yolun ortasına kalınca bir ağaç çakılıdır. Sürücü eğilir, ağaca çakılı teneke levha üzerindeki yazıyı zorlukla okur : "BU ORMANDA DİRENİŞ VAR!"

Mazlum DOĞAN
TÖB-DER Şubesi - TRABZON

No. 8

(Bu film renkli olarak düşünülmüştür.)

Kamera bir karınca yuvasına dikey bakmaktadır. Derin bir sessizlikle. Yiyecek parçacıkları taşıyan karıncalar. Birbirlerine yardıma koşan, kavuşan, didinen karıncalar detaylı olarak gösterilir ekranda.

Hep sessizlik içinde. Bir sürü karınca, mümkün olduğunca çok. Sonra içlerinden birine doğru iner kamera. Karınca büyür, büyür, belirsizleşir...

Top gibi patlayan bir gürültüyle, bir fabrika içi görünür. Çelik kollar inip kalkmakta, işçi kalabalığı çalışmaktadır. (İşçiler kimin ne yaptığı detaylanmadan, toplu bir biçimde verilmelidir). Usulca gürültü artacaktır. Bir süre, kamera hep dolanır fabrikanın içini, mekanikten çok insanı seçerek. Birden her sesi bastıran bir düdük. Paydos çalar.

1. Görüntü : Yüksek bir tepeden deniz. Sonsuz bir deniz. Sessiz. Sonra kümelenen bulutlar.

2. Görüntü : Bir sifondan bardağa dökülen bira. Çok köpüklü. Hızla taşar. Fondan belirsiz bir dilde yüksek sese konuşmalar duyulur, gülüşler kesik kesik. Aynı anda bir trenin raylar üzerinde hızla gitmesi gibi ritmik bir gürültü başlar. Gürültü artarken...

Fabrika. Aylıklar verilmektedir. Kuyruk. Sırayla çağrılır işçiler, isimleriyle. Kimi parmak basar, kimi bir şeyler karalar imza olarak. Biri de güzelce atar imzasını. Dördüncü işçi "Fazla mesailer eklenmemiş bu ay da" dağıtıcı şaşkın bakar. "Ne zaman?" "Evvvelki ay yapmıştık ya.. Hilmi usta dediydi" bir an. "Haaa o mu? yardım ettiniz o zaman gece vardiyasına kardeşim. İş çoktu, birkaç kişide hastaydı" "Ama fazla mesai dedi de geldik biz" "Yok yanlış kardeşim, fazla mesai falan yok" "Ama öyle dedi de Hilmi us.." "Eeeh uzattın ama, ben yok öyle şey diyorum. Kimin işine gelirse canım. Ekmek parası yiyoruz burdan, elbet patron sıkışınca kalınacak. Sen beni gözet ben de seni, değil mi ya?"

Sessizlik. Karıncalar yuvalarını kapatmışlardır. Toprak. Önce birkaç damla su.. Giderek artan su damlacıkları. Yağmur bastırır. Rüzgârın sesi. Mevsim değişmektedir.

Dördüncü işçi yanında iki arkadaşıyla kapıdan çıkar. Kalabalığa karışırken kamera geriler, genelleştirir insan akımını akşamüstlerinin. Korna sesleri. Akan kalabalık. Ellerde küçük paketler. Paket taşıyan eller. Her çeşitten. (En az on el görülmelidir.) Tekrar kalabalığın geniş çekimi. Zoom. Son model bir araba hızla geçer. Ardından dördüncü işçi bir balgam atar yere. Bir vapur tiz düdük öttürür. Martılar çığlıklarla havalanır.

Rihtimde bir çocuk saçları uçarak denize koşar. Kamera ardındadır. Ağır çekimle izler, gittikçe ağırlaşır, çocuk havadayken durur. Bir an. Perde karardığında fondan bir makineli tüfek yayılımı duyulur.

Eller tekrar gösterilir. Hızla.

Taner AŞKIN - Mersin

No. 9 99 DERECE VE SONRASI

Küçük bir oda, duvarları boydan boya kitap. Masa başında bir aydın; uzanır bir kitap alır. Okurken ilginç bulduğu yerleri çizer. Hızla açılan bir kapının çarpma sesi. Kamerası sırtları dönük iki iri yarı adam Aradan aydınının "Ne istiyorsunuz?" diye soran bakışı. Uzanan bir kimlik : Emniyetten. Kamera yaklaşır, aydınının baş çekimi. Bakışlarda dehşet ve panik; sonra küçümseyen bir gülümsemeye dönüşür. Genel çekim : Aydının bükük boynu, emniyetçilerin yüzünde bir gurur ifadesi. Yerde darma dağınık kitaplar. Aydının koluna girerler. Aydının elindeki kitap düşer. Ayrıntı çekimi : Emniyetçilerin ayakları kitapları çiğneyerek kameraya yaklaşır.

Sabahı muştulayan bir alacakaranlık. Bir ova. Ortada demir parmaklıkların oluşturduğu bir kafes. Kafesin çevresinde Şölen masaları. Masalarda çeşitli ulusların burjuvasını simgeleyen kişiler : Teksas'lı petrolcu, Güney Amerika'lı, Anadolu'lu toprak ağaları, tek yöneticisi ensesi kalınlar vb. Din adamları, bol madalyalı askerler... Çılgınca eğlenmekte, yiyip içmekte, dans etmektedir. Çok canlı bir müzik. Kamera masaların arasından kayar, ortadaki kafese doğru. Kafesin kapısı açılır, emniyetçiler aydını kafesin içine itelerler. Müzik kesilir. Aydın sendeleyerek düşer. Kafeste bir ak güvercin vardır. Aydın güvercini avucuna alır. Kamera yaklaşır. Ayrıntı çekimi : Güvercinin başı. Kamera uzakla-

şır, aydının çevresinde kafese atılmış birçok kişi görünür : işçi, köylü, aydın kişiler. Güvercin uçar, kafesin demirlerine çarpıp düşer. Kafestekiler parmaklıklara elbirliğiyle yüklenirler, güvercinin çıkabileceği kadar demirleri eğeler. Fon müziği : Çalışan fabrikadan saptanmış görüldü. Güvercin kafesten çıkar. Bir burjuva güvercini havada kapar. Sessizlik. Burjuva öni bir hareketle güvercinin boynunu koparır. Burjuvaların alkış ve kahkahaları ile canlı bir müzik başlar.

Yerde çırpınan başsız güvercinden toprağa akan kanın yerinden fıskıran bir gül fidanı.

Kafestekiler birden canlanırlar, zorlayarak kafesin parmaklıkları arasından bir gedik açarlar. Çıkarlar, elele tutuşup burjuvalara doğru yürürler. Burjuvalar panik içinde geri geri giderlerken masaları devirirler. Kafesten çıkarlar elele, Dağ Başını Duman Almış Marşı eşliğinde ilerlerken güneş ufuktan kendini gösterir. Burjuvaların görüntüsü silikleşerek kaybolur. Kamera, kafesten çıkanların kenetlenmiş ellerine doğru yaklaşır. Ekran-da "Devamı tüm yeryüzü sinemalarında" yazısı görülür.

Sabit BAYILDIRAN

Ziyapaşa Ortaokulu Türkçe Öğretmeni - Adana

No. 10

BİR AĞUSTOS SABAHİ

BİRİNCİ BÖLÜM : İşçi evinin iç yaşantısını anlatır. Durağan ve uzun çekimlerle hayatın yeknesaklığını, bireyin umutsuzluğunu ve bikkinliğini verir. Ayrıca aile yaşantısına, kadın-erkek ilişkilerine az da olsa değinir. Günlük olağan olaylardan oluşmuştur. Fon müziği kullanılmaz, yalnız metnin gerektirdiği efektler kullanılır. Sessizlik hâkimdir.

- Apartmanların arasından yavaş yavaş yükselen güneşin görüntüsü.
- Bir gecekondu önünde tünemiş horozun ötüşü.
- Alıcı kayar, boş bir mahalle sokağı görünür.
- Gecekonduğun içi. Genel çekim. Köşeye yerleştirilmiş bir yatakta karı-koca uyumaktadırlar. Adam isteksiz kalkar, yatağın kenarına oturur. Duvardaki ceketine uzanır. omuzuna alır, pencere yanındaki kerevete oturarak dışarı dalar gözleri. Bütün bu hareketleri alıcı takip etmektedir. Adam bir cigara yakar. Hareketleri yavaş ve isteksizdir.
- Kadın kalkar. Bakışmazlar ve konuşmazlar. Baş örtüsünü bağlar, dışarı çıkar.
- Adamın, pencere önünde aynı pozda oturduğu görülür. Gözleri dalmıştır.
- Kapı açılır, kadın elinde tepsiyle içeri girer. Tepside kahvaltı için zeytin, peynir v.s. ve çaydanlık görülür.
- Aynı odada, bir yer yatağında yan yana yatmış üç küçük çocuk görülür. Uyumaktadırlar.
- Adam masaya oturmuştur. Omuz çekimi. Hareketsizdir. Karısının kolu uzanarak adamın önündeki bardağa çaydanlıktan çay koyar. Adam önce bir yudum çay içer, sonra önündekileri yemeye başlar.
- Gecekonduğun dıştan çekimi. Adam kapıyı açar, dışarı çıkar. Arkasından karısı görünür. Alıcı yaklaşır, adamın omuz çekimi alınır. Adam başını kaldırır, güneşe bakar. Yorgun ve isteksizdir.
- Gecekondu kapısının yakın çekimi. Eşikte ana ve üç çocuk uyku sersemliğiyle durgun, boş bakmaktadırlar. Alıcı uzaklaşır, adam görüntüye girer ve ardına bakmadan yürür. Alıcı hareket etmez, gecekondu görüntüsü kalır.

İKİNCİ BÖLÜM : İşçinin sokağa çıkıp, işyerine gidişini konu alır. Çekimler bir yürüyüş temposu içindedir. Devamlı hareket göze çarpar. Önceleri yavaş tempoda gelişen yürüyüş, zamanla hızlanır. Çekimler, yürüyüşü, çalışmayı yani genel olarak hareketi verebilmek amacıyla kısa ve canlıdırlar. Bölüm, bu kısa çekimlerin seri birleşmesinden meydana gelir. Birinci bölümdeki işçi, yerini işçilere bırakmıştır. Bireyden kitleye geçilmiş-

tir. Bölümün başında başlayan ağır bir bağlama havası, yavaş yavaş hızlanır ve sonunda bir oyun havasına dönüşür.

- Gecekondu mahallesinin sokağı görünür. Sokak yavaş yavaş hareketlenmeye başlamıştır. Evlerden tek tük adamlar çıkar, selâmlaşırlar, ikişer üçer toplanarak bir yöne doğru yürürler.
- Yürüyen adamların arkadan görüntüsü. Mahalle arkada kalmıştır, uzakta büyük apartmanlar görünür. Yürüyen adamlara ara sokaklardan katılanlar olur.
- Alıcı yolun kenarında durur ve boş bir köşeyi alır. Köşeden adamlar çıkarlar. Alıcı adamları takip eder ve eksenî etrafında 180 derece dönerek bütün yürüyüşleri saptar. Nihayet adamların arkadan görünüşleri saptanır.
- Yürüyen adamlar artık şehrin sokaklarına ulaşmışlardır. Apartmanlar arasında yürüyüşleri görünür. Sokaklar henüz ıssızdır.
- Adamların arkadan yürüyüşleri görünür. Alıcı yavaş yavaş yükselir, görüntü giderek genişler ve sonunda şehrin mümkün olan en büyük görüntüsüne ulaşır. Adamlar, şehrin içinde kaybolmuşlardır.

A. KAZASOĞLU - Lise mezunu

No. 11

KULE

Sabahın karanlığında yoksul bir gecekondu mahallesinin uzaktan görünüşü. Ana, pencerenin yanındaki sedirde oturmaktadır. Bugulu camın dışına gelip durmuş sabah karanlığında yüzü seçilmez. Yer yatağında bir çocuk uyumaktadır. Dudaklarının kıvrımında ince bir gülümseme. Yüzü tertemizdir. Çocuk uyanır, anasıyla birlikte çay içerler. Sonra, gecekondu Beyazıt meydanındaki işine gidene dek çocuğu izleriz. Haftada bir kez gün ışığını görebilen — o da pazarları, gökyüzü bulutlarla örtülü değilse — küçük bir kalaycı çırağıdır. Her sabah çürümüş duvarların, ölü sokak lâmbalarının yanı sıra yürür. Sokağın insanı dışlaştıran, üşütücü sessizliğinde bir başımadır. Yalnızdır. Bindiği halk otobüsünün penceresinden dışarı bakar. Önce, camlarından ışık sızan ahşap evler geçer pencereden. Sonra mezarlıklar. Sabah karanlığında beyaz mezar taşları. Gittikçe hızlanır otobüs. Pencereden yıkık duvarlar, karanlık cami avluları, bir mescidin yıkık minaresi geçer. Sonra geniş caddeler. Apartmanlarda ışık yoktur. (Anlaşılaçağı gibi yoksulluk, bilinçsiz de olsa doğaötesi bir dünyanın görüntülerini çağırıştırır. Bu görüntüler çocuğun bilinçaltında KARANLIK kavramıyla ilgili olmalı. Işıklı vitrinlerdeyse sıcak, değişik bir dünyanın nesnelerini görürüz. Yıldızlı pastalar, mankenlerin çıplaklığı, oyuncaklar. Çocuğun yabancılık duyduğu düşsel görüntüler.)

Çocuk Beyazıt meydanından geçerek Bakırcılar çarşısındaki işine gider. Kulenin ardında — Beyazıt Kulesi — uzak, büyüğü bir AYDINLIK. (Çekim, kulenin bir simge olduğunu belli edecek kadar uzun sürmeli burada.) Sabah olmaktadır. Ustası kolundan tutup işe başlamasını söyleyince merdivenden inerek karanlığın içinde yiter. Hareketleri aşırı bir bezginlik, biraz da, aydınlığı görememenin getirdiği ezikliği taşımaktadır.

ŞEHİRDE SABAH : Bu bölümle ilgili plânlarda AYDINLIK kavramı bütünlenir. Aslında yaşamın gerçeğinde olan, alabildiğine doğal bir aydınlık sözkonusudur. Işığın duran ama yaşayan dünyası hiç abartılmadan sergilenmeli. Herşeyin gerçek rengini oluşturan, yalnız, öbür günlere benzeyen bir gün. Güneşli bir sabah. Şehrin gittikçe artan devingenliği, bulvar kahvelerindeki masaların üstünde güneş, pahalı bir otelin temiz bahçesinde kahvaltı yapan insanlar, v.b..

Yeniden kalaycı dükkânının kum zeminli, derin kuyusuna döneriz. Çocuk çalışmaktadır. Kapkacağı, tencereleri, bir yığın bakır eşyayı kalaya hazırlar. Her yan karanlıktır. Dışardan vuran yarı-aydınlıkta çırağın yüzünün gittikçe kirlendiği görülür. Önünde yığılı bakır eşyaları asitle silmektedir. Küçük alnında belirmeye başlayan ter damlaları kuyunun sıcaklığını kanıtlar. Gözlerini, bakıra değen asidin çıkardığı dumandan sakınmak için

aradabir yana çekilir. Alıcı kuyunun içinde dolaşır bir süre: ıslak, taş duvarlar yoksullar mahallesinin daracık sokaklarını çağrıştırmaktadır. Karanlığın ucundan bir parça mavi gökyüzü görünür. Mavinin önünde küçücük duran kule. Çırak işe ara verir, kuleye bakar. Gülümseyerek elini uzatıp parmaklarıyla yakalamaya çabalar. Kule bir oyuncaktır sanki. Çocukluğunda oyuncak kuleler yapmamış olmanın acemiliğiyle bir süre cınar. Sonra daha hızlı bir tempoyla çalışmaya koyulur. Yaşayan bir insan gibi soluk alıp veren körüğün sesi gittikçe fazlalaşmaktadır. Aşağıda, çocuğun kalaya hazırladığı eşyaların şekilsiz görüntüsü. Yukarıda, dükkânın bir köşesinde tencere kapakları parlamaktadır. Kuyuda çalışan çırak aydınlığa çıkarmıştır onları. Bembeyaz, göz kamaştıracak kadar parlaktırlar. Çocuğun kendisi aşağıda, karanlıktadır. Emeğinin nesnelleşmesi bir ışık simgesi olarak kalaylanmış kapakların parlaklığında yansır. Kuyu gittikçe derinleşmektedir sanki. Aşağılara doğru sessizce indiğini duyar çocuk. İki yanından, ıslak duvarlar hareket ederek yükselmeye başlar. Karanlık çoğalmaktadır. (Kule-yerin dibi çelişkisi umutsuzluk uyardırmalı seyircide. Uygarlaşmanın getirdiği çağdaş görüntülerle, kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinin lonca düzeni arasındaki uyumsuzluğu vurgulamalı. Önce yabancı, yaşanmamış bir dünyanın — çocukluğun — simgesi olarak beliren kule şimdi YÜKSEKLİK kavramını oluşturmaktadır). Kulenin arkasında hep duran gökyüzü yavaşça kararır. Çocuk kuyudan çıkarak çevresine bakar. Işık çekilip gitmiştir dünyadan. Akşamdır. Yorgun adımlarla Bakırcılar çarşısından geçerek akşam kalabalığına karışır. Her sabah aynı acıyla kendini tekrarlayan karanlık yaşamına doğru yürür. Beyazıt meydanındaki kör dilencinin görüntüsü gittikçe yaklaşır. Kapalı gözlerinde derin bir unutuşu sürdüren sert çizgiler. Güvercinlere mısır taneleri atarken fotoğraf donar.

Nedim GÜRSEL - İstanbul

ELÇİ

Zaman . Son yıllardan birisinin ılık yaz günü.

Yer : Doğu'da, birbirinin özdeşi olan iki köy. Tek gözlü, toprak damlı evlerdir bu köyleri oluşturan.

Kişilerin betimi : Erkekler, kalitesi olanağa göre değişen, lâstik ya da iskarpin, şalvar veya pantolon, ceket, yelek, işlik giyip şapka vururlar. Kadınların ayakkabısı da erkeklerinkinin kadıncasıdır. Kat kat fistanları vardır. Başlarındaki kofi (fes) lerden altın ya da gümüş paralar sarkar. Giysilerde göz alıcı çiğ renkler egemendir.

Olay :

Derenin içine kurulu köyde düğün vardı. Davul zurna eşliğinde halay çekenleri seyredenlerin birisinin yanına bir çocuk geldi. "Abo Ağa seni çağırı" dedi. "Meni nece çağırı Abo Ağa? İşi duştı?" "He, seni çağırı." "Git, geliyem."

Çocuk önde, adam arkada kalabalığı yararak yürüdüler. Köyün tek iki katlı evine çıktılar. Çocuk kaldı, adam bir odaya girdi. İçeride, oturusharındaki ağırbaşlılıktan yabancı oldukları anlaşılabilir misafirler vardı. İpek örtülerin kapladığı masada oturmuşlardı. Yerde ağır İran halısı, duvarlarda, Doğu âlemlerini yansıtan küçük halılar vardı.

"Meni niye emritmişsen ağa " diye sordu yeni gelen. Konuşanlarda birisi şöyle bir kaldırdı başını. "Elçi olacağın Ehmo." dedi. "Kalecik'e gidip, Molla Kasım'a, Abo Ağa elli atlı, yüz yayayla gızını almaya geleceğ dersin. Ona göre sofraya donatsın, hazırlık yap-sın Kasım Ağa. Sakin beni mahcup etmeyesen. Haberi yerine salimen ulaştırırsan."

Adam bunları söyledikten sonra yanındakilere dönüp birşeyler anlatmaya başladı :

"Yavu ne belâli başımız var. Biz de el âlem gibi olah, paramızı işe yatırah dedik. Bi gamyon aldım. Eyi de bi şoför duttuh. Ama şansımız yaver getmedi."

Çevredekiler, ne olduğunu sorunca adam geçmişe döndü : "Geçen gün Muradiye'den Erciş'e dönerken yolda yaşlı bi garı görmüş şoför. Acımış, almış gamyona, yağmur yağmış. Birisi de Muradiye'den bi tabut atmış arabaya. Garı, ıslanmışım diye tabuta

girmiş. Sen belâya bah ağam. Biraz gedince, iki gişi el galdırmaz mı dur diye.. Şofor onarı da almış. Lâkin, yeni binenlerin tabuta giren garıdan haberleri yohmuş. Biraz daha gedince, tabuttaki garı başını çıharıp da, "Erciş'e daha çoh var mı?" deyince, arabaya sonradan binenler, "Aha ölü hortladı." diyerek kendilerini arabadan atmışlar. Ölmüşler hemen. Bizim şofori de içeri tihtılar. Şimdi araba boş yati. Belâyı görısiz ya..."

Ağa, anlattıklarının etkisini görmek için çevredekilere bakmak istediğinde, ortada duran Ahmet'e takılır gözleri. "Ula Ehmo niye durısan? Niye getmisen?" "Men gidemenem ağam. Meni Kalecikliler tanivilar. Elçi geldiğimi annarsalar yapmadırlarını biraşmazlar." "Ula biz bi şey istiyih sen gorhup gitmisen. Sizin bize her gün düşer işiniz. Biz yine ses çıharmanih. Şimdi hemen git. Molla Kasım'a söyle, gızını hazırlasın. Hem bi bah. Kalecik'te davullar vuruli, halaylar çekili mi? Merah etme, zahmetinin garşılığını alısan."

Kalecik, Dikenli köyüne on kilometre ötededir. Delikanlılar, yaşlılar, kadınlar öbek öbek yemekte, içmekte, eğlenmektedirler. Binde bir görülen ağa düğünlerinden, eliğden geldiğince yararlanmaya çalışmaktadır herkes. Dikenli'den gelen keçi yolunun köye girişinde otağ kuran beş gençten birisi, aşka gelip tetiğe asılacakken kala kalır.

"Ula gelin bahın hele. Şu gelen Dikenli den Ehmo mudur?" "He vallah Ehmo'dur." "Ula bu ne gezi? Elçi olmasın?" "He vallah elçidir gurban. Abo Ağa'dan bizimkine haber getiri." "Ula yanılısiz. Heç elçi olsa at üstünde gündüz gözü köye gelir?" "Ula vallah bu elçidir. Siz bu inat Ehmo'yu bili misiz? Van'dan Tatvan'a getmah için gemiye binmiş. Gemide bile attan anmemiş. Tatvan'a gadar hep hayvanın sırtında getmiş. Boynunu vursalar, bi yere giderken atsız getmez. Galhın, başgası yahalamadan biz tutah oni."

Ağır ağır ilerleyen elçi, önünü kesen beş kişiyi görünce dizginlere asıldı. "Ula Ehmo sen elçimisen?" diye sordu avını yakaladığını anlayan beş kişiden biri. "Yoh vallah gurban, elçi felan değılem." "Sahliyi bah gorhah herif." "Ula niye sahlıyam? Heç elçi olsam böyle mi gelirem?" "Gelisen, biliyem seni, gelisen..." "Uşahlar, biraşın da gidim. Ta Van'a varıcam. İcecahalıp dönecam." "Elçisen sen. Heç sahlama. En attan aşağı."

Beş kişi yapışıp attan aşağı indirdiler adamı. "Durun uşahlar! Sarhoşsuz. Yanrış iş görısiz." diyen sesi duymuyorlardı artık. Tek gözlü toprak damın altına soktular avlarını..

Bu ara çocuklar, Dikenli'den gelen elçinin yakalandığını herkese yaymışlardı. Evin önü gittikçe kalabalıklaşıyordu. Gelenlerin çoğu içkiliydi. Sürgülü kapıyı zorluyorlar, içeri giremeyince yalvarıyorlardı ama onları içeridekiler duymazlıktan geliyorlardı.

Elçiyi yakalayan beş kişi, hemen cezalandırmaya geçmişlerdi. "Men hâkirim." demişti en varlıklı ailenin oğlu. "Sen savcısan. Sen de abugatsan. Sen bağıran memur var ya, o san. Sen de dinneyicisen. Şimdi mahkemiye gurup bu suçluyu mahgeme edah. Önce ellerine kelepçe vurun hele."

Beş kişi saldırıp kara kuru adamı yıktılar. Bağladılar ellerini arkadan. Karanlık evin ortasına dikip çevresini aldılar. Kendini hâkim ilân eden genç. "Savci gonaşsin." dedi. "Suçu nedir bu adamın?" "Suçu elçilidir." diyen gölge ayağa kalktı. "Bu adam, Dikenli'den gelip ağamızın gızını götürecahların elçisidir." "Ula uşahlar oyunu biraşın." dedi elçi. "Birazdan Abo Ağa adamlarıylan gelir. Gedip haber verem ki ağanız sofrı donatsın."

Kapının vuruluşu hızlanmış, sesler artmıştı. Savcı, yargıca doğru bağırdı. "Bahın, ağız ile söylediy elçiliğini. Suçunu kabul etti. Cezası verilmeli artıh." "Hem Molla Kasım, hem Abo Ağa gızcah size." "Ağalar köyün ganununa karşı mı gelecah zannedisen? Sen suçlusan. Sırcunun cezasını çekecahıan." "Sen ne diyisen abukat. Bu Ehmo suçlu midir?" "Suçludur hâkim beg." "Allah senin canını ala. Ula sen nece abugatsan? Beni nece savunisen?" "Men şehir abugatı değılem Ehmo. Hak' ne diyise oni söyleyem. Sen suçlusan. Bunu sen de bilisen." "Şahit, sen ne diyisen?" "Bu adam suçludur?" "Suçludur hâkim beg." "Bi de dinneyiciye sorah. Sen ne diyisen?" "Suçludur..."

Yargıç çevresindekilere sordu: "Ne ceza verah buna. Söylen bahalım." "Bana göre asılmalı." dedi savcı. "Ganun bunu emreder." "Abugat sen ne diyen?" "Men de asıl-sın diyem." Dinleyici, "yalnız çabuh verah cezasını, gapiı gırılcah nerdeyse." dedi. Yar-gıç son olarak "Men de sizin gibi düşüniyem." dedi. "Bu adamır asılması gerah. itirazı olan var mı?" Beş şen ses: "Yoh!" deyince hemen bir ip bulunup tavana takıldı. Bir çürük sandalye getirdiler ve adamı üstüne çıkardılar zorla. İtiraz eden sesini duymuyor-lardı elçinin artık.

Bu ara kapının vuruluğu içerideki sesleri yutacak kadar arttı. Pencere camı kırıldı. Kapının da kırılmasından korkan beşlerden birisi öfkeyle dışarı yürüdü. Kapı açılınca, or-tadaki adam boğazındaki iple ortaya çıktı. Yanındakiler onu ve eski sandalyeyi tutuyor-lardı. İçeriden öfkeyle çıkanı gören dıştakiler susup çekildiler birazcık.

"Ne vurısız gapiyi ula it döllerini?" diye çıkıştı dışarı çıkan. "Niye gapiyi açmışız?" diye karşı geldi birisi. Bu sözün açıkça kavgaya davet olduğunu bilen beşten biri, karşı-sındakiné saldırdı. Ortalık bir anda karıştı. Çılgık ve külürler içerdekilere elçiyi unuttur-du. Hemen kapıya atıldılar. İçeridekilerle dışarıdakiler arasında bir vuruşma başlamıştı. Kavga, ayırıcı insanların gelmesiyle kısa surede son buldu. En çok ayıplandığı için ola-cak, savcının geldi aklı başına ilkin. "Ula uşahlar elçi nece oldi?" dedi. Bu söz herkesi uyardı. İçeriye koşular.

Eve girdiklerinde, sandalyeyi devrilmış, adamı sallanır buldular. Atılıp ipi kestiler. Yığıldı kaldı adam. "Nece boh yediğizi gördüz mü? Adam çohtan ölmüş ula."

Beş kişi susuyor, evin içi gittikçe kalabalıklaşıyordu. Bir ara çember yarıldı. Kalın giysilere sarılmış, kır sakallı birisi geldi. "Ne yapısız bahalım?" dedi. "Bu adam niye yati?" "Elçiliğe gelmiş Dikenli'den ağam." dedi, olayı kavrayan birisi. "Bu beş gişi du-tup onu cezalandırmah istemişler. Ceza olsun diye asmışlar. Tam o sırada, dışarıda gav-ga çihinca adamı boğazındaki iple asılı birahip gavgaya girmişler. Geldiğimizde adam asılmış, sandalyesi gırılmıştı."

Molla Kasım sakalını sıvazladı. "Talihi bunu istemiş, ne yapalım?" dedi. "Gadere garşı hepimizin boynu gıldan incedir. Hem bi yanaşma öldü diye keyfinizden mi olacah-sız? Siz eğlenmenize bahın. Yalnız, ne gadar düğüncü geleceğini söylemeden ölmesi sıh-tı canımı. Ama bi elçi gönderip öğrenirim. Şimdi şu ölüyü kaldırın bahalım. Sonra da içip eğlenin. Unutun olanları. Hadi, ne durısız? Maho, şu Sülo'yu bize çağır acele. Di-kenli'ye gönderecem."

Herkes dışarı çıktı, Molla Kasım ölüyü evin arkasındaki boşluğa taşıttı. "Bah ula, şu ölüye iki gırşun sıh bahalım." dedi. İçkili hâkim şaşırıldı. "Nece durısen gefasız? Sıh iki gırşın şui a. İcerken vurulmuş, vuran de belli değil deriz, gapanır geder bu mesele."

İki el sıh sesi duyulur köyün ötelilerinden. Dışarıda içenlerden birisi, "Düğün de-diğin böyle olacah." der, kendi kendine. "Düğün etmah da ağalara yahışı."

Bu düşüncelere dalıp giden adamın yanına bıyığı yeni terlemiş bir genç gelir. "Sü-lo Dayı, Molla Kasım seni çağırır." der.

"Ne yapacahmış meni Molla Kasım, bilisen?"

"Bilmiyem iyice. (Dinleyen çerez atıştırmaktadır.) Lâkin şimdi Dikenli'den gelen elçiyi bizimkiler yahalamışlar. (Gülümser dinleyen, boş bardağa rakı doldurur.) Asmışlar adamı ceza olsun diye. Yalnızlık sonucu ölmüş. (Dinleyenin gülümsemesi iyice belirgin-leşir. Kadehini kaldırır. Diğerleri de kaldırırılar.) Yalnız, haberi söyleyemedim ölmüş elçi. Öyle belli ki, Molla Kasım seni Dikenli'ye elçi olarak gönderecah. (Diğerleri kadehlerini dikerler şerefe. Dinleyenin yüzünde gülüşü, elinde kadehi donakalır.)

(Not : Bu konu yarışma dışı yayımlanmıştır.)

Rıza ZELYUT
Kâzım Karabekir Ortaokulu
Türkçe öğretmeni - Van

1973 – 74

FİLM LİSTESİ

FİLMİN İSMİ	Yönetmen	ARTİSTLER
MAFİA'YI SATAN ADAM (The Valachi Papers)	Terence Young	Charles Bronson - Lino Ventura - Jill Ireland - Walter Chiari
KİRLİ SOKAKLAR (Across 110th Street)	Barry Shear	Anthony Quinn - Yaphet Kotto - Gilbert Lewis - Anthony Franciosa
SEVİMLİ KABADAYI (La Scoumoune)	Jose Giovanni	J. P. Belmondo - Claudia Cardinale - Michel Constantin - Enrique Lucerne
BÜYÜK SOYTARI (La Folie Des Grandeurs)	Gerard Oury	Louis De Funes - Yver Montand - Karin Schubert - Alice Sapritch
DAMGALI ADAM (Born To Win)	Ivan Passer	George Segal - Paula Prentiss - Karen Black - Jay Fletcher
ŞOK (Le Traitement De Choc)	Alain Jessua	Alain Delon - Annie Girardot - Robert Hirsh - Michel Duchaussoy
YARIM KALAN MUTLULUK (The Baby Maker)	James Bridge	Barbara Hershey - Collin Wilcox - Herne - Scott Glenn - Sam Groom
ŞÜPHE PEŞİNDE (The Offence)	Sidney Lumet	Sean Connery - Trevor Howard - Vivien Merchant - Ian Bannen
ROMALI DİLBERLER (Roma Bene)	Carlo Lizzani	Virna Lisi - Nino Manfredi - Senta Berger - Michele Mercier
ILIK BİR KIŞ GÜNÜ (A Warm December)	Sidney Poitier	Sidney Poitier - Esther Anderson - Yves Curtis - Johnny Sekka
MAVİ SAKAL (Blue Beard)	Edward Dmytryk	Richard Burton - Raquel Welch - Natalie Delon - Virna Lisi
MARİFETLİ POLİSLER (Io Non Spezzo.. Rompo)	Bruno Corbucci	Enrico Montesano - Janet Agren - Alighiero Noschese - Gordon Mitchell
KAYBOLAN KAHRAMAN (The Adventures Of Ulysses)	Franco Rossi	Bekim Fehmiu - Renauld Verley - Irene Papas - Marina Berti

FILMİN İSMİ	Yönetmen	ARTİSTLER
FİRAR (The Gateway)	Sam Peckinpah	Steve McQueen - Ali McGraw - Ben Johnson - Al Lattieri
MEKANİK (The Mechanic)	Michael Winner	Charles Bronson - Keenan Wynn - Jill Ireland - J. M. Vincent
BEŞ YABANCI (All Fouled Up)	Nanni Loy	Jason Bobards - Martin Landau - Nino Manfredi - Peter Falk
KANUNUN BEKÇİSİ (Life and Times Of Judge Roy Bean)	John Huston	Paul Newman - Ava Gardner - Jacqueline Bisset
SERT VE CESUR (Though Man)	Michele Lupo	Lino Ventura - Caroline Cellier
VAMPIRLER KRALİÇESİ (Queen Of The Vampires "HANNAH")	Ray Danton	Mark Damon - Andrew Prine - Teresa Gimpera - Patty Sheppard
VAHŞİ ATLAR (Wild Horses)	John Sturges	Charles Bronson - Jill Ireland - Marcel Bouzuffi - Ettore Manni
KOMŞUDAKİLER (The People Next Door)	David Greene	Eli Wallach - Julie Harris - Deborah Winters - Hal Holbrook
AŞKIN KUDRETİ (Man Power Over Women)	John Krish	Rod Taylor - Carol White - Charles Korvin - James Booth
ÖLMEYEN KAHRAMAN (Cromwell)	Ken Hughes	Richard Harris - Alec Guinness - Robert Morley - Dorothy Tutin
İLKEL AŞK (Creature The World Forgot)	Don Chaffey	Julie Ege - Tonny Bonner
MERHAMETSİZLER (Fools Parade)	Andrew McLaglen	James Stewart - George Kennedy - Anne Baxter - Kurt Russel
TANKLARIN SAVAŞI (Great Battle)	Yuri Ozerof	Büyük Harp Filmi
KIRIK HAYALLER (Pieces Of Dreams)	Daniel Haller	Robert Forster - Lauren Hutton
LONDRA CANAVARI (Strangler Of Rillington Place)	Richard Fleischer	Richard Attenborough - Judy Geeson - John Hurt
ARKADAŞLIK UĞRUNA (To Find A Man)	Arnold Schulman	Pamela Martin - Phillis Newman
ESRAR YUVASI (Puppet On A Chain)	Geoffrey Reeve	Barbara Parkins - Sven Bertil - Taube - Alexander Knox
SAHTEKÂR (Le Voyou)	Claude Lelouch	Jean Louis Trintignant - Daniele Delorme - Charles Denner
ÇAPKIN KIZ (Owl And The Pussycat)	Herbert Ross	Barbara Streisand - George Segal
BÜYÜK VURGUN (The Dollars "Heist")	Richard Brooks	Warren Beatty - Goldie Hawk - Gert Frobe - Scott Brady

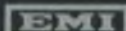
KONAK

FİLM

1973 - 1974

SEZONUNDA PIRLANTA LİSTESİ İLE YİNE BAŞTA

WARNER BROS

GÖKLER YANIYOR
 ZEPPELIN
 ELKE SOMMER - MICHAEL YORK
 Yönetmen: ETIENNE PERIER
AŞKA VAKİT YOK
 WHAT'S UP DOC
 BARBARA STREISAND - KIAN O'NEAL
 Yönetmen: PETER BOGDANOVICH
ŞEYTAN DİYOR Kİ
 LES NOVICES
 BRIGITTE BARDOT - ANNIE GIRARDET
 Yönetmen: GUY CASARL
TEK ADAM
 THE OMEGA MAN
 CHARLTON HESTON - ANTHONY ZERBE - ROSALIND CASH
 Yönetmen: BORG SAGAL
KURTLARIN ZAMANI
 TEMPS DES LOUPS
 ROBERT HOSSEIN - CHARLES AZNAVOUR - YVONNE LISI
 Yönetmen: SERGIO COBBI
GÜNAH
 SIN
 RAQUEL WELCH - RICHARD JOHNSON - JACK HAWKINS
 Yönetmen: GEORGE HUR COSMOTOS
BEYAZ DÜNYA
 SKI RAIDERS
 JEAN CLAUDE KILLY - DANIELE GAUBERT
 Yönetmen: GEORGE ENGLUND
CIĞLIKLAR ARASINDA
 THE SCREAMING MARIANNE
 SUSAN GEORGE - BARRY EVANS - CHRISTOPHER SARTOR
 Yönetmen: PETE WALKER
ARKALARINA BAKMADAN KAÇTILAR
 THE SKIN GAME
 JAMES GARNER - SUSAN CLARK - LOU COSSETT
 Yönetmen: PAUL BOGARD
BU GECE BİR ŞEHİR ÖLECEK
 THE STORY OF FRANK MANHATA
 JEFFREY HUNTER - MARGARET LEE - WILLIAM BOGARD
 Yönetmen: SAVERIO SETO
CAN PAZARI
 DRACULA A.D. 1972
 CHRISTOPHER LEE - PETER CUSHING - STEPHANIE BEACHAM
 Yönetmen: ALAN CRIBBON
CANİLER KORKAK OLUR
 THE GREAT FAMILY
 RAYMOND PELLEGRIN - RICHARD CONTE - SIMONETTA STEFANELLI
 Yönetmen: TONINO RIGGI
SAMPIYON
 DUEL OF FISTS
 DAVID CHIANG - TI LUNG - CHING LI
 Yönetmen: CHANG CHEN
SİYAH KEMER
 VENGEANCE
 DAVID CHIANG - WANG PING - TI LUNG
 Yönetmen: CHANG CHEN
KİN
 OPERATION
 JORGE RIVERO - ELLIZABETH CAMBELL - MARIA SALOME
 Yönetmen: RENE CARDONA
KOMİSER X ARAMIZDA
 KOMMISSAR X
 TONY KENDAL - BRAD HARRIS - EISELA HARM
 Yönetmen: HARALD REIFL

1972 - 1973 LİSTEMİZDEN OLUP BU SEZON OYNAYACAK FİLMLERİMİZ

 Demiryolu Çocukları - Benimle Evlenir misin? - Sürgün
 İkimizde Sevmiştik - Susuz Kartallar - Çöl Şeytani
FİLMLERİMİZİN TAMAMI RENKLİDİR**ADANA**
 BAŞARANLAR KONAK
 Sinemacılık Fincilik 116 Şişli
 Tel: 23 80
ANKARA
 DEMİR FİLM
 Meneviz Sok. Tuzumlar No: 5/2
 Tel: 12 43 57 - 12 53 70
İZMİR
 BORAN FİLM
 Saklı Eşref Bul Karayolu 15. km.
 No: 2/4 Tel: 38 833
SAMSUN
 SELÇUK FİLM
 Gazi Cad. Gölçe 15. km kat: 3
 Tel: 10 23 - 27 79

BİRİM: ADIRAK AKÜN FİLM İZMİR AKÜN FİLM ANKARA DUBUR FİLM SAMSUN NİCAR FİLM

kara güneş • kartal yuvasta • köydeki adam • iri handalı kız • ayık böceği

YENİ • GİSE ŞAMPİYONLARINI 1973/74 LİSTEMİZLE SUNARIZ

70 mm SUPER STEREOFONİK SOUND SİSTEMLE
SUNULACAK FİLMLERİMİZ

Bu film gösteriminin 35 mm ile kopyaları mevcuttur

BÜYÜK YARIS

The Man
Yönetmen: Leo McCarty
Steve McQueen • Eliza Anderson

RÜZGAR GİBİ GEÇTİ

Gene With the Wind
Yönetmen: Victor Fleming
Clark Gable • Vivian Leigh

EVE GELEN YABANCI

Yume Uru
Yönetmen: Michael Ritchie
Lina Mayvina • Gene Hackman

2001 UZAY YOLU MACERASI

2001 Space Odyssey
Yönetmen: Stanley Kubrick
Keir Dullea • Gary Lockwood

VAHŞİ DÜNYA

The Wild Bunch
Yönetmen: Blake Edwards
William Holden • Ryan O'Neal

ZİRVEDEKİ YILDIZ

Elvis on Tour
Yönetmen: Denis Sanders
Elvis Presley • John Wilkinson

İSYANCILAR

The Wild and the Young
Yönetmen: Edda Givara
Anthony Quinn • Franco Nero

KIZGIN ADAM

Skull
Yönetmen: Gordon Parks
Richard Roundtree • Gwyneth Hottel

KELERMAN KİMDİR ?

Whos Harry Kilmorris?
Yönetmen: Ulu Grosbard
Dustin Hoffman • Barbara Harris

ÖLÜM OYUNCULARI

The Countess
Yönetmen: Peter Glenville
Elizabeth Taylor • Richard Burton

KANUN DIŞI YAŞAYANLAR

Calico
Yönetmen: Sam Wanamaker
Yul Brynner • Daliah Lavi

GÜZEL KIZLAR BİR ARADA

Daisy Auch a l'italiano
Yönetmen: Roger Vadim
Rita • Francesca • Inly Savalas

İPUÇU YOK

Sans Motif d'Apprendre
Yönetmen: André Hoss
J Louis Trintignant • Sacha Distel

ALÇAKLAR

Get Carter
Yönetmen: Mike Hodges
Michael Caine • Britt Ekland

İNTİKAMCILAR

The Execution
Yönetmen: Daniel Mann
William Holden • Ernest Borgnine

BOMBA GİBİ KIZ

The Kiss of the Spider
Yönetmen: Jerrold Freedman
Raquel Welch • Kevin McCarthy

KADIN ERKEK SAVAŞI

The war Between Men and Women
Yönetmen: Melville Shouvelson
Jack Lemmon • Barbara Harris

BEŞ VAHŞİ ADAM

The Six Men
Yönetmen: Ron Jay
Henry Silva • Keenan Wynn

KİN TUZACI

The Job
Yönetmen: George Sherman
John Wayne • Miureen O'Hara

DIŞİ SEYTAN

Les diables à la porte
Yönetmen: Robert Aldrich
Kim Novak • Peter Finch

AKÜN FİLM Beyoğlu, Büyük Beyaz sok. 42 Kuruluş Hanı İstanbul Tel: 45 44 90 49 14 26 P.K. 562 Beyoğlu İtalyan AKÜN FİLM İST

haftayı zaferle kapayan sinemalarda yine biz varız.

Türkiye'nin
en güçlü
filmcilik ve
sinemacılık
kuruluşu

sinevizyon
FİLMCİLİK VE SINEMACILIK SAN. A.Ş.

1973 - 1974
sinema sezonunda

abc *La Bête*
filmlerini sunar.

POSEYDON MACERASI
POSEIDON ADVENTURE
yönetmen: RONALD NEAME
Gene Hackman
Ernest Borgnine

AMANSIZ MÜCADELE
L'HERITIER
yönetmen: PHILIPPE LABRO
Jean Paul Belmondo
Carla Gravina

AL KAPON VE ORTAGI
AL CAPONE AND COMPANY
yönetmen: E.B. CLUTCHER
Giuliano Gemma
Bud Spencer

ÖLÜM TRENI
EMPEROR OF THE NORTH POLE
yönetmen: ROBERT ALDRICH
Lee Marvin
Ernest Borgnine

BİR ADAM ÖLEGEK
THE OUTSIDE MAN
yönetmen: JACQUES DERAY
Jean Louis Trintignant
Ann Margret

SÜİKAST
LE COMLOT
yönetmen: RENE GAINVILLE
Michel Bouquet
Marina Vlady

DIŞI SEYTANLAR
LES CRAPULES
yönetmen: GEORGES LAUTNER
Annie Girardot
Monica Vitti

CHE GUEVARA
CHE
yönetmen:
RICHARD FLEISCHER
Omur Sharif, Jack Palance

SAHTE KIBARLAR
THE DISCREET CHARM
OF THE BOURGEOISIE
yönetmen: LUIS BUNUEL
F.Rey . Delphine Seyrig

ÖLÜM TAÇIRI
UN MEURTRE EST UN MEURTRE
yönetmen: ETIENNE PERRIER
J.C.Brialy . C.Spaak
Robert Hossein

**MAYMUNLAR
GEHENNEMİNDE İSYAN**
CONQUEST OF THE PLANET OF THE APES
yönetmen: J.LEE THOMPSON
Waddy McDowall, Don Murray

KARA MAFYA
MR TROUBLEMAN
yönetmen: IVAN DIXON
Robert Hooks
Paul Winfield

YAŞAMA KAVGASI
SOUNDER
yönetmen: MARTIN RITT
Cicely Tyson
Paul Winfield

GEHENNEMDE İKİ ADAM
HELL IN THE PACIFIC
yönetmen: JOHN BOORMAN
Lee Marvin
Toshiro Mifune

SİNEVİZYONUN ÇALIŞMA ALANLARI
• Film (hali ve işletmeciliği)
• Belgesel Kultural Reklam Canlı resim ve televizyon filmleri yapımı dağıtım
ÖNEMLİ NOT: Sinevizyonun Belge filmleri çeşitli Uluslararası ödüllere layık görülmüştür
• ABC filmleri Türkiye işletmesi
• BATI FILM 1973-1974 filmleri İstanbul boğazi işletmesi
• Türkiye'nin en modern en güçlü sinema sahaları merkezli BEYOĞLU Filas ve Dünya, İZMİR İzmir Palas ADANA Sel İSTANBUL Aksaray Güneş sinemaları işletmeciliği

KANLI ASIKLAR
LES NOCES ROUGES
yönetmen: CLAUDE CHABROL
Michel Piccoli
Stephane Audran

VAHŞİ SÜRÜCÜ
JUNIOR BONNER
yönetmen: SAM PECKINPAH
Steve McQueen
Robert Preston

BES DELİ ASKERDE
LES BIDASSES EN FOLIE
yönetmen: CLAUDE ZIDI
Jacques Dufilho
Mario Gami

ASANSÖRDE ÜÇ MİLYAR
TROI MILLIARDS SANS
ASCENSEUR
yönetmen: ROGER PIGAUT
Serge Reggiani
Michel Boucnet

MARSILYA'DA SENLİK
LA BELLE AFFAIRE
yönetmen: JACQUES BESNARD
Michel Serrault
Rosy Varte

KANLI SAKA
SLEUTH
yönetmen:
JOSEPH MANKIEWICZ
Laurence Olivier
Michael Caine

FRANSA OPERASYONU
KANUNUN KUVVETİ I
FRENCH CONNECTION II
yönetmen:
WILLIAM FRIEDKIN
Gene Hackman, Alain Delon

ÖLÜM MISAFİRLERİ
LES INTRUS
yönetmen: SERGIO GOBBI
Charles Aznavour
Marie Christine
Raymond Pellegrin

SASKIN VE CAPKIN
HEARTBREAK KID
yönetmen: ELAINE MAY
Eddie Albert
Jeannie Berlin

GÖLDEKİ ESRAR
SALZBURG CONNECTION
yönetmen: LEE KATZIN
Barry Newman
Anna Karina

İBLİSİN KURBANLARI
THE OTHER
yönetmen: ROBERT MULLIGAN
Uta Hagen
Diana Muldaur

• Bu filmler BEYOĞLU FİTAŞ DÜNYA, VENİMELEK, Harbiye AS Kadıköy EFES, ATLANTİK, Cemberlitas SAFAK İPEK, Aksaray GÜNEŞ Baharlıy İNCİRLİ sinemalarında gösterilecektir

EFSANENİN SONU
WHEN THE LEGENDS DIE
yönetmen: STUART MILLAR
Richard Widmark
Frederic Farrest

GEHENNEM CANLARI
LA CLOCHE DE L'ENFER
yönetmen: D. CLAUDIO
GURUN HILL
Renaud Verley
Viveca Lindford

SICILYALININ DÖNÜŞÜ
LE FILS
yönetmen:
PIERRE GRANIER-DEPERPE
Yves Montand, Lea Massari

• FİLMLERİMİZİN TÜMÜ RENKLİ VE SİNEMASKOPTUR
• Sinevizyon Merkez Binası:
İstiklal Cad. No. 24 26
Fıtaş ve Dünya Sinemaları üstü
Tel. 45 73 79 45 62 25 45 67 82
Beyoğlu / İstanbul